

KÖNYVBARÁT

1951 NOVEMBER • I. ÉVFOLYAM • 6. SZÁM

K Ö N Y V T Á R O S O K É S
K Ö N Y V T E R J E S Z T Ő K
H A V I T Á J É K O Z T A T Ó J A

TARTALOM

<p>Barát Endre: A béke katonái az új magyar irodalom tükrében — — 1</p> <p>V. Klimusev: Könyvet a tömegeknek (ford. Győri Pálné) — — — 3</p> <p>A MARXIZMUS-LENINIZMUS KLASSZIKUSAI</p> <p>V. I. Lenin Művei 22. kötete (B. Gy.) — 5</p> <p>I. V. Sztálin Művei 7. kötete (N. J.) — 7</p> <p style="text-align: center;">HARCOLUNK A BÉKÉERT</p> <p>J. Fréville: Így született a Francia Kommunista Párt (F. M.) — — — 9</p> <p>Ügynök bitorban (Részlet az „Atomhombás gyujtogatatók” c. új könyvből) — 10</p> <p>Roman Kim: A szungesong! titkos füzet (Szinnai Tivadar) — — — — 12</p> <p style="text-align: center;">HALADÓ HAGYOMÁNYOK</p> <p>Arany János: Kisebb költemények. Összes művei I. (r) — — — — 13</p> <p>Petőfi Sándor műveinek gyűjteményes kiadása a Szovjetunióban (Literaturnaja Gazeta cikke) — — — — 14</p> <p style="text-align: center;">MAGYAR IRODALOM</p> <p>Szabó Pál: Talpalatnyi föld (Pi-Re) — — 15</p> <p>Szép Ernő: Vétkeztem (H. J.) — — — 16</p> <p>Román György: Ázsiai kékötő (Paire) — 17</p> <p style="text-align: center;">SZOVJET ÉLET — SZOVJET IRODALOM</p> <p>Ribakov: Százezer kilométer (Kovács Lőrinc) — — — — — 18</p> <p>Leonyid Leonov: Út az Óceán felé (. . . n . . . r) — — — — — 19</p> <p>Olesz Goncsár: Pacsirta (Sz. V.) — — 20</p> <p>P. Pávlenko: Itáliai utazás (. . . i . . . n) 21</p> <p>Groszman: A mindenes (Gyöngyi László) 21</p> <p style="text-align: center;">SZOCIALISTA TUDASSAL A SZOCIALIZMUS ÉPÍTÉSÉERT</p> <p>Példaképünk: A szovjet irodalom, Irodalmi tanulmányok (P.) — — — 22</p> <p>Gorkij Magyarországon (Falus Róbert) 23</p>	<p>Danilevszkij: Az orosz technika története (E. J.) — — — — — 24</p> <p>Németh Béla: Bugát Pál, a természettudomány magyar úttörője (kl) — 25</p> <p style="text-align: center;">NÉPI DEMOKRACIAK IRODALMA</p> <p>Lengyel költők antológiája (T. L.) — — 26</p> <p>Fric: Emlékeim (M. L.) — — — — — 27</p> <p>Ion Creanga: Mesék (Köpeczi Béla) — 28</p> <p style="text-align: center;">IFJÚSÁGI IRODALOM</p> <p>A Komszomol: a szovjet hatalomért vívott harcban. (Részletek Gubarjov; Pioniroknak a Komszomolról c. kötetből) — — — — — 29</p> <p>Körössényi János: Vándorévek (— b) 30</p> <p>Liksztanov: A kölyök (V. J.) — — — 31</p> <p style="text-align: center;">A SZOCIALISTA KÖNYVTERJESZTÉSERT</p> <p>Az Állami Könyvterjesztő Vállalat szakiskolájának munkájáról (—D—) — 32</p> <p>A fődművészövetkezeti boltok könyvfelelősei a könyv útjáról (W. F.) — 34</p> <p>Az Irodalmi Újság bírálata a „Könyvbarát”-ról (Gál György Sándor) — 34</p> <p style="text-align: center;">A KÖNYVTÁROS MUNKÁJA</p> <p>Minden könyvtáros végezze el a hatnapos iskolát (Kecskés Lajosné) — 35</p> <p>Több segítséget a bányászkönyvtáraknak (Kondor Istvánné) — — — 36</p> <p>A „Könyvtárosok kézikönyve” megjelenéséhez (Nyíri Zoltán) — — — 37</p> <p>Egy üzemi kultúrpalota könyvtárifőjáról. (A Bibliotekar cikke) — — 39</p> <p>Hogyan szervezzük meg az olvasókonferenciákat (T. B.) — — — 40</p> <p>A könyvek köszönzésének módja (Sallai István) — — — — — 42</p> <p>A szovjet könyvtárosi tapasztalatok propagálásáról (Erdős Erzsébet) 41</p> <p>Beszélgetés a könyvtárban (Kalász Irén) 48</p> <p>Olvasóink írják — — — — — 49</p> <p>A Téli Könyvvásár előtt megrendezésre kerülő központi anketók — 50</p>
--	---

KÖNYVBARÁT

Hönyvtárosok és könyvterjesztők havi folyóirata. Egyes szám ára: 1.50 Ft. előfizetési díj egy évre: 18.— Ft. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Deák Ferenc-u. 15.

Szerkesztő: Gál György Sándor

Felelős kiadó: Állami Könyvterjesztő Vállalat igazgatója

A béke katonái

az új magyar irodalom tükrében

Irodalmunk nem kisebb feladat előtt áll, minthogy híven és méltóan ábrázolja az új magyar életet, szocializmust építő népünk munkáját, hétköznapjait, ünnepeit, álmait. Ez a feladat számos írónkat ösztönzött arra, hogy új alkotásaiban megjelenítse, témája középpontjába állítsa az alkotó embert — munkásokat és parasztokat s az új értelmiség alakjait, akik hősi erőfeszítéssel dolgoznak a népért, a szocializmusért, a békéért.

A magyar írók első kongresszusán az egyik felszólaló mint hiányosságot említette meg, hogy az építők ábrázolása mellett írónk nem foglalkoznak eléggé azokkal is, akik hivatottak az építés eredményeit megvédeni. A békét oltalmazó harcosok típusát megörökíteni — ez a komoly írói feladat azóta egyre gyakrabban jelentkezik az új magyar alkotásokban, egyre inkább próbára teszi írónk, költőink emberábrázoló erejét, tehetségét.

A szovjet kulturális küldöttség ittjártakor Makszim Tank elmondotta, milyen szerepe van a bjelorussz és általában a szovjet írónak a szovjet harcosok kulturális fejlettségében. Részt vesznek a Szovjet Hadsereg életében, ismerik kulturális kívánságaikat, művészi igényeiket, fokozzák harci szellemüket, lelkesedésüket, ugyanakkor sokat tanulnak tőlük s gazdag élmény-anyagot kapnak a hadsereggel való szoros kapcsolatuk közben.

De ha nem így lenne, nem is születhettek volna meg azok a nagyszerű alkotások, amelyek a Nagy Honvédő Háború hőseit, küzdelmüket, felszabadító harcukat örökítették meg. A „Tizenkilencen” partizánjai, a „Nappalok és éjszakák” sztálingrádi védői, a „Tavas az Oderán”, a „Csillag” felderítői, az „Egy igaz ember” a „Zászlóvivők”, az „Arany Prága”, a „Volokolámszki országút”, a „Fordul a kerék”, s a többi felejthetetlen katonaregény önfeláldozó harcosai olyan könyvek lapjaiból lépnek elénk, amelyek a szovjet irodalomnak valóságos aranyalapját képezik; amelyek méltán sorakoznak a világirodalom legjobb alkotásai közé, s amelyekre nemcsak a szovjet nép, de a szabadságért, a békéért küzdő népek valamennyien büszkén és meghatóttan gondolhatnak.

E népek írói igyekeznek követni a szovjet példát, mikor népi hadseregeik életének, harcainak friss és gazdag forrásából merítenek témát, ösztönzést, lelkesültséget. Ezt a hajlandóságot igyekeznek ébrentartani, fokozni mindazok, akik az irodalom ügyét a nép, a haza s a békét vágyó emberiség közös ügyének tekintik. Az Írók és Művészek Összkinai Konferenciáján Csu-En-laj többek között így fordult a kínai írókhoz:

„Elvtársaim és barátaim. Irodalmi munkátok során ne feledjétek el megrajzolni a nagy kor dicső néphadseregét. S az elvtársaknak, akik a felszabadító néphadsereget képviselik, itt azt ajánlom: barátilag hívják fel a csapatok meglátogatására azokat az írókat és művészeket, akik még nem voltak felszabadító néphadseregünk körében és nyújtsanak nekik mindenben támogatást, hogy körülnézhessenek és irhassanak.”

E felhívásra a kínai írók még fokozottabban fordultak a hadsereg felé. Nálunk is nem egyszer hangzott el hasonló felhívás; amellet minden módot és lehetőséget megteremtettek az írók számára, hogy az eddiginél többen és többet foglalkozhassanak a magyar néphadsereggel. Az író kijárhat a csapatokhoz, katonai szakértők útmutatását veheti igénybe, — akár be is vonulhat, be is öltözhet arra az időre, amíg alaposan megismerkedik a honvédség életével.

A felszabadulást követő években a magyar írók alkotási kedvét megtermékenyítette a felszabadulás hatalmas élménye: az elnyomásból felemelkedő, a szabadság fényében ragyogó emberi lélek szava szólal meg írásaikban. Ugyanakkor hálával, szeretettel emlékeznek meg a szovjet hősökről, akik meghozták számukra a szabadságot.

Ebben a megragadó témakörben példamutató módon foglalkozott a szovjet katonával Illés Béla, a Szovjetunióban is ismert harcos magyar író. „Fegyvert s vilézt éneklek” és a „Vilgshízi csata” című regényeiben a legemberibb közelségbe hozza, szinte személyesen mutatja be a magyar olvasónak a szovjet harcos alakját. Nagy Lajos „Pinceapló”-ja, Darvas József „Város az ingóványon” című könnve, Balázs Anna „Névtelen hősök”, Aczél Tamás „A szabadság árnyékában” című regénye,

Barabás Tibor, Déry Tibor egy-egy novellája Budapest felszabadításának nagy-szerű élményéből teremti meg alakjait, köztük, mint magasztos példaképet, a fegy-veres szovjet embert, aki gyötrelmes utak ezer kilométerein át jött el hozzánk, hogy összezúzsa a fasizmus pokoli gépezetét, felszabadítsa az elnyomottakat.

A magyar költők liraján is hangot kap ez a téma. Zelk Zoltán, *Devecseri Gábor*, *Bepjamin* László, *Vasvári István*, *Madarász Emil*, *Hajnal Anna*, *Keszthelyi Zoltán*, *Lukács Imre* s még sokan mások daloltak a szovjet katonáról, lelke-sedéssel, igaz költői meglátással, szeretettel.

Vers, novella, regény mellett a magyar színműirodalomban is — ha nem is oly nagy mértékben — születtek már alkotások, amelyekben megjelenik — nem ugyan egyéni szereplőként — a felszabadító Szovjet Hadsereg is. Így *Háy Gyula* az „*Élet hídjá*” című színművében.

Mindezek a művek megmutatták felszabadítóink iránt érzett szerete-tünket. De vajjon miért késett oly soká a magyar néphadsereg katonáinak írói ábrázolása ?

Révai József elvtárs mondotta :

„*Ha mi tróinktól a hősiességre való nevelést kérjük számon, gyakran ázzal az ellenvetéssel találkozunk, hogy nálunk nem volt polgárháború, nem volt nagy honvédő háború, amelyekből a szovjet irodalom merítette az anyagát a maga hőstípusainak a megalkotásainál. Nincs hamisabb, mint ez az érvelés. Hiszen azok az emberek, akiket a szovjet irodalom mint a honvédelmi háború nagyszerű hőseit állította élénk, a hétköznapi építés hősei voltak, mielőtt a honvédelem hőseivé váltak. A mi irodalmunknak jobban el kell mélyednie a magyar életben s akkor majd meglátálja azokat a hőstípusokat, akik ma az építés hősei és akik holnap talán másfajta hőökké válnak.*”

Révai elvtárs útmutatásából kiindulva elmondhatjuk, hogy a másfajta hősök nemcsak hólnapiak, de megszülte már őket a jelen is. Néphadseregünk katonái lendületes, hősiés életet élnek. Mert hiszen a kiképzésnek is megvannak a maga hősei. A bátorságnak, a bajtársiasságnak, az önfeláldozásnak számtalan példájával találkozhatunk néphadseregünkben.

Íróink nagyrésze ma már a nép életéből, mindennapi harcából meríti témá-ját — a ma emberét mutatja be fejlődésében. A ma embere azonban tisztán látja, hogy szabadságát, függetlenségét, minden eddigi munkájának eredményét, a jövő kilátásait, a békét vaszély fenyegeti. Ezért egyre nagyobb szeretettel fordul a nép-hadsereg felé, mert hiszen tőle varja életének, szabadságának, otthonának védelmét. De nemcsak ezért. *Farkas Mihály* vezérezredes, honvédelmi miniszter elvtárs mondotta :

„*Több mint száz év után először van újra a magyar népnek, a magyar munkásosztálynak, a dolgozó parasztságnak olyan hadserege, amely ezer és ezer szállal össze van forrva magával a néppel; amely hadsereg legszentebb kötelességének népe ügyének szolgálatát tekint. Népünk ezért érzi és tudja, hogy fiatal, fejlődő néphadseregünk hús az ő husából, vér az ő vérből. Ezért szereti és tiszteli felszabadult népünk a hadsereget. Számtalan megható jel mutat arra, hogy népünk szívbe zárta és szeretettel veszi körül katonajait...*”

Érthető hát, hogy nemcsak a katonák, hanem az egész dolgozó nép köve-telő kívánsága: íróink foglalkozzanak a néphadsereg életével! Népünk ismerni akarja, hogyan élnek fiai, védelmezői; hogyan fejlesztik katonai tudasukat, erejü-ket, felkészültségüket. Ahhoz, ami a dolgozó emberben tipikus, jellemző — szer-vesen hozzátartozik a mélységes szeretet, megbecsülés és büszkeség, amellyel nép-hadseregünk katonáira tekint.

Mai magyar irodalmunkban örömmel tapasztaljuk már ennek a jellemző vonásnak a kihangsúlyozását. Ez a méltó téma egyre inkább hangot kap a magyar írók alkotásaiban. A néphadsereg napjára megjelent „*A néppel tűzőn, vízen át*” c.: antológia írásaiban, *Gergely Sandor* „*Falusi jelentés*”-ének egyik érdekes feje-zetében, *Devecseri Gábor*: *Önkéntes határőr* c. elbeszélő költeményében, *Acczél Tamás*, *Kónya Lajos*, *Tóth Gyula*, *Kis Ferenc*, *Polgár István*, *Takács Tibor* verseiben, *Szalai János* elbeszéléseiben, vagy — hogy mai színműirodalmunk példáit is felhozzuk — *Hámos György*: *Aranycsillag* c. nagysikerű operettjében, *Major Ottó*: „*Határ-szélen*” c. izgalmas, szép darabjában — a néphadsereg katonáinak élete, fejlődése, a dolgozó néppel való elválaszthatatlan kapcsolata tükröződik. A már megjelent műveken kívül most készülő írások — így *Illés Bélának* a befejezéshez közeledő *Honfoglalás* c. hatalmas regényeposza, *Vasvári István* tüzér-regénye, *Horváth József*, *Hegedűs Ferenc* — néphadseregünk tisztjei — készülő írásai megannyi bizonyossága a felismerésnek: a honvédelem a magyar nép ügye, így az irodalom, a haladó magyar írók és költők ügye is... **Barát Endre**

KÖNYVET A TÖMEGEKNEK

Irta: V. Klimusev,

az U. K. (b) P. Dnyepetrovszkerületi Bizottságának titkára.

Ez év májusának végén a Párt területi bizottságához levél érkezett a Cskalov nevét viselő mezőgazdasági artyel kolhozparasztjainak egy csoportjától. Sértődötten kérdezték: hogyan fordulhatott az elő, hogy csak tíz kolhozparasztnak volt lehetősége L. N. Tolsztoj összes műveinek előjegyzésére?

A kis faluban, — amilyen ezrével van Ukrajnában — tizen jegyezték elő Lev Tolsztoj összes műveit. És kiderült, hogy ez kevés. De hiszen sokan emlékeznek még azokra az időkre, amikor ebben a faluban csak öt ember tudott írni-olvasni és a pravocszláv szertartáskönyv meg az egyházi kalendárium volt az egyedüli könyv.

Kolhozparasztunk nem nélkülözheti a könyveket. Gazdag termés biztosításához, magas állattenyésztési hozam eléréséhez, a legnagyobbfokú gépesítés sikeres alkalmazásához sokat kell tudni, okosan fel kell használni az élenjáró tapasztalatokat, a szovjet biológiai tudomány legújabb eredményeit.

Forrón, gorkiji-módra szeretik országunkban a könyvet — a tudás forrását.

A levél, amelyről beszéltem, nem véletlenül került a Párt területi bizottságához. A könyvkereskedelem országunkban már régen nagy politikai jelentőséggel bíró ügyé vált.

Az elmúlt évben a sirokovoi járási könyvüzletben megszervezték az első dnyepetrovszkerületi könyvvarusítási együttműködési tanácsot. Ennek tagjai Párt- és Komszomol-funkcionáriusok, tanítók, mérnökök, munkások. A tanács tagjai az üzlet dolgozóival együtt megindították egy havonta megjelenő faliújság kiadását, melyben a kolhozparasztokkal rendszeresen megismertették a könyvújdonságokat. Ennek következtében a könyveladás ugrásszerűen megnőtt. Több mint 100 kolhozparaszt kérte, hogy állítsanak össze számára egy kis könyvtárat a legkülönbözőbb kérdésekről.

A járási pártbizottság ülésein idoszakonként megárgyalja az együttműködési tanács munkáját.

A sirokovoi járási könyvüzlet tapasztalatai nagymértékben elterjedtek a területen. Ez év áprilisában Krivoj-Rogban megalakították a 4-es számú könyvüzlet együttműködési tanácsát. Ennek tagjai lettek: D. Tkacs író, V. Sevcsenko, a Pedagógiai Főiskola tanszékvezetője, és mások.

A tanács tagjai terjesztik az üzletbe megérkezett újabb könyvek jegyzékeit, bibliográfiai szemléket tartanak, az üzemi dolgozóknak és a diákoknak szakmájukba vágó irodalmat ajánlanak. Az együttműködési tanács összehívta az üzlet vevőinek konferenciáját.

Ennek eredményeképpen a krivojrogi üzlet az első helyre került a területi könyvüzletek szocialista munkaversenyében és elnyerte a Dnyepetrovszkerületi Könyvkereskedelmi Központ vándorzászlaját.

A falusi könyvterjesztésben — különösen a járási székhelyektől távol eső falvakban — nagy segítséget nyújtanak a vándor könyvvarusok. Területünkön ezt a fontos munkát a könyvüzletek állandó látogatói — tanítók, egyetemi hallgatók, levélhordók, ifjúmunkások, kolhozparasztok és vakáció idején a középiskolák felsőbb osztályainak tanulói — végzik.

Mindegyik vándor könyvvarus meghatározott munkásszállót — a kolhozokban pedig tíz parasztházat vagy egy mezei tanyát lát el. Ők terjesztik az előzetes hirdetményeket és az üzletbe megérkezett könyvek jegyzékét.

A amikor a vándor könyvtár a kolhozba vagy a mezei tanyára megy, magával viszi a könyvek jegyzékével együtt az üzletben összeállított tartalmi kivonatokat is, segít az olvasóknak a szükséges könyv kiválasztásában.

A területi Párt- és Komszomol-szervezetek szem előtt tartják a vándor könyvtárosok eszmei-politikai és kulturális színvonalának emelését. Így például a sirokovoji járásban, Dnyepropetrovszkban, Krivoj-Rogban és Ny.kopolban útmutatásokat tartalmazó beszámolókat, bibliográfiai könyvszemléket, stb. tartanak számukra. A területi könyvkereskedelmi központban és minden könyvtárban tanulmányozókat hoztak létre a Sz.K.(b)P. Története és a marxizmus-leninizmus klasszikusainak tanulmányozására. A Párt járási és városi bizottságai e körök vezetésére tapasztalt propagandistákat küldtek.

Dnyepetrovszkban, Dnyeprodzerzsinszkben, Krivoj-Rogban és a terület sok más városában a könyvtárak dolgozói számára megbeszéléseket szerveznek, amelyeken megtárgyalják a szovjet és külföldi írók újonnan érkezett szépirodalmi műveit. Az ilyen megbeszélések beszámolóit pártfunkcionáriusok, főiskolai és iskolai tanárok, a művészetek képviselői és írók tartják.

A dnyeprodzerzsinszki és novomoszkovszki városi pártbizottságok kérésére a területi könyvkereskedelmi központ legjobb dolgozói tapasztalatátadásra e városok könyvtáraiba irányította. Az ilyen vezénylések gyakorlata rendszerré vált.

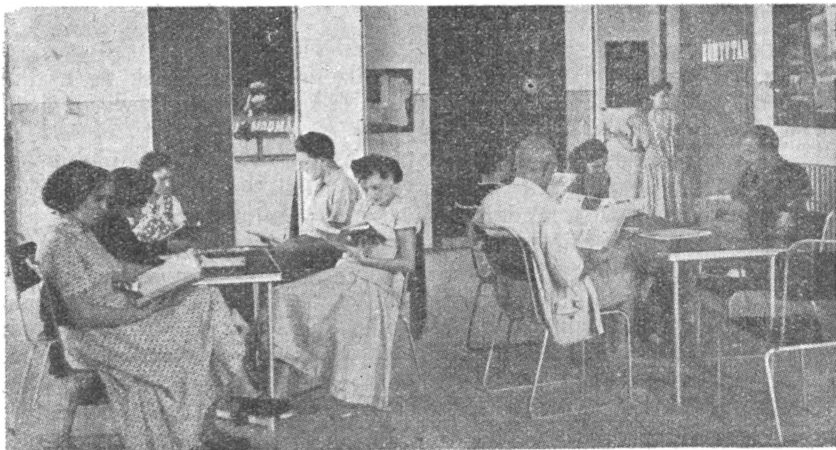
A területi könyvkereskedelmi központ részletesen tájékoztatja az üzleteket a nyomás alatt lévő, kiadott és raktáron lévő könyvekről. Ez lehetőséget nyújt arra, hogy a vevőktől előzetes megrendeléseket vegyenek fel. A területi könyvkereskedelmi központ könyvtáraiban az idén több mint 600 egyéni megrendelésnek tettek eleget.

A dnyepetrovszki autógyár gyorsvágó-esztergályosának, a Sztálin-díjas I. Thornak könyvtára Marx, Engels, Lenin és Sztálin munkáiból, az orosz és ukrán irodalom klasszikusainak összes műveiből, a szovjet írók sok alkotásából és kiterjedt szakirodalomból áll. Nagy könyvtára van a Peresepinszk-járási Iljics-kolhoz munkacsapatvezetőjének, Je. Zaozernajanak, a Szocialista Munka Hősének is. Sok ilyen példa akad.

A fogyasztási szövetkezetek könyvkereskedelmi hálózatának munkája is javult. Az elmúlt évben a járási fogyasztási szövetkezeti szervezetek üzletei a falusi lakosságnak körülbelül hárommillió könyvet és brosúrát adtak el.

Ezek a sikerek a pártszervezetek mindennapos segítsége folytán váltak lehetővé.

Fordította: Győri Pálné

V. I. Lenin Művei 22. kötete

Szakra Könyvkiadó

A sajtó alatt levő 22. kötet közvetlen folytatása a legutóbb megjelent 21. kötetnek. A benne foglalt műveket Lenin az imperialista vilagnáború kelős közepén, 1915 decembere — 1916 júliusáig írt.

Ebben az időszakban rendkívül éles harc folyt egyrészt a II. Internacionála szociálszocialista vezérei, másrészt a többé-kevésbé következetes baloldali internacionalista áramlatok közt. Ebben a harcban — mint a „SzK(b)P története“ írja — „csak a bolsevikok pártja volt az, amely minden habozás nélkül azonnal magasra emelte az imperialista háború elleni elszánt harc zászlaját“.

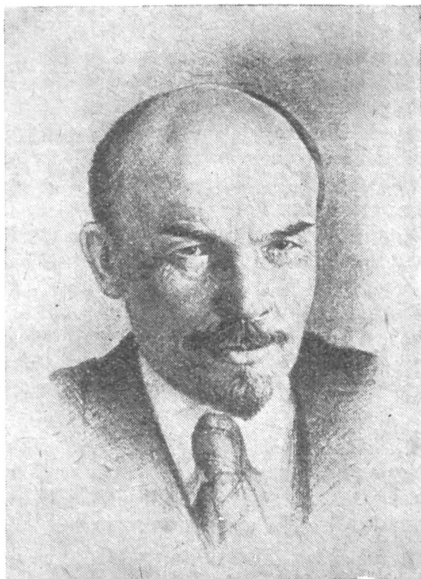
A 22. kötetben közölt művek jelentős része éppen ezt a harcot szolgálja. Ezekben az írásokban Lenin kifejti és megokolja a bolsevikok jelszavait, s egyúttal leleplezi a szociálszocialistákat, azokat, akik nyíltan állást foglalnak burzsoá kormányuk mellett, és a még veszélyesebb burkolt árulókat, a „centrálisitákat“ is, akik szavaikban ugyan a szociálszocialisták ellen voltak és „marxista“-frázisokat hangoztattak. A valóságban azonban minden kérdésben a jobboldali árulókat támogatták.

Lenin kimutatja cikkeiben, hogy az opportunizmus és a szociálszocialista politikai tartalma egy és ugyanaz: az osztályegyüttműködés, lemondás a proletariátus diktatúrájáról, lemondás a forradalmi akciókról, a burzsoa törvényesség feltétlen elismerése. bizalmatlanság a proletariátussal szemben, bizalom a burzsoázia iránt.“ (111. old.)

A szociálszocialisták a legkörülmönfontabb módokon igyekeztek „marxista“ színezetet adni saját imperialista kormányuk feltétlen támogatásának. Mikor például az orosz csapatok rosszul álltak a fronton, a németek megszállták egész Lengyelországot, az orosz szociálszocialisták hirtelen Lengyelország függetlenségét és annexió nélküli békét hirdettek. Lenin azonban leleplezte, hogy ez a jelszó az adott pillanatban lakájkodás a cárizmus előtt, „amelynek éppen most, éppen 1916 februárjában szüksége van arra, hogy saját háborúját az „annexió nélküli békének“ (ki kell kergetni Hindenburgot Lengyelországból) és Lengyelország függetlenségének (Vilmostól való függetlenségének, de II. Miklóstól való függésének) fenkölt szavaival lepelleze.“ (141. old.)

Elvtársi bírálatot gyakorol azonban Lenin a nem eléggé következetes baloldali internacionalisták felett is. Ilyen volt többek közt Rosa Luxemburg, a német munkások nagy vezére is, akit később az ellenforradalmárok meggyilkoltak.

Luxemburg „Június“ álnéven illegális broszúráját jelentetett meg Németországban. Ez a broszúra élesen szembefordult Kautskyval és társaival, de a program, amit a munkások számára ad, nem minden pontjában helytálló.

Lenin elsősorban azt hiányolja ebből a „naggyában és egészében pompás marxista munkából“, hogy „szó sincs benne sem az opportunizmusról, sem a kautskyzmusról“, mint irányzatról. A munkásmozgalmon belül folyó harc — irányzatok harca, s nem lehet a szociáldemokrácia válságát felszámolni, ha a baloldaliak nem különülnek el szervezetileg is az opportunis-táktól.

„Világos — írja Lenin —, hogy egyszerűen nevetséges volna arról beszélni, hogy a régi Németországi Szociáldemokrata Párt... esetleg részt vesz az „új“ internacionáléban.“ (319. old.)

A 22. kötetben jelenik meg Lenin híres könyve: „Az imperializmus mint a kapitalizmus legfelsőbb foka“. Ebben a könyvében Lenin marxista szempontból elemezte az imperializmust, mint a kapitalizmus utolsó szakaszát, és bebizonyította, hogy „az imperializmus a proletariátus szociális forradalmának előestje“.

Hihetetlen mennyiségű anyagot dolgozott fel Lenin e könyve megírásához. Elemzésében pörre vetközteti az imperializmust, lerántja az álarcot az imperialista „tudósokról“ és a Kautsky-féle lakájokról, akik védelmezik az imperializmus egyes jelenségeit. Ezeknek az uraknak az utódai, Belgrádtól Washingtonig mindmáig nem tudtak különb érveket kiagyalni, mint azokat, amelyeket Lenin már 1916-ban szétzúzott.

De Lenin nem állt meg az imperializmus leplezetlen bemutatásánál. Elemzése alapján új elméleti tételt fogalmazott meg, amely szerint lehetséges a szocializmus győzelme kezdetben egy tőkés országban és lehetetlen a szocializmus győzelme egyidejűleg valamennyi országban. Lenin elvtársnak ez a tétele példája az alkotó marxizmusnak.

Mag kell még említeni az „Újabb adatok a mezőgazdasági kapitalizmus fejlődéstörvényeiről. I. füzet. Kapitalizmus és mezőgazdaság az Amerikai Egyesült államokban“ című művet. Ebben Lenin fényesen megcáfolja azokat a közgazdászokat, akik azt állították, hogy az Egyesült Államokban a mezőgazdaság valamiféle nem-tőkés úton fejlődik.

A 22. kötet néhány cikke a nemzeti kérdéssel foglalkozik. Ezekben Lenin továbbfejleszti és véglegesen tisztázza a nemzeti kérdés bolsevik programját, mely alapja lett a soknemzetiségű Szovjetunió sikeres nemzeti politikájának.

A 22. kötetben megjelenő művek legnagyobb része most kerül először magyar nyelven kiadásra. Az olvasók tapasztalják majd, hogy mily nagy mértékben járul hozzá ez a kötet politikai színvonalunk emeléséhez, a marxizmus-leninizmus elsajátításához.

B. Gy.

KELET-NÉMET—NYUGAT-NÉMET KÖNYV-ARUSÍTÁS BERLINBEN. A Berlin keleti övezetében megjelenő Vorwärts írja: Első planatra is rendkívül szembetűnő a különbség a berlini szovjet-övezet s az angol-szász-övezet könyvkereskedései között. A nyugati övezetből a keleti övezetbe átsétáló berliniek csodálkozva állanak meg a keleti övezet könyvkereskedésének kirakatai előtt, mert míg a nyugati övezet boltjai csupa „Háromgarasos regény“ s revolveres detektívtréneket árulnak, addig a kelet-német övezet könyvesboltjai a klasszikus írók műveit kínálják a legzsebb kiállításban. A Humboldt-könyvkereskedés vezetője például így nyilatkozott: „Nálunk semmi sem marad eladatlan, mert olyan jó könyveket árulunk!“ Az új könyveket oly gyorsan elviszi a közönség, hogy szinte megmegezdni sincs idejük a boltban. A kelet-németországi ötéves terv kapcsán a tudományos munkák iránti érdeklődés túlszámolta a háború előtti. Műszaki, természettudományi, gazdasági munkák iránti hatalmas érdeklődés, rendkívül sok szovjet munkát fordítottak le németre az utóbbi években. A szépírók műveinek terén Anna Seghers, Hans Fallada, Fagyjev, Makarenko, Erenburg s az amerikai kontinens

íróié. Fastnak, Maltznak, Jorge Amadónak, Nerudának könyveit keresik főkéren. A nyugatberliniek csodálkozva állították meg, hogy Csapájev mellett a keletberliniek Mark Twain műveit is „ki merik bontni“, holott nyugati szektorukban Mark Twain épügy indexen van, mint akár Dickens Twist Oliverje is. Rendkívül érdeklődést keltenek az új ifjúsági irodalom termékei is, — különösen azért, mert szemmelátható a különbség a nyugatberlini szektorban kapható „kándos“ ifjúsági regények s a keletberlini övezet valóban korszerű, tanító s mégis érdekfeszítő regényei s ifjúsági iratai között. A lap tudósítja, ugyanakkor a nyugatberlini övezet könyvesboltjai is megátorgatta. Itt az újdonságok Jack Morlan füzetek s a trópusi, füledt hangulatú, erotikus művek árasztják el a kirakatokat. A könyvesboltok a vásárlókat a Konfirmandamm legnagyobb könyvesboltja tizenöt-husz vásárlót lát naponta mindössze. A könyvkereskedők tele vannak gondokkal: a vásárlók száma a régiak tizedére csökkent. A nyugat-németországi útrafelegyvezetés rányomja bélyegét még a könyvkereskedelemre is.

I. V. Sztálin Művei 7. kötete

Szika Könyvkiadó

Sztálin elvtárs Műveinek 7. kötete az 1925-ben írt munkákat öleli fel, kiterjed a szocializmus építésének szinte minden olyan kérdésére, amely hazánkban a fejlődés mai szakaszán felmerült.

Bár a nemzetközi helyzet, továbbá a Szovjetunió belső helyzete más volt akkor, mint napjainkban, mégis ma nincs gazdasági, politikai és kulturális életünknek egyetlen olyan dolgozója sem, — megyei párttitkároktól a sztahanovistákig, a tanítóktól a tszcs. elnökökig — aki ne meríthetne útmutatásokat Sztálin Műveinek 7. kötetéből, tanítást, amelyet munkájában közvetlenül alkalmazni tud és kell is, hogy alkalmazzon.

Ma, öt éves tervünk második évében az évi terv maradéktalan teljesítésén dolgozunk. A bányászat, az ipar, a gazdasági építés terve nagy feladatokat állít eléink, több munkát, jobb munkát, áldozatvállalást követel tőlünk. A parasztságnak, mint a munkásosztály szövetségésének kérdése — erre Rákosi elvtárs a tatabányai bányáskongresszuson is rámutatott —, teljes fontosságában, nagyságában éppen napjainkban bontakozik ki.

A 7. kötetben megjelent munkák közül különösen „Az OK(b)P XIV. konferenciájának eredményeihez“, a „Kérdések és feleletek“, az „Október; Lenin és fejlődésünk tervatai“, „A Központi Bizottság politikai beszámolója a SZK(b)P XIV. kongresszusának“ című művek azok, amelyek öt éves tervünk, ipari építésünk kérdéseinek megvilágítására alkalmasak. Ezek a művek megindokolják a bolsevik párt vezérvonalát.

Ez a vezérvonal, mint Sztálin elvtárs rámutat, „abból indul ki, hogy minden erőnkben azon kell lennünk, hogy országunkat gazdaságilag önálló, független, a belső piacra támaszkodó országgá tegyük, olyan országgá, amely gócként fogja vonzani mindazokat a többi országokat, amelyek fokozatosan leszakadnak a kapitalizmusról és bekanyarodnak a szocialista gazdaság medrébe. Ez a vonal azt követeli, hogy iparunkat a lehető legnagyobb mértékben fejlesszük, azonban erőforrásaink arányában és ezeknek megfelelően... Ez a mi építési irányvonalunk, amelyet a Párt követ és amelyetől a jövőben sem fog tágitani“

Ez a vonal a szocializmus győzelmére irányul a Szovjetunióban a kapitalista környezet viszonyai között.

Sztálin elvtárs bebizonyítja, hogy a szocializmus felépítéséhez szükséges ipar megteremtése lehetséges a szovjet ország belső erőivel, a belső felhalmozási források teljes felhasználásával. Figyelmeztet azonban arra, hogy az építésben különös körültekintésre és előrelátásra van szükség. Mert: „minden komolyabb fennakadás a kereskedelemben, a termelésben, minden komolyabb számítási hiba gazdaságunkban nem valamilyen részleges válsággal kezdődik, hanem súlyosan kihat az egész népgazdaságra“ Ezt pedig csak tervszerű irányítással, a gazdasági élet tervezésével lehet elkerülni.

A munkás-paraszt szövetség megszilárdításával, a dolgozó tömegek és az ifjúság nevelésével, a szocialista társadalom építésébe való bevonásával foglalkozik Sztálin elvtárs „A „Dimovkáról“, „A proletariátus és a parasztság kérdéséhez“, „A falusi komszomol-aktíváról“, „A Keleti Népek Egyetemének politikai feladatairól“ című és más művekben.

Sztálin elvtárs ezekben a művekben kimutatja, hogy a parasztság a proletariátusnak az a szövetsége, amely közvetlen segítséget nyújt, éppen azért „nekünk mint hatalomnak, és nekünk mint proletariátusnak, az az érdekünk hogy minden módon javítsunk a parasztgazdaságok helyzetén javítsunk a parasztság anyagi helyzetén, növeljük a parasztság vásárlóerejét, megjavítsuk a proletariátus és a parasztság kölcsönös viszonyát“.

Ezt a tételt az indokolja hogy „a proletariátus és a parasztság közötti ellentéteken kívül, a fejlődés döntő kérdéseiben közös érdekek is vannak, amelyek kiegyenlítik és mindenestre ellensúlyozhatják ezeket az ellentéteket és amelyek a munkások és parasztok szövetségének bázisát, alapját alkotják“.

Sztálin elvtárs kimutatja ezeknek a közös érdekeknek a gyökereit. Emlézi a mezőgazdaság fejlődésének két útját, a kapitalista utat és a szocialista utat. A kapitalista úton a fejlődés a parasztság többségének elszegényedése árán a városi és falusi burzsoázia legfelsőbb rétegeinek meggazdagodása érdekében megy végbe. „A szocialista út ezzel szemben azt jelenti, hogy a fejlődés a parasztság többsége jólétének állandó emelkedését szolgálja. Mind a proletariátusnak, mind különösen a parasztságnak az az érdeke, hogy a fejlődés a második úton, a szocialista úton haladjon. Mert ez az egyetlen út, amelyen a parasztság megmenekülhet az elszegényedéstől és az éhezéssel határos tengetéstől. Mondanunk sem kell, hogy a proletárdiktatúra... mindent elkövet azért, hogy a második út, a szocialista út győzzön. Magától értetődik, hogy a parasztságnak létérdeke, hogy a fejlődés ezen a második úton haladjon. Ebből adódik a proletariátus és a parasztság érdekközösség“.

A mezőgazdaság fejlődésének szocialista útja: a szövetkezeti útja. A szövetkezet különböző fajtái azok az utak és ösvények, „amelyeken a parasztgazdaságnak lassan, de biztosan bele kell kapaszkodnia a szocialista építés általános rendszerébe“.

Ebből az általános alapból kiindulva fogalmazta meg később Sztálin elvtárs a mezőgazdaság kollektivizálásának hatalmas programját, amelyet a szovjet parasztság győzelemre vitt a világ legélelénjesebb, legjobban gépesített, legnagyobb üzemű kolhozmezőgazdaságának megteremtésével.

A nemzetközi helyzettel, a nemzetközi kommunista mozgalommal, a nemzeti-gyarmati kérdéssel foglalkozó munkáiban, amelyek közül a legtöbb ebben a kötetben jelenik meg először magyar nyelven, Sztálin elvtárs zseniális éleslátással elemzi az imperialista táborat marcangoló ellentéteket. Ezek az ellentétek voltak a második világháború csírái. Ezek határozták meg az imperialista tábor állandó, napjainkban is fojyó gyengülését, rothadását.

Sztálin elvtárs ebben az időszakban is — mint a Szovjethatalom fennállása óta annyiszor — újra hangsúlyozza a Szovjetunió külpolitikájának békeszerető lényegét. „Kormányunk politikájának, külpolitikájának alapja a béke eszméje. Harc a békéért, harc az újabb háborúk ellen, lelep'ezni mindazokat a lépéseket, amelyeket egy újabb háború előkészítése érdekében tesznek... — ez a mi feladatunk“ — mondotta Sztálin elvtárs már 1925 decemberében.

*

A mi feladatunk pedig, a magyar dolgozó nép feladata: ugyanaz. Harcolni a békéért, építeni és felépíteni a szocializmust, teljesíteni lelkiismeretesen az ötéves terv által ránk rótt feladatokat, győzelemre vinni a béke tervét. Ezeknek a feladatoknak pedig csak úgy tudunk eleget tenni, ha állandóan tanulmányozzuk és a gyakorlatban alkalmazzuk korunk legnagyobb emberének, Sztálin elvtársnak történelmi jelentőségű tanításait.

N. J.

HARCOLUNK A BÉKÉÉRT

J. FRÉVILLE

Igy született a Francia Kommunista Párt

Szakra Könyvkiadó

A Francia Kommunista Párt 1920 december 29-én jött létre Toursban, három évvel a Nagy Októberi Szocialista Forradalom után. A toursi kongresszust megelőzte a francia munkásosztály hősies küzdelme a háború ellen, valamint a baloldali szocialista vezetőknek harca, akik, mint Jaurès, a maga idejében, felemelték szavukat az imperialista háborús tervek ellen.

Jaurést a második világháború előestéjén meggyilkolják, de a francia szocialisták soraiban ott van Cachin, Vaillant-Couturier és a többiek, akik nem adják meg magukat, tovább folytatják a harcot a Blum-féle jobboldali szociáldemokrata árulók ellen.

A februári Forradalom kitörése után a francia képviselőház külügyi bizottsága elhatározza, hogy háromtagú küldöttséget küld Oroszországba, a küldöttek között van Marcel Cachin is. Cachin résztvesz a munkás- és katonaküldöttek szovjetjének ülésén, meglátogatja a frontot, beszél a katonákkal és amikor visszajön Párizsba, azt mondja: „Láttam az orosz forradalmat és vele tartok.“ Cachin 1920-ban résztvesz a Kommunista Internacionálé második kongresszusán és itt magáévá teszi Lenin tanításait. A Francia Szocialista Pártnak ahhoz, hogy tagja lehessen a Kommunista Internacionálénak, „szakitania kell a reformizmussal és ki kell zárnia azokat az elemeket, amelyek nem akarják követni az új forradalmi irányt“. Lenin amikor elbúcsúzik Marcel Cachintól, ezt mondja neki:

„Azt kívánom, hogy az Ön hazájának is nemsokára erős kommunista pártja legyen... sikereit pedig már előre köszöntöm.“

A III. Internacionálé ellenségei, Renaudel, Longuet, Paul Faure és Leon Blum, mindent megtesznek, hogy a csatlakozást megghiúsítsák. Cachin azonban, 1920. augusztus 15-től december 25-ig pihenést nem ismervé, Franciaország különböző városaiban beszámolókat tart, amelyeken ismerteti a Kommunista Internacionálé okiratait és javaslatait. Fiatal szocialisták lelkesen csatlakoznak Cachinhez: *Francois Villoux, Raymond Guyot, Georges Cogniot, Gabriel Péri* az első sorokban harcolnak. Októberben a Szocialista Ifjúsómunkások csatlakoznak a Kommunista Ifjúsómunkás Internacionáléhoz és felveszik a Kommunista Ifjúsómunkások nevét.

Ilyen körülmények között kerül sor a Francia Szocialista Párt 18. országos kongresszusára, amely 1920 karácsonyán gyűlt össze Tours városában. Ezen a kongresszuson a Francia Szocialista Párt baloldala hatalmas győzelmet aratott az áruló jobboldaliakon. Hiába próbálta Leon Blum meghamisítani Lenin eszméit és rágalommal mocskolni be az Októberi Forradalmat, a küldöttek többsége a Kommunista Internacionáléhoz való csatlakozás mellett szavazott. Az egységbontók még egy utolsó kísérlettel próbálkoznak és szavazás utáni akarnak érvényt szerezni az árulók pártonbelüli működésének biztosítására. A kongresszus azonban ezt a javaslatot is elveti.

Leon Blumék nem vetik alá magukat a pártfegyelemnek, hanem híven gazdáik utasításához szakadást idéznek elő a pártnak és szembeszegülve a kongresszus határozataival, a csődbejutott II. Internacionálé alapján folytatják működésüket.

A Francia Kommunista Párt megalakulásának pillanatától kezdve felvette a harcot a francia nép igaz érdekeinek megvalósításáért és az elmúlt 30 év során bebizonyította, hogy Lenin és Sztálin tanításának Franciaország körülményeire való alkalmazásával nagyszerű győzelmeket tud elérni. Thorez elvtárs vezetésével, a Párt maga köré gyűjtötte a francia nép legjobbjait, a francia munkásosztály zömét. A Francia Kommunista Párt győzni fog és eljön a nap, amikor Franciaország népe is hozzákezdhet majd a szocializmus építéséhez.

F. M.

Ügynök bíborban

A Művelt Nép Könyvkiadó nagyjelentőségű portré-sorozatot adott ki „Atombombás gyujtoqatok” címmel. A kötetet Solohov, Vírta, Galan, Szimonov, Markin szovjet és Vásárhelyi Miklós, Révész Gy. István, Sós Endre, Antal Gábor magyar írók, publicisták tanulmányaiból, cikkeiből állította össze a szerkesztőség. A kötet minden portré-tanulmányhoz közli az illető háborús gyujtoqató karrikatúráját is. Az alábbi részletet az „Atombombás gyujtoqatok” c. portré-gyűjteményből közöljük.

Aki a pápából eszik, belehal“ — mondja a régi, inkvizíciókorabeli francia közmondás. S ha ennek legalább az ellenkezője igaz lenne, tudnillik már hogy „aki a pápának enni ad, hosszú életű lesz a földön“ — úgy bizonyos, hogy Mr. Spellman megdöntené Mathuzsálem atyánk évezredek óta felülmúlhatatlan világrekordját a hosszú élet terén. Mert a pápának még nem volt mecénása, aki olyan bőkezűen gondoskodott volna róla, mint Spellman Ferenc József, New York bíboros érseke.

Az ő elévülhetetlen érdeme, hogy az amerikai monopolkapitalisták, kik többségükben protestánsok, mormonok, quakerek és egyéb „hamis hitűek“, ma egytől-egyig odaadó, áldozatkész hívei a Vatikánnak. Az ő érdeme, hogy a hívek csökkenő életszínvonala folytán egyre apadó perselypénzek helyett milliódolláros csekkek futnak be évente a hírhedt Szent Lélek Bankjába. Az ő érdeme, hogy a Vatikán költségvetésének nyolcvan százalékát ma az Egyesült Államokból fedezik, abból az államból, ahol a katolikus lakosság számaránya egyike a legkisebbeknek, abból az államból, amely az első között választotta ketté a vallást az államtól. Az ő érdeme, hogy amikor a Vatikán kedvenc szövetségesei, Hitler és Mussolini eltűntek a történelem süllyesztőjében, a Vatikán propaganda- és kémszervezetei egyetlen pillanatra sem maradtak munka nélkül, hanem azonnal új gazda, az amerikai imperializmus szolgálatába állhattak.

Miképpen végezte el ezt a csodálatos „hittérítői“ tevékenységet Mr. Spellman? Mi sem egyszerűbb ennél. A meggyőzés eszközeivel. Az amerikai nagytőkét meggyőzte arról, hogy a Vatikánt pénzelni jó üzlet, — a Vatikánt pedig meggyőzte arról, hogy az amerikai imperialistákat kiszolgálni jó üzlet. S közben gondosan ügyelt arra is, hogy ő maga se maradjon ki az üzletből.

Persze ahhoz, hogy valaki ilyen eredményeket érheszen el, kockázatokat is kell vállalni. És Mr. Spellman nem fukarkodott a kockázatok vállalásával, a nagy cél érdekében. Így például, mint New York bíboros érseke, habozás nélkül hajlandó volt kockára tenni a gondozására bízott nyáj lelki üdvösségét azáltal, hogy éveken át felé se nézett egyházmezejének. De még ennél nagyobb kockázatoktól sem riadt vissza. A második világháború alatt, mint az amerikai tábori lelkészi kar feje, még a fasiszták ellen küzdő amerikai csapatok zászlóit is megáldotta! Még szerencse, hogy az áldás hatékonyságát azonnal sietett eldönteni azzal, hogy ugyanakkor beható tárgyalásokat folytatott Ribbentroppal és Grandival annak érdekében, hogy egyrészt Hitler és Mussolini, másrészt Churchill, de Gaulle és — Rooseveltt háta mögött — az amerikai hadvezetés között különbékét kovácsoljon össze. S hogy ez a „lelkek megbékélésére“, már mint a fasiszta lelkek megbékélésére irányuló törekvése nem sikerült, kizárólag annak tudható be, hogy míg ő tárgyalta, a Szovjet Hadsereg izzé-porrá zúzta a náci hadigépezetet.

Milyen ember hát Spellman Ferenc József, akiről egy newyorki lapnemrégiben ezt írta: „Spellman bíboros félig a Fehér Házé, félig a Vatikáné, de egészen az imperialistáké“. Hogy érte el azt, hogy összekötöttsz lehetett a reakció két főhatalma, a harmadik világháború két főfészke: Wa-

shington és Róma között? Miféle tehetségek lappanganak ebben az emberben, hogy ma már nyíltan beszélnek arról: ő a pápai trón várományosa?

Tárgyilagosan meg kell állapítani: rendkívüli tehetségű ember. Már-mint amerikai értelemben. És tehetsége már egészen ifjú korában, az egyetem évek alatt is megnyilvánult. Igaz, a tananyagból állandóan bukásra állt, de több győzelmet aratott az iskolai boxmérkőzéseken. Ugyanakkor nyílvántartották, mint kiváló turistát és az is közismert tény, hogy a bíboros igen jó pilóta is, aki mindig maga vezeti gépét. Így aztán bizonyos, hogy ha nem lett volna érsek belőle, feltétlenül vezetőszerepet várt volna rá a sportéletben. Ezenkívül verseket is ír. Igen, Spellman bíboros valóban költői lélek! Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy bár verseit még senki se olvasta végig, de 250.000 dollár írói honoráriumot kapott értük. És a kiadó se fizetett rá, hiszen ezt a kötetet az USA összes templomaiban szöszékről reklámozták. A versírás azonban ma már a babéros bíboros irodalmi pályafutásában csak az első szárnypróbálgatásnak ígérkezik. Jelenleg a politikai üzlet mellett filmszcenáriumon dolgozik. Erre Hollywood már előlegként is többet adott negyedmillió dollárnál. És joggal. Hiszen, ha egy verskötetből 100.000 példányt adtak el szöszékről, vajjon mennyi mozijegy fogy majd el, ha annak árusítására állítja majd át lelkipásztorait a bíboros? Hiába, kinek lenne jobb, hatásosabb „publicity“-je egy ilyen kitűnő érseknél?

De egy igazi pap nem anyagias. Spellman sem szereti zsebében a sok pénzt. Inkább részvényekkel spekulál. S költői vénája itt sem hagyja el. Amint diplomataként elkezd egy akciót, a múzsa azonnal meghihleti és nagyban vásároltat vele olyan részvényeket, amelyekben a politikai mesterkedés folytán áremelkedés várható. A koreai háború kitörése előtti napokban például, nyilván versírás és Dulles tokiói tárgyalásai közben, olyan sugallata támadt, hogy Betlehem-Steel részvényeket kell vennie. Ennek a Betlehem-Steelnek ugyan semmi köze sincs ahhoz a Betlehemhez, amelyet a bíboros ritka templomi szónoklatai alkalmával emlegetni szokott, de annál több köze van a Koreába szállított amerikai fegyverekhez, amelyek nagy részét ez a tröszt gyártja. És lám, csodák-csodája, Spellman sugallata bevált, a prófétikus hangzású részvények árfolyama néhány nap alatt több, mint száz százalékkal emelkedett.

Truman elnök — a fentiek után érthető okokból, — mint bizalmi emberére, mint egyik legkiválóbb politikai ügynökére, mint a háború előkészítésében egyik legmegbízhatóbb segítőtársára tekint Spellmanra. A Vatikán pedig — ugyancsak a fentiek után teljesen érthető okokból, — mint egyik legkedvesebb fiát, legdrágább, helyesebben leghasznóhajtóbb gyermekét tartja nyilván. Dehát az emberek nem egyformák, a derék bíborosnak sem juttott osztályrészül tökéletes boldogság. Hiába lép forró frigyre mintegy személyén keresztül az egyházi és világi hatalom, vannak, akik érthetetlen okokból mégsem kedvelik Spellman Ferenc Józsefet, az érseket, boxolót, költőt, spekulánst és politikai méregkeverőt. Így például Amerikában nem kedvelik azok, akik nem értenek egyet Truman háborús politikájával, — vagyis az az amerikai nép tíz- és tizmilliói. A katolikus világban nem kedvelik azok, akik nem értnek egyet a Vatikán háborús politikájával, — vagyis a katolikus hívek száz- és százmilliói. Sőt, nemcsak nem kedvelik: egyenesen kimondják azt a véleményüket, hogy az ilyenfajta bíborosnak semmi köze a valláshoz, az ilyenfajta bíboros nem más, mint az imperializmus ügynöke, aki a papi talárt csak álruhának használja fel.

S a maszk, ha egyszer felfedezték mögötte az igazi arcot, nem segíti többé elrejteni a szándékokat sem. Spellman bíboros, akármilyen kiváló sportember is, nem dönti meg Mathuzsálem rekordját, akármilyen kiváló boxoló is, a népek százmilliói kiütik a ringből. S amikor majd társaival együtt ez az ismert pilóta is „repülni fog“, szebb, nyugodtabb lesz az emberek élete.

HETVENÖTÉVES A SZLOVÁKOK NAGY KÖLTŐJE, IVAN KRASKO. A szlovákok egyik legnagyobb költője, a gömörmegyei Lukovistyén született Ivan Krasko (eredeti nevén: Dr. Botto János), most lett hetvenöt-

éves. Krasko Iván 1896-ban tűnt föl szlováknyelvű költeményeivel. A cseh akadémia tagjává választotta s ma a Csehszlovák Köztársaság Nemzeti Művésze kitüntető címet viseli. Polgári foglalkozása mérnök.

Roman Kim: A Szungcsongi titkos füzet

Uj Magyar Könyvkiadó

A TÖRTÉNET KERETE: 1950 végén az amerikaiak általános támadást indítottak Koreában. Egy koreai partizáncsapat rajtaütésszerűen elfoglalja Szungcsong városát az amerikai csapatok hátában. Az amerikaiak fejvesztetten menekülnek. Hátrahagyott irataik közt egy titkos jelekkel írt vastag füzet kerül a partizánok kezébe. Sikerül a szöveget kibetűzni. Kiderül, hogy a füzet egy japán tiszt naplója.

A TALALT FÜZET TARTALMA: A feljegyzések 1945 júniusában kezdődnek. A napló írója akkor még a japán titkos szolgálat tagja volt, de később az amerikai kém-szervezet szolgálatába szegődött. Beszámol az elmúlt háború utolsó szakaszáról, a japán összeomlásról és a fegyverletételről, MacArthur bevonulásáról, a japán militarizmus feltámasztásáról és a koreai beavatkozás tervszerű előkészítéséről.

AZ AMERIKAI STRATÉGIA: MacArthur többnyire csak kis szigeteken hadakozott, ahol mindig túlerőben volt. Bataanban így is szörnyű vereséget szenvedett és egyetlen gondja az volt, hogy megmentse a saját bőrét. Csapatait cserbenhagyva menekült el. Ugyanebből a szellemből fakadt Japán bombázásának módszere is. Az amerikai B-29-esek szörnyű szőnyegbombázással pusztították a japán városokat, de inkább csak a fegyvertelen japánok ellen harcoltak, a tiszteket és katonákat meg akarták őrizni jövődöbéli terveik számára. Bombázták a tokiói szegénynegyedeket, de egyetlen bombát se dobtak a belvárosra, ahol a nagy cégek székházai állnak.

A JAPAN STRATÉGIA: A vezérkar két tervet dolgozott ki. Az északi terv célkitűzése Szibéria elfoglalása volt, a déli terv Malájföld, Indonézia és Ausztrália ellen irányult. Előbb ezt a déli tervet fogadták el és ennek első állomása Pearl Harbour volt. Arra számítottak, hogy a Szovjetunió az európai háború végén kimerül és akkor majd nem tudja megvédelmezni Szibériát. Amikor látták, hogy ebben a reményükben csalókoztak, újra az északi tervvel kezdtek foglalkozni. Az udvari körök békét akartak kötni Amerikával, hogy vele együtt induljanak támadásra a kommunizmus ellen. *Amikor a Szovjetunió hadat üzent Japánnak, a mandzsúriai japán hadsereg átvágta a vladivosztojk-habarovszki vasútvonalat és azt hitte, hogy nyitva az út a Bajkál-tó felé. De a Szovjet Hadsereg olyan csapatot mért rá, hogy a japán vezérkar minden reménye szertefoszlott. Ennek a csapatnak nagyobb része volt a japán kapitulációban, mint a hirosimai atombombának.*

A JAPAN ÖSSZEOMLÁS: A császár „példát mutatott” alattvalóinak, hogyan kell a megváltozott viszonyok között viselkedni. Levetette tábornagyi egyenruháját és gyászruhát öltött — vállpánt nélküli fekete zubbonyt, gallérrján fekete selyemmel himzett krizantémmal. Bejelentette, hogy lemond az istenek földi helytartójának rangjáról. A palota előtti téren tömeges öngyilkosságra került sor, százan és százan harakirit követtek el. A rendőrök tétlenül nézték ezt a tébolyt. De a főtisztek, a háborús uszítók eliszkoztak. Eszükbe se jutott feláldozni életüket. A császár sem a harakirit, hanem a szolgái behódolást választotta.

A MEGSZALLT TOKIÓ: A meghódított és becsületétől megfosztott főváros tárt karokkal fogadta az amerikaiakat. Huszezer új mulatóhely nyílt. A cégtáblákon angol nevek: Roxy, Paradise, Swan, Miami, Mayflower, Florida, stb. A zsúfolt lokálok előtt kikent leányzók — a „panpanok”. Ezt a becézőnevet az amerikai katonák adták nekik. A mulatóhelyeken kívül rengeteg vállalati iroda, ügynökség keletkezett. Csupa álcázott katonai szervezet a tisztek összetartására. Egyelőre a japán munkások megfélemlítésére használják fel őket. Amikor a tokiói filmgyár munkásai sztrájkba léptek, a jobboldali szervezetek nem bírtak velük. Amerikai tankokon kivonult az egész rendőrség — épp hogy hádihajókat nem vonultattak fel. Az egész hadműveletet Chase amerikai tábornok vezette. De csakhamar komolyabb feladatot kapott az újjáélesztett japán militarizmus. A volt tiszteket Koreába küldték.

TÖRTÉNELMI RAJZ VAGY REGÉNY? Roman Kim könyve mind a kettő. Alakjai az egyik oldalon kalandorok, akik a háború véres és piszkos üzletein akarnak nyereszkeskedni. A másik oldalon viszont hős hazafiakkal és hős forradalmárokkal találják szembe magukat. A küzdelem eredménye nem lehet kétséges. A regény végén újra találkoznak a partizáncsapatokkal. Most már dél felé menetelnek. Koreai nyelven ezt kiáltják a betolakodóknak: „Korea — manszél!” Eljén a szabad Korea és a világbéke!

Ez a leleplező könyv érdekesítő olvasmány és megvilágítja a jelenlegi távolkeleti események hátterét.

Szinnai Tivadar

Arany János: Kisebb költemények

Összes művei I.

Akadémiai Kiadó

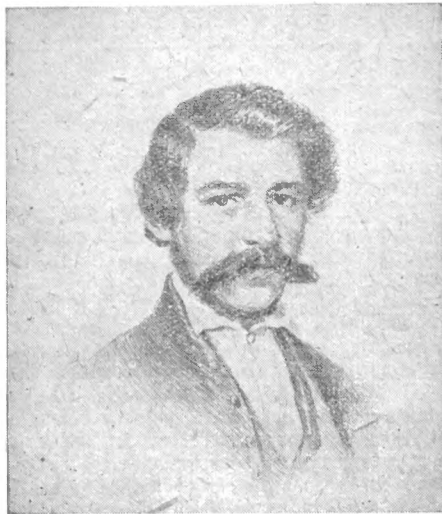
Az Akadémiai Kiadó régi mulasztást pótol klasszikusaink műveinek szövegkritikai kiadásával. Az eredményes kutatómunka előfeltétele, hogy haladó irodalmunk legfontosabb alkotásai, legnagyobb írónk öröksége eredeti hűségben, megbízható szövegkiadásokban álljanak a kutatók rendelkezésére. A szövegkritikai kiadványok sorozatát Petőfi műveivel nyitotta meg az Akadémiai Kiadó. Eddig három kötet jelent meg Petőfi műveiből, azonkívül Balassi Összes Versei. A szabadságharc történetét megéneklő Sárosi Gyula Arany Trombitáját szintén kritikainak minősíthető kiadásban adták ki.

Most indult meg Arany János Összes Műveinek szövegkritikai sorozata is, a Kisebb költemények gyűjteményével.

Ez az új sorozat lesz Arany műveinek első teljes kiadása. Számos olyan mű fog megjelenni ebben a sorozatban, ami az eddigi Arany-kötetektől kimaradt: két ismeretlen vers, több töredék és fordítás, nagyobb költői művekből kihagyott részletek és versszakok. Elfelejtett prózai írásából, ismeretlen bírálatáiból, tanári éveinek iskolai munkáiból, szerkesztői üzeneteiből és cikkeiből, főtthkári hivatali irataiból.

Az eddig megjelent első kötet Arany Kisebb költeményeit tartalmazza. Közel száz évvel ezelőtt, 1856-ban gyűjtötte össze először Arany külön kötetben ezeket a verseket. A szövegkritikai kiadás majdnem 100 évet váratott magára. A verseket gazdag jegyzetanyag követi. Minden vershez külön jegyzetet talál az olvasó a kötet végén. A jegyzetek megvilágítják az egyes művek keletkezését, a versek tartalmi kapcsolatát a költő életével, összefüggésüket a korrallal, a vers tárgyának eredetét és útját a költőhöz, történelmi háttérüket és esetenként a kidolgozás menetét. Pontosan közli a szövegvariánsokat, azokat a változásokat, amelyeket a költő a kéziraton és a még életében megjelent kiadásokon végzett. Röviden utalnak a jegyzetek az Arany levelekben található és egy-egy vers keletkezését megmagyarázó részletekre, megjegyzésekre. Felsorolja a fontosabb bírálatokat, a fordítások adatait, az esetleges zenei és képzőművészeti feldolgozásokat.

A jegyzetanyagban több évtizedes Arany-kutatásainak eredményeit dolgozta fel Voinovich Géza. A további Arany kutatásokhoz jó alapot, jó kiindulópontot nyújt az új kiadás. De nemcsak a kutatók forgathatják haszonnal ezt a kötetet: Arany klasszikus örökségének alaposabb elsajátításához, a versek mélyebb megértéséhez is jó szolgálatot nyújt. Mindezzel együtt jelentős mértékben hozzájárul ahhoz, hogy Arany János igazi írói képét a maga valóságában ismerjék meg a dolgozók. Az új kiadás visszaállítja Arany verseibe

azokat a részleteket, amelyeket a költő a cenzura hatására hagyott ki. A Csá-ládi kört például mindenki ismeri, de kevesen tudják, hogy a „béna harcőr” szövege, négy jelentős sort kellett kihagynia, illetve átírnia Arany Jánosnak. Most a maga helyére került vissza ez a négy sor:

Beszél a szabadság véres napjairul,
S keble áttüzesül és arca felpirul,
Beszél azokról — szemei könnyben úsznak —
Kikkell más hazába bújosott... koldusnak.

A jegyzetek megvilágítják Arany politikai tartalmú allegoriáinak (Szondi két apródja, A walesi bárdok) történelmi hátterét is. A kötetet számos melléklet egészíti ki: Arany kézíratairól készült fotókópiák, az első kiadványok, újságlapok másolatai. (y)

Petőfi Sándor műveinek gyűjteményes kiadása a Szovjetunióban

A LITERATURNAJA GAZETA 1951. OKT. 6-I SZÁMA KÖZLI: „Először jelennek meg orosz nyelven Petőfi Sándornak, a nagy magyar költőnek összegyűjtött művei (négy kötet). Mint ismeretes, verskötetei többször megjelentek már orosz fordításban. Az utóbbi három esztendőben válogatott verseit publikálták Moszkvában, Kievdben és Tbilisziben. A „Goszlitizdat” (Állami Könyvkiadó) ezenkívül kiadta válogatott költeményeinek nagyobb egykötetes gyűjteményét, amely 8000 verssort foglal magában. Ebből a kötetből több mint ezer példányt küldtek Magyarországra intézmények és magánszemélyek kérésére. Amikor egy esztendővel ezután Budapesten kiadták Puskin „Válogatott művei”-t két kötetben, az első kötet borítólapján közölték, hogy a mű kiadása válasz és hála kifejezése Petőfi műveinek gyönyörű szöveget kiadásáért.

Az első összegyűjtött művek kiadása (előfizetők részére) magában foglalja majdnem mindazt, amit a nagy magyar forradalmárköltő rövid élete alatt alkotott. (Kb. 25 000 verssor és próza.) Az első két kötetbe az 1842—1849. években írt versek kerülnek. A harmadik kötet 9 elbeszélő költeményt tartalmaz; közülük nyolcat eddig még nem fordítottak le orosz nyelvre. Ezek között van Petőfi nagy forradalmi verse az „Apostol” is, melyet az 1848-as forradalom idején írt s mely a költő halála után jelent meg erősen megcenzurálva. Az első és teljes kiadás csak Magyarország felszabadítása után jelent meg.

A szovjet olvasók megismerkednek a költő első nagyobb művével, melyet 22 esztendősen írt: a „Helység kalapácsa” című szatirikus költeménnyel, amelyet eddig még nem fordítottak le idegen nyelvre. Az egyéni hangon írt mű igen nagy stilisztikai nehézséget jelent a fordítás szempontjából. De a szovjet költők megoldották ezt is, épp úgy, mint azoknak a magyar népaaloknak a fordítását, melyeknek szövegét Petőfi írta.

A negyedik kötetbe, mely az író prózai műveivel ismertet meg, regény-részletek, elbeszélések, publicisztikai írások, 1848-as naplójegyzetek, és Petőfi válogatott levelei kerülnek. A költő hagyatékának ez a része, néhány mű kivételével, mely már az egykötetes kiadásban szerepelt, először jelenik meg orosz nyelven és megmutatja a szovjet olvasónak a nagy költő lelkének forradalmi erejét, hazafiusságát, népe és hazája iránti szeretetét, melynek egész tehetségét és életét áldozta.

„Olvassátok el a könyveket, amiket én írtam, elég szép mennyiséget jelent ez — mondta Petőfi 1848-ban Kiskunság lakóihoz írt levelében. — Megláthatjátok belőlük, mennyire szerettem népemet, mellette álltam és harcoltam érte. Könnyű most a nép barátja lenni, amikor a nép gazda lett saját hazájában; de én már akkor a nép barátja voltam, mikor még azt megvetették és engem is megvetettek és gyaláztak azért, mert védője voltam. Ezért a munkámért én csak egy kitüntetését álmodok magamnak, azt, hogy olyan helyre helyeztetek, ahol én tovább is munkálkodhatok értetek, ahol még több hasznokra lehetek.”

Petőfi összegyűjtött műveit a következő költők fordították: N. TYIHONOV, — M. ISZAKOVSKIJ, — MARSÁK, — INBER, — PASZTERNAK, — LEVIK, — MARTINOV, — ZVJAGINCEVA, — CSUKOVSKIJ, — ZAMAHOVSKAJA, — OBRADOVICS, — MIRINSZKIJ. A prózai kötetet A. KRASZNOVA fordította, aki egyben szerkesztője is az egész kiadásnak. Az előszót Hidas Antal írta. A mű 1951—52-ben jelenik meg.

Először történik, hogy egy kis nép költőjének összes műveit ilyen figyelemmel és gondnal fordítják le és adják ki egy nagy nemzet több nyelvén Petőfi Sándornak és a magyar irodalom haladó képviselőinek megbecsülése a Szovjetunióban büszkeséggel és örömmel tölthet el bennünket.

Szabó Pál: *Talpalatnyi föld*

Szépirodalmi Könyvkiadó

„Ma az írók — írta Szabó Pál nemrég — a diadalmasan fejlődő szocialista élet szünjén élnek, az íróké az élet teljessége minden rezdülésében.” Majd pedig a valóság iránti mély alázatáról beszélt, mint olyanról, amely az alkotó írásnak nemcsak szabályozó elve, hanem magának az embernek is, az építően cselekvő embernek is, világnézeti alapja. Amikor Szabó Pál életművének egyik kiemelkedő alkotásáról, a TALPALATNYI FÖLD-ről — újabb kiadása-alkalmából — értekezünk. szükséges és illő a fenti tételt előljáróban aláhúzni. Mindezt pedig nem az író érdekében tesszük, hanem az olvasót akarjuk mindjárt egy olyan műhöz közelebb hozni, amely a rideg valóságot már akkor — 1943-ban — kimondta, amikor a tagadás és ferdítés évadjában — a durva erőszak tombolása idején — az író csak akkor boldogulhatott, ha a könyörtelen valóságot elhallgatta. Sőt értékét az határozta meg, ha ügyesen tudta palástolni a társadalmi valóságot, ha a megoldandó kérdések helyébe odaállította a nyugalom és megelégedettség kétségtelen hazugságát. Ez volt a fasiszta írók feladata és munkamódja; ezt a korlátot akkor, 1943-ban, egyedül Szabó Pál törte át: a falusi szegénység átkos életének leplezetlen valóságát tárta fel emlékezetes trilógiájában. (LAKODALOM, KERESZTELO, BÖLCSŐ). Persze az akkori kritika elhallgatta a művet.

Azóta e mű értelmezése és maga Szabó Pál is, alapvetően döntő értékeléseken ment keresztül. A felszabadulás ténye fokozottan aláhúzta a regénytrilógia ábrázoló hitelességét, az író bátor kiállását a megoldandó szociális kérdések feltárását illetően. A TALPALATNYI FÖLD (a regénytrilógia új címe) az író odaállása volt a szegények ügye mellé, tehát az alap feltárása a szocializmus építéséhez: Szabó Pál elemi-erejű példát mutatott fel, azt a többek során: nincs semmi alku arra vonatkozóan, hogy az alföldi szegény emberek ellenségeinek pusztulniok kell, a falusi proletáriátust fel kell emelni, le kell kezérol oldani a bilincset.

A TALPALATNYI FÖLD tehát a falusi osztályharc megindításának szükségességét hangoztatja, elrettentő kép arról a közelmúltról, amikor a keserűség pohara már csordul-tig telt és szükségszerűen be kellett következnie a felszabadulásnak és a felszabadításnak is. Ezután fokozatosan eltűnnek a falu életéből az elnyomók, a gyűlölt kizsákmányolók utolsó maradvékai és a földművelő proletáriátus megvetheti lábát nem talpalatnyi földön, hanem a falvak egész határában.

A regény kérdéseit megoldotta az élet, a dúsan fejlődő szocialista élet.

Szabó Pál, amint a multat és a jelent meggyőző alkotásokon keresztül világosan ábrázolta, zavartalan meggyőződésünk az is, hogy a FELSZABADULT FÖLD-ben a jövőt, a dolgozók jövőjét minden rezdülésében, valamennyi vonatkozásában és összes feladataiban művésziien fogja bemutatni, akár a regényírás eszközein keresztül, akár a film képsorán át kell megnyilatkoznia.

A TALPALATNYI FÖLD végeredményben egyik eszmei elindítója annak a társadalmi igazságszolgáltatásnak, amely a falun végbement, illetve folyamatban van. Olyan mű tehát, amelyik nemcsak bemutat, de határozottan rámutat a teendőkre is, nevezetesen a falusi szegénység ellenségeire. Az osztályharcnak arra a változatára, mely döntő rohamát ebben az évben megvívta. Érthető, ha ezek után visszatekintünk a kiindulásra és annak okaira, ahogy azt Szabó Pál méltán híres regénye és a belőle készült film is elének tárja.

Szép Ernő: Vétkeztem

Szépirodalmi Könyvkiadó

Szép Ernő: Vétkeztem című kötetben 23 novellát nyújt a Szépirodalmi Könyvkiadó az olvasónak. Gazdag válogatás egy gazdag írói múltból.

Szép Ernő a polgári társadalmat s annak antihumanista megnyilvánulásait bírálta. Az élet kisemmizettjének rokonszenves ábrázolásával kiérdemelte a mai olvasó bizalmát. — Fájlalja a társadalom margóján élők kétségbeejtő sivár sorsát, a kis szabóinas kivettségét, taposómalom éle-

tét, a vak asszony elhagyatottságát, aki mindig „megijedt, mert a szegények és a nyomorultak mindig megijednek“.

A polgári társadalom könnyöklő, könnyörtelen tülekedésére a maga lágy, bánatos hangján, csendes iróniával és humorral mutat. (Nem adok)

Szép Ernő a polgári élet visszasságait a proletárok és kispolgárok nehéz sorsát hűen ábrázolja, de írásainak líraisága tompítja a valóság drámai erejét. Alakjai nem harcósai az életnek, fáradt beletörődéssel taposásuk egymás lábát a „pult mögött“ (A cukrosbolt). Szereplői nem változtatják meg sem a világot, sem az életüket. Az író sem látja a kivezető utat a polgári társadalomból. Érdeme — és ez teszi ma is friss, élő olvasmánnyá — hogy magasszínű művészetét a bírálat szolgálatába állította, hogy sorai a művészté vált lelkiismeret forróságával égették olvasóit. Szép Ernő idézi a múlt sötét árnyait. Figyelmeztető ez, hogy még keményebben, még bátrabban harcoljunk jelenünk és jövőnk értékeiért, dolgozóink boldog, sugaras életéért.

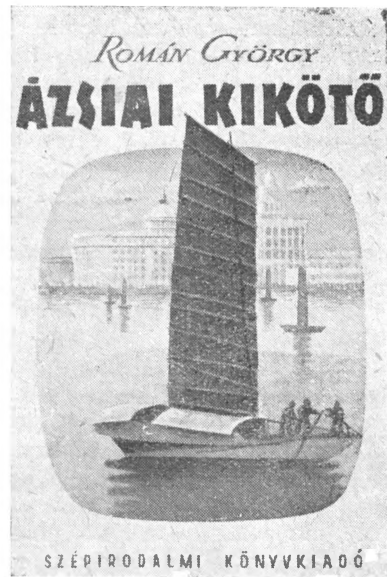
H. J.

A Váci-uti Kulturközpont olvasóterme

Az *Ázsiai kikötő*, Román György most megjelent regénye feltárja a Távol-Kelet nagyvárosának, Sanghajnak titkait, illetve a kavargó felszín alatt küzdő erők harcait. Három kalandortermészetű férfi találkozik Sanghajban, valamennyien szegények, züllöttek, mohók, érvényesülni vágyók: az amerikai Robert erőszakos, kíméletlen, mindvégig rosszhiszemű; rideg üzleti érdekek, profitszerzés vezeti; Gaston ernyedtt, betegesen élvhajász francia polgár, Távol-Keleten könnyű romantikát hajszol; viszont az eseményeket elsőszemélyben elmondó magyar a hazai nyomorúság után keresett messzeidegenben menedéket. Mindhárman egyéni boldogulásuk útját-módját kutatják, később összefognak és tisztességtelen eszközök által, cselvetések révén meggazdagodnak, gyárat alapítanak. A magyar megismerkedik a lengyel követség egyik tisztviselőjével, aki rádöbben a tetteik felelőtlenségére és az azzal járó következményekre. A magyar közben érdeklődik a kínaiak életmódja, világnézete iránt; eléinte a fehér ember fennhéjázó göggyével lenézi a szerencsétlen, leigázott, kizsákmányolt kínai népet, de csakhamar ráébred hiú, üres fölényének lehetetlen voltára, főként akkor, amikor a francia Gaston egy kínai leány miatt mérnyeletet tervez a kínai kommunisták ellen, melléjük áll, keresztülhúzza az önző, romlott Gaston tervének kivitelét. Hazajön, itthon átéli a világháborút és annak szenvedésein keresztül öntudatos kommunistává lesz.

Nagyon sokat sikerült Románnak

átmenteni Kína légköréből: realista módon, hitelesen tudja ábrázolni a kínai nép nyomorát az imperialisták uralma alatt, az öntudatra ébredő nép szunnyadó erőit. Román meggyőző olvasóit afelől, hogy a kommunisták vezetése alatt álló gyarmati népek lerázzák magukról a betolakodott imperialisták uralmának bilincseit és kiűzik azok hazai képviselőit: az öntudatra ébredő s láncokat szétzúzó népek méltóak a szabadságra és függetlenségre. Ilyen értelemben teljesíti Román György politikai feladatát, amellet, hogy saját írói nívóját is nagymértékben emelte.

Paire

A LIPCSEI ŐSZI KÖNYVVÁSÁR. Lipcsében most zajlott le az Őszi Vásár s ezen felvonultak a kelet-németországi könyvkiadók is új kiadványaikkal. A szépirodalmi munkák mellett különösen nagy keresletnek örvendtek a tudományos munkák: a műszaki, természettudományos művek. Hatalmas iradalmá van német nyelvű a marxizmusnak s leninizmusnak s rendkívüli érdeklődéssel keresték a Szovjetunió kétékötetes Enciklopédiáját, amelynek egyelőre csak a máso-

dik kötet jelent meg német nyelven. A lipcsei vásáron külföldi könyvkiadók is kiállították országuk legújabb könyvtermését: a francia kiadók közül 34 kiadó csoportosult egy kiállítási tömbbe, ugyanígy tizenkét holland kiadó is. A Szovjetunió hatalmas gyűjteményével képviseltette magát. A kelet-német kiadók által kiadott könyveknek nagy sikerük volt a nyugat-német övezetben is.

Ribakov: Százezer kilométer

Uj Magyar Könyvkiadó

A szocializmus építése közben új embertípusok alakulnak ki, melyek különböznek a régiektől, testben és lélekben. Megváltozik az ember viszonya a géphez. A szocialista ember a gép mellett az emberiség jövődjét építi. Ennek az öntudatnak a felébresztése igen fontos feladat. Ezt a feladatot szoi- gálja: *Ribakov: Százezer kilométer* című regénye. Az író az autó dolgozóinak életét mutatja be egy garázs életén keresztül.

Szemünk előtt pompás jellemzésben vonulnak fel mindazok, akik elősegítik, vagy hátráltatják a szocialista termelést. A pozitív és a negatív hősök küzdelme ez a nagyszerű regény. Az egyik kisvárosi garázs dolgozói elhatározzák, hogy új autójavitó műhelyt építenek. *Poljakov*, a garázs izzig-vérig kommunista igazgatója, *Timosin*, aki munkás-újítóból lett a kollektíva párttitkára, *Demin*, az autóvezető, aki elsőnek éri el a százezer kilométeres teljesítményt, valamennyien elszántan küzdenek azért, hogy az új műhelyek minél hamarabb felépüljenek, és a garázból valóban a fejlődés menetének megfelelő nagy vállalat legyen. Akadnak azonban olyanok is, akik nem értik meg az építés igazi lényegét és akadályozzák a garázs kommunistáinak önzetlen munkáját. Ilyen elsősorban az autótrószl vezetője, *Kannunnikov*. Az író mesteri módon rajzolja meg az olyan tisztviselő típusát, aki mindenkinek eleget akar tenni, de éppen ezért kerüli a nagy vállalkozásokkal járó kockázatot. *Kannunnikov* önző meggondolásokból, főleg azért, mert fél *Poljakov* egyre növekvő népszerűségétől, először lassítja, aztán már akadályozza is a műhelyek építését.

Ebben a működésében a többé-kevésbé elmaradt elemekre akar támaszkodni, de — és ez jellemző a fejlődés hatalmas ütemére — a dolgozók szinte mindnyájan *Poljakov* mellé állnak. Úgy, hogy a műhelyek végül is megépülnek.

Ribakov regényére jellemző, hogy a küzdelem itt már nem az osztályellen-

ség és a szovjet emberek között játszódik le, hanem a haladás különböző fokán álló dolgozók között. Ez a küzdelem más természetű, mint az osztály-ellenség elleni harc, de fontossága igen nagy. *Kannunnikov* nem reakciós, hanem tulajdonképpen nagyon is lelkiismeretes tisztviselő, döntő hibája, hogy a kapitalizmus csökevényei még jelentkeznek természetében és így képtelen az igazi önzetlenségre; hatalmát gyakran önző célokra használja fel, melyek nem egyeztetetők össze egy vezető tisztviselő szocialista kötelességtudatával.

Ribakov regénye tehát ebben az értelemben a szocializmusból a kommunizmusba való átmenet embereinek regénye. Ezeknek egyik típusa *Koroljev*, aki egyszerű szállítómunkás, de észszerűsítései révén vezető tisztségre emelkedik. *Koroljev* ott is állhatatosan küzd a szállítás módszereinek megjavításáért. Az új embert képviseli *Valja* is, aki autóbusz-kalauzról lesz a forgalmi iroda tevékeny, önálló, mindig cselekvésre kész tisztviselője.

A munkarekorder *Demin* és *Nyura* autóvezetőnő szerelme az egész regény egyik legköltoőbb fejezete. *Demin* egyformán küzd társai elmaradottsága ellen és a bürokrata túltengéssel szemben is. A hatalmas ország igazi gazdájának érzi magát. Nyugodtan számon kéri kötelezettségüket a legmagasabb tisztviselőktől éppen úgy, mint társától a kedves, vidám, de mégis a régi sofőr típus csökevényeivel terhelt *Antoskintól*.

Ribakov könyve már több nyelven megjelent. Jelentősége nem csak abban van, hogy igen sok pozitív tanácsot ad a forgalom fokozására, hanem kitűnő lélekelemzését nyújtja azoknak az embereknek, akik azon dolgoznak, hogy az egész Szovjetunió oda ülhessen az autó kormányja mellé, — ahogyan ezt Sztálin elvtárs mondta.

Ribakov regénye komoly tanulmány minden autós számára és komoly élmény minden olvasónak. Kovai Lőrinc

Leonyid Leonov: Út az Óceán felé

Uj Magyar Könyvkiadó

Leonov regénye kétségkívül az 1951. év könyvtermésének egyik legjelentősebb darabja. Leonov egyik legkitünőbb szovjet író és a szovjet kritika is igen nagyra értékeli műveit.

A regény cselekménye 1933-ban játszódik. Abban az időben még mindenféle megbűjtak a reakció emberei: volt fehérgárdisták, szabotőrök, kártevők.

A regénynek tulajdonképpen két főhőse van: Kurilov, a nagyszerű szovjet ember és egy vasútvonal.

A Volga—Revizanyi vasútvonal működésében fennakadások, gyanús jelenségek észlelhetők. Kurilov, a vasútvonal politikai osztályának főnöke főfeladatául tűzi maga elé a munka jobb megszervezését és a sorozatos vasúti katasztrófák okozóinak leleplezését. Sorsa, élettörténete, ahogy a regény folyamán kibontakozik előttünk, szorosan egybeefonódik a vasútvonal történetével, múltjával, jelenével és jövőjével.

A vasútvonal múltja a régi, sőtét cári időkbe nyúlik vissza: a nagykapitalista Blankenhagel-család alapította és szivta belőle óriási vagyonát. Mindezt a regény keretein belül úgy tudjuk meg, hogy egy Pereszipkin nevű fiatal és lelkes újságíró, aki annak idején mint csavargó gyereket Kurilov szedett fel Cáricin alatt, elhatározza, hogy megírja a vasútvonal történetét és ehhez gyűjti az adatokat, a Blankenhagel-család régi levéltárából, egykorú nyomtatványokból és a régi idők egy-két, még életben lévő tanújának szájából.

Ez tehát a múlt.

A vasútvonal jelene: az üzem tizenhat évvel a Nagy Októberi Forradalom után még zagyva vegyületét mutatja új, lelkesen dolgozó erőknél és a múltból ottmaradt, vagy alattomosan befurakodott szabotáló elemeknek. És itt fonódik egybe Kurilov sorsa a vasútvonallal. A vasút egyik legbetegebb pontja egy bizonyos jütőház, amelynek főnöke egy Protoklitov nevű párttag. Kurilov felfigyel a névre: annak idején, a cári időkben, őt és nővérét forradalmi tevékenységükért egy Protoklitov nevű bíró ítélte el. Kurilov magához hivatja a vasútvonalnál működő Protoklitovot. Az a gyanúja, hogy annak a cári bírónak a fia. De Protoklitov hazudik, letagadja múltját, sőt jelenét is, de Kurilov éberségét nem sikerül elaltatnia. Kurilov továbbra is szemmel tartja őt, sőt bátyját is, aki a politikai élettől teljesen elvonultan dolgozik, mint kitünő sebészprofesszor.

A vasútvonal jövőjét példázza az a fiatal Komszomol-csoport, amely Szajfulla komszomolec mazonnyvezető vezetésével lelkesen készül egy nagyteljesítményű komszomol-vonat létrehozására és útnakindítására. De gyanús szabotázscselekmények a lelkes komszomolcok vállalkozását is kudarcra fenyegetik.

Kurilov és segítőtársai lankadatlan éberséggel folytatják a harcot a hibák kiküszöböléséért, a szállítás zavartalanúságáért és a szabotőrök leleplezéséért. Kurilov közben megbetegszik. Betegen is folytatja munkáját, amíg össze nem esik: beszállítják a klinikára és megoperálják a kitünő sebész: az idősebb Protoklitov-fivér. Kurilov már későn került a műtőasztalra, meghal a fiatalabb Protoklitov mégsem kerülheti el büntetését. Egy volt fehérgárdista cinkosa följelenti, feljelentését Kurilovnak küldi, de az Kurilov belegsége következtében a sebészhez kerül és az idősebb fivér haladéktalanul elindul, hogy a Vasútvonalnál éppen folyamatban lévő felülvizsgálat során maga jelentse fel öccsét.

Ez a regény rövid vázlata, de a regény térben és időben olyan gazdag, hogy ilyen rövid ismertetés keretein belül nem lehet felvonultatni a szereplők nagy seregét és nem lehet a szerzővel és főhőssel a történelem időgépén a múltba és a forradalmi romantika szármányain a jövőbe elrepülni.

Nagyszerűen megrajzolt jelenetek, remekbe mintázott jellemek vonulnak fel az olvasó előtt. Látjuk a múlt csökevényeinek továbbélését, lassú kihalását, és az egészséges, fiatal élet fokozatos győzelmét a régi felett. Kurilov, a nagyszerű bolsevik hős, nemcsak a regény szereplője, hanem a regény olvasói számára is az, aminek az író jellemzi; „Híd, amelyen át az emberek a jövőbe haladnak.” Kurilov mindent és mindenkit meggyőmesít és megtisztít, akivel és amivel érintkezésbe kerül.

Különös érdeme az írónak, hogy a vasútvonal történetét és első pillantásra szerte-húzódo életét valósággra tudja kelleni az olvasó előtt, meggyőz bennünket arról, milyen nagyjelentőségű munkát végez ebben a „nagyüzem”-ben minden kis emberi csavar.

A regény fő politikai mondanivalója: figyelmeztet az állandó kommunista éberségre és a munka jó megszervezésének fontosságára.

Az író jellemző és felépítő művészete ezt a regényt a legkitünőbb regények sorába helyezi. Ez a regény főleg az értelmiséghez szól, a néphez hű, régi értelmiségéhez és az új értelmiséghez egyaránt.

Olesz Goncsár: *Pacsirta*

Szovjet Kisregények sorozata — Uj Magyar Könyvkiadó

A nálunk már jól ismert és népszerű fiatal író három kis elbeszélésének központi témája: a szocialista ember fejlődése és a közösség jellemnevelő és emberformáló ereje.

A *Pacsirta* című elbeszélés a szoloncányi gépállomáson játszódik le. A traktorosok megkezdik a tavaszi munkát. A kolhozelnök lányát, Zóját, a telep „pacsirtáját” mindenki szereti. A traktorosok serényen dolgoznak, kint élnek a sztyeppen messze a gépállomástól és csak Zója útján — aki a telep rádiókezelője — érintkeznek az otthoniakkal és egymással. A tizenhétéves Zójának, a kis pacsirtának, megtetszik közben az egyik gépész, aki viszont Okszanának, a legjobb traktorvezetőnek csapja a szelet. Zóját az első szerelem megismerteti a féltékenységgel is.

A gépállomás és a kolhoz dolgozói nagyon várják az esőt, mert féltik, hogy kislát a vetés az óriási szárazság következtében. Az egész határ az eget lesi, a kis pacsirta tikkadt melegben ül a rádiófülkében és várja az esőt jelző híreket. Már-már minden reményről lemondanak, mikor hosszú, meleg napok után Zója fölfedez a látóhatár szélén egy kis felhőt, mely egyre nő. A következő percben ujjongva röpti szét a várvavárt híradást a határban dolgozó embereknek. Mikor Okszana körzetéhez ért, hirtelen megtorpan. Vajjon megérdemli az örömhírt, aki olyan sok keserűséget okoz neki? De tétovázása csak pillanatokig tart, elszégyeli magát, és már be is mondja a nagy újságot és boldogan hallja Okszana nevetős hangját.

A Szovjet Kisregények sorozatának újabb kötete kedves, lírai, közvetlen hangon tárja az olvasó elé a kommunizmust építő szovjetember mindennapi problémáit és elénk vetíti a vidám, bizakodó, boldog jövő képét.

Sz. V.

P. Pavlenko: *Itáliai utazás*

Uj Magyar Könyvkiadó

Pavlenko, a kiváló szovjet író Itáliáról ír: Velencéről, Torinóról, Milánóról, Rómáról és Nápolyról. Nem csupán Itália multját, az ókor és a reneszánsz Itáliáját festi meg tollával, hanem a festői romok s műtörténeti emlékek mellett megmutatja napjaink Itáliáját is.

Pavlenko megemlékezik azokról, akik a régi és az újabb Itáliáról írtak. A XVIII. századvégi Goethe, a későbbi francia Stendhal és a még későbbi Zola írásairól való megemlékezések mellé odasorakozik a sok orosz és szláv utazó és író nevének és írásainak ismertetése: a félszigetet járó három Gyermidov, Alexandr Herzen, Szurikov, Ivanov, Boborkin, Gogoly, Ilja Rjepin, Csehov és a hosszú sor végén a nagy Gorkij. Goethe Itália régi művészetéről ír, a többiek az „Örök várost” látták és láttatták, de Zola már a „Pápák Rómáját” írta meg.

Pavlenko az élet valóságát látó szovjet ember szemével a mai Olaszországot látja és írja meg. A „Három Rómáról” így ír: „Róma olyan, Tintha egyidejűleg három korban élne. A múzeumokban még a reneszánsz koránál tart, a Vatikánban és

a templomokban, mélyen a középkorban, az utcákon a jelenben. Ez a három arcualata úgy elkülönült egymástól, hogy jóformán nem is érintkezik”. A késői reneszánsz idejében élt csillagász, a világhírű, üldözött Galileo Galilei házán megpillantja a ma Rómáját kifejező felírást: „Éljen a Kommunista Párt, éljen a béke!”

A kiváló szovjet író jól látja, hogy a mai Itália — főleg Róma — nem csupán egy elmúlt világ múzeumországa, hanem a római Vatikán új háborút kovácsoló diplomáciai cselszövéseinek központja is. Az egykori pápák és bíborosok Rómájában ott látja a mai pápát, a mai bíborosokat és a mai egyház szovjetellenes propaganda szemínáriumait. De meglátja a másik oldalát is: a dolgozó nép igazi arcát, az olasz munkások és parasztok és a haladó értelmiség érzéseit, felfogását és harcát a haladásért. A torinói és milánói benyomásokat az északitaliai partizánharcokról való megemlékezés teszi színessé. Leírja, hogy a népgyűlésen milyen őszinte szeretettel fogadták a szovjet küldöttséget

Pavlenko jól látja az imperialista lakáj, Scelba rendőrminiszter mai politikáját is, mert az élesen látó, reális szemmel néző szovjet embert nem kápráztatja el Velence holdas éjszakája és kopottan csillogó ó-aranya, sem a Vatikán ezernyi szobra és Nápoly kéklő ege. Megismeri a Scelba rendőrjeinek terrorja alatt szenvedő olasz nép hősiességét, politikai érettségét és szabadságszeretetét, mely mindenütt átcsapítja a Vatikán sötét cselszövéseinek szálait. Érti, tudja, látja és le is írja azt az igazi olasz vérmérsékletű szeretetet és lelkesedést, mely az olasz munkásban és parasziban él a Szovjetunió iránt. A mai olasz ember szovjetbarát érzéseinek dokumentumául álljanak itt a könyv zárósorai:

„Ezeknek a testvéri kézszerítéseknek a melegét akartam belevinni ebbe az írásba — a háború utáni Olaszországban szerzett benyomásaimat megőrző rövid feljegyzéseimbe — hogy emikor elolvassák, Önök is megérezzék a baráti búcsúszavak melegét és érejtét: a legközelebbi viszontlátásra!”

Az „Itáliai utazás” visszatükrözi a szovjet író magas kultúrájú társadalom-, irodalom- és művészettörténeli felkészültségét.

Pavlenko könyve méltán megérdemli a magyar olvasóközönség érdeklődését.

— i — n.

Groszman: A MINDENES

Uj Magyar Könyvkiadó

Vaszilij Groszman elbeszélései közül kettő jelenik meg a „Mindenes” című új könyvben. Groszman kitűnő emberábrázoló, aki az egyszerű emberek lelkét kitűnően ismeri, biztos, avatott kézzel jellemzi gondolatvilágukat, apróbb-nagyobb bánatukat és örömeiket s mindazt, ami az egyszerű emberek életét az elnyomatás ideje alatt oly keservessé, gyakran tűrhetetlenné, elviselhetetlenné tette.

A mindenes, Groszman egyik elbeszélésének hőse — cselédlány. Hány ezer és tízezer ilyen szerencsétlen kizsákmányolt nő szenvedett a régi időkben. De kitért a felszabadító, minden kizsákmányolást elseprő Nagy Októberi Szocialista Forradalom és a „cseléd”, a mindenkitől kihasználó mindenes — emberré vált. Haladott kora ellenére gazdái kommunista szomszédainak segítségével munkásnő lesz egy nagy moszkvai autógyárban. Itt rövid néhány hónap alatt új emberré: szocialista emberré alakul át. A mindenes útjának érdekes, realista leírása mellett különösen jó oldala az elbeszélésnek, hogy bemutatja a pártonkívüli értelmiségiek pozitív és negatív oldalait az első ötéves tervek idején.

A kötet második elbeszélésének címe: „Négy nap”. A történet az 1920-as polgárháború idején játszódik Ukrajnában, a lengyel ellenforradalmárok által elfoglalt egyik városában. A város orvosához beállít három illegálisban élő bolsevik, kettő közülük katonai népbiztos, a harmadik pártfunkcionárius. Négy napig tartózkodik csak ez a három ember a lengyel megszállás alatti kis városban, de ezt a négy napot sem töltik tétlenül. Hiszen vérükké vált a bolsevik agitáció és még ezt a négy napot sem töltik munka nélkül. Az orvos fiatal fia és az embertelenül kihasznált, kizsákmányolt cselédlány a három bolsevik távozása után az új eszmék bátor harcosává válik és most már ők is tudják, hogy a polgárháború csakis a Bolsevik Párt győzelmével, a cári uralom és csatlósainak végleges pusztulásával végződhet.

Groszman két hosszabblevegűtű novellája nagyszerűen jellemzi az író és kétségtelenül élvezetes olvasmány lesz a magyar olvasóközönség számára. Mindkét elbeszélésben kitűnően érvényesül az író ellenállhatatlan, humora és meglepően pontos emberábrázoló tehetsége.

Gyöngyi László

ÚJ REGÉNYÍRÓ-TEHETSÉGEK KELET-NÉMETORSZÁGBAN. A demokratikus Német Köztársaságban igen sok új írói tehetség bukkan fel az utóbbi időben, jelesül annak, hogy a szocializmus friss levegője mennyire kedvez a korszerű irodalomnak. A könyvek írói sokáig nem hallathatták szavukat s most éreik alkotóként jelentkeztek

a friss német irodalomban. Erwin Srittmayer, egy pék s egy szövőgyári munkásnő fia, parasztregeényt írt, de mint lírikus is kitűnik. Theo Harych favágó és soffőr volt a régi Németországban, most egy kitűnő életrajzi regényével hívta magára a figyelmet.

Példaképünk: A szovjet irodalom

Irodalmi tanulmányok

Művelt Nép Könyvkiadó

Irodalmi esteken, szovjet szépirodalmi művek megbeszélésekor többször felmerült már az a kívánság dolgozóink részéről, hogy szívesen olvasnának, hallanának többet a szovjet irodalmi életről, a szovjet irodalom elvi kérdéseiről. A szovjet irodalom a felszabadulás óta tanítónk, harcostársunk, jóbarátunk lett, azonban ezek a megnyilatkozások arra is utalnak, hogy dolgozó népünk érdeklődése a szovjet irodalom iránt egyre elmélyültebb, igényesebb. Most már nemcsak a „szakembereket“, írókat, irodalmárokat, pedagógusokat, könyvtárosokat érdeklik a szocialista realizmussal az irodalom pártosságával, az irodalmi kritika feladataival kapcsolatban felmerülő problémák, hanem az olvasók szélesebb rétegeit is.

Az az irodalmi tanulmány-kötet, amelyet „Példaképünk: a szovjet irodalom“ címmel most jelentetett meg a Művelt Nép Könyvkiadó, ezt az igényt is kielégíti.

A kötet elején T. Trifonova tanulmányát olvashatjuk, amely a szovjet írókat mint a béke és a demokrácia zászlóvivőit mutatja be. Ezután négy tanulmány következik a szovjet irodalom elméletéről és módszereiről kiváló szovjet irodalomtörténészekről és kritikusokról. (A. Volkov, V. Ozerov, V. Jermilov és T. Trifonova.)

Igen érdekesek a könyv második felében közölt, néhány irodalmi műfaj feladatait, hiányosságait megvilágító tanulmányok is. Különösen tanulságos Bubennov éles elvi bírálata, Katajev: „A Szovjetek hatalmáért“ című regényéről, amelyből sokat tanulhatnak íróink, kritikusaink is, — vagy Fagyajevnek magyarul már megjelent cikke, az irodalmi kritika feladatairól. Gorbatoev tanulmánya a szovjet szatíráról és humorról olyan kérdéseket vet fel, amelyek a mi irodalmunknak is időszerű problémái.

Aki olvassa, tanulmányozza ezt a kötetet, a közvetlen élmény erejével érezheti a magas eszmeiségnek, a bolsevik pártosságnak, az egyre nagyszerűbb szocialista valósággal való egygyéforrottságának azt a harcos, lelkesítő légkört, amely a szovjet irodalmat jellemzi, s amelynek a lényegéről Majakovszkij „Csudajó“ című költeményében írt:

„Boldog vagyok,

hogyan

művemmel én

Köztársaságom

nagy művébe

beleolvadhattam.“

Tapasztalhatják a könyv olvasói azt is, — és remélhető, hogy nemcsak íróink, pedagógusaink, egyetemista ifjúságunk, üzemi könyvtárosaink, hanem szélesebb olvasórétegek is szívesen olvassák majd a könyvet, — hogy a kultúra, az irodalom elvi kérdéseinek megoldása a szocialista társadalomban nemcsak az irodalmárok szűk köre, hanem az egész dolgozó nép számára fontos feladat, amely csak író és olvasó állandó kapcsolatának, közös munkájánál lehet az eredménye.

P.

Gorkij Magyarországon

Művelt Nép Könyvkiadó

Idén ünnepeltük meg az egész világon Gorkijnak, a proletáriródalom atyjának halála tizenötödik évfordulóját. Nálunk, Magyarországon is számos újság- és folyóiratcikk, előadás és kiállítás ismertette Gorkij munkásságát. S ez természetes is, hiszen Gorkij ma már valóban szerves része a magyar kultúrának, a mi kultúrforradalmunknak is. Ezt bizonyítják a több tízezres példányszámban megjelenő Gorkij könyvek és az a szeretet, amely a magyar olvasók egyre szélesedő tábora részéről a nagy szovjet író iránt lépten-nyomon megnyilvánul.

A most megjelent kötet („Gorkij Magyarországon“) azt mutatja meg, *hogyan*, milyen harcok közepette válhatott népünk közkinccsév Gorkij életműve: több, mint félévszázad irodalmi terméséből gyűjti össze a Gorkijról szóló legérdekesebb ismertetéseket, cikkeket és tanulmányokat. — Az első Gorkij novella 1899-ben jelent meg magyar nyelven. Az azóta eltelt idő nemcsak kultúránkban, hanem egész történelmünkben hatalmas változások időszakává volt, hiszen ez alatt a félévszázad alatt jutottunk el a félgymarmati sorból a szabad, független életig, a feudál-kapitalista elnyomásból a szocializmus építéséig.

A most kiadott könyvben összegyűjtött írások különösen érdekesek abból a szempontból, hogy megmutatják: a haladó kultúráért való harc mindig elválaszthatatlanul forrott össze a dolgozók felszabadításáért és felemelkedéséért vívott harccal. Gorkijnak, a szocialista realista irodalom megteremtőjének, a proletárkultúra lánglelkű harcosának neve már a század első évtizedeiben harci jelszó volt népünk legjobbjai számára is. Az 1905-ös oroszországi forradalom vérbefojtása után az a hír terjedt el, hogy Gorkijnak magyar parasztok adtak menedéket, amikor a cár kopói elől menekülnie kellett. Ez a kis legenda egymagában is bizonyítja, hogy az elnyomottak, a kiszákmányolt tömegek mennyire magukénak érezték Makszim Gorkijt már írói munkássága első időszakában is.

A hatalmát féltő reakció persze nem nézte tétlenül Gorkij magyarországi diadalútját; minden eszközt megragadott arra, hogy elzárja a dolgozók elől könyveit és színműveit. Durván meghamisították novelláit és regényeit, nem egy alkalommal pedig rendőri karhatalommal tiltották be az „Éjjeli menedékhely“ előadását. — Az 1919-es Tanácsköztársaság leverése után a Horthy-fasizmus „kulturpolitikája“ változatlanul ugyanebben az irányban haladt.

De hiába volt minden üldözés, népünk minden nehézségen át megtalálta az utat Gorkijhoz. Nem egy írását illegálisan nyomtatták ki, titkos megbeszéléseken az ő szavával lelkesítettek harcra a földalatti mozgalom hősei.

A folyóiratokban itt-ott megjelent cikkek túlnyomó többsége is Gorkij szelleméhez hűen ismertette a nagy író munkásságát. Ha nagyritkán megjelenhetett egy-egy regénye, szinte hetek alatt elfogyott. Gorkijjal a fasizmus ellen, népünk felszabadításáért! — ezt jelentette a magyar dolgozók számára azokban a sötét, szomorú években minden művének megjelenése.

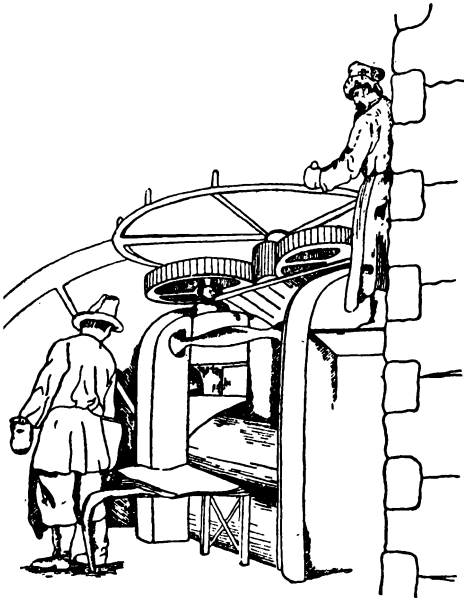
Gorkijjal a békéért, a szocializmus felépítéséért! — ezt jelenti számunkra 1945 óta. A felszabadulás utáni Gorkij-irodalom is hűen tükrözi a hazánk történetében beállott forradalmi változásokat. Egyre többen, egyre mohóbb éhséggel olvassák nálunk is Gorkij regényeit, mind többen nézik meg színházainkban drámáit.

A „Gorkij Magyarországon“ című kötet, amelyet egykorú képek tesznek még érdekesebbé, haladó kritikai hagyományaink mellett a felszabadulás óta megjelent legértékesebb cikkeket tartalmazza és tovább lelkesít a nagy szovjet író műveinek olvasására, jelentős útmutatásul szolgál munkássága helyes értékeléséhez.

Falus Róbert

Danilevszkij: AZ OROSZ TECHNIKA TORTÉNETE

Népszava Könyvkiadó

Lemezhengerlőgép az urali alsó-tagili gyárban. Részlet a XIX. század 30-as éveiben készült rajzból. Alótagili Múzeum

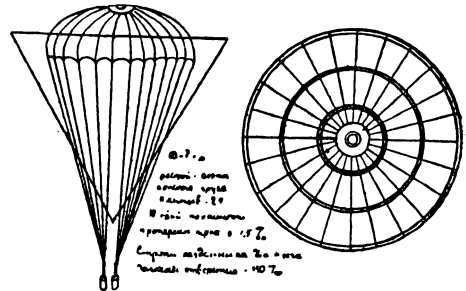
„Ez a könyv igazságot szolgáltat azoknak a tudós orosz férfiaknak, akik a századok folyamán az orosz nép önálló tapasztalataira, az orosz ember találékonyságára és tehetségére támaszkodva, kijelölték a technika, a tudomány és a kultúra új útjait.“ Ezekkel a szavakkal kezdődik a Sztálin-díjas tudós, V. V. Danilevszkij könyvének a külföldi olvasóhoz címzett bevezetője.

Valóban, „Az orosz technika története“ című könyv, amely most jelent meg magyar fordításban, tökéletes és cáfolhatatlan adatokkal alátámasztott bizonyítékkal a sok orosz és szovjet tudós mellett, akik hatalmas lépésekkel vitték előbbre az egész emberiség közös ügyét, a haladást. A könyv a műszaki kutatók és felfedezések oroszországi történetéről ad lebilincselően érdekes körképet; megsemmisíti a mesterségesen terjesztett rágalmkat és bemutatja, hogy az orosz nép kiváló fiai évszázadok során milyen értékes alkotómunkával szereztek dicsőséget népüknek a technikai haladás terén.

A cári uralom idején nehéz sora volt az orosz feltalálónak. Tehetségének kibontakozását a legtöbb esetben megakarták gátolni a külföldi tőkés zsoldban álló, megvesztegetett cári tiszviselők és a nyugati kapitalista vállalatok orosz-

országi ügynökei. Minden orosz technikus-tehetségben veszedelmes vetélytársat láttak, igyekeztek elkedvetleníteni, vagy — ami gyakori eset volt — munkájának eredményét, felfedezését eltulajdonítani. Danilevszkij könyve számos példát idéz arra, hogy miképpen próbálták főleg az angol és az amerikai nagy iparvállalatok meghamisítani a tényeket, és az orosz felfedezéseket kisajátítani. Magyarán mondva: ellopni. Ennek a rablóhadjáratnak egyik része volt az a hamis propaganda is, amely igyekezett kétségbevonni az orosz nép mélyen gyökerező technikai érdeklődésének és tehetségének tényét.

Pedig a technikai fejlődésben alapvető fontosságú fémkohászat és fémmegmunkálás az orosz nép történetének legelső fejezeteiben is már fontos helyet foglalt el. Ez azt bizonyítja, hogy a fémek helyes gyakorlati felhasználásának terén számos nyugati népet és országot megelőztek az oroszok. A későbbi korok is ezt mutatják. Elég, ha csak arra gondolunk, hogy orosz találmány az első gyárban használt gőzgép, az ásványolajlepárlás, a villanylámpa, a villamos erőátvitel, a kombájn és a traktor, a galvanoplasztika, a repülőgép, a villamossággal működő táviró, a rádió és még sok más. Az orosz föld természeti kincseinek meglátása és a bennük rejlő lehetőségek felismerése, párosulva a merész kezdeményezéssel, technikai készséggel és a messze földön híres orosz kézművesek

Az első, hátraszerelt ejtőernyő, melyet G. G. Kotelnikov 1911-ben talált fel. A feltaláló rajza.

nemzedékről-nemzedékre átadott és továbbfejlesztett hagyományával; ezek a tényezők fontos szerepet játszottak abban, hogy ilyen magas színvonalú technika fejlődött ki Oroszországban. Az európai híró, kénytelen-kelletlen elismert nagy tudósok, mint Lomonoszov, Mendelejev, Zinyin és társaik mellett a hosszú ideig elhallgatott műszaki láng-

elmék egész sora dolgozott az orosz technika továbbfejlesztésén. Utódaik, a szovjettudomány kiváló képviselői, ezeknek az ősöknek nyomdokain haladtak tovább és segítik elő munkájukkal a példa nélkül álló, világraszóló jelenlegi eredmények megszületését, a Szovjetunió technikájának szocialista fejlődését.

Danilevszkij könyve harcos írás: a tények és bizonyítékok fényugarával oszlatja szét a régi ködös rágalmakat, leleplezi a tőkés hamisítokat és tolvajokat, *Marconit, Edisons és társaikat, akik idegen tollakkal ékeskedve, orosz lángelmék találmányait akarták eltulajdonítani.* Evvel a történelmi tisztogató munkával egyenrangú érdeme azonban a könyvnek az, hogy a rágalmak cáfolata mellett tudományos komolysággal és érdekesítően tárja fel a kérdés pozitív oldalát, az orosz technika sokévszázados fejlődéstörténetét. A magyar olvasóközönség különös érdeklődésére tarthat számot ez a mű. hiszen önálló tanulmányokban, cikkekben, előadásokban már

sok nagyjelentőségű orosz találmány történetéről tudomást szerezhettünk; *Danilevszkij* könyve azonban történelmi fejlődésében és összefüggéseiben mutatja be az orosz műszaki tudomány haladását. A szerző kutatómódszere gondos és pontos: évszámokkal, adatokkal, okmányokkal, tényekkel és nem feltevésekkel dolgozik. Írásmódja világos, közérthető és gördülékeny, történelmi anekdotái színesek és komolyságuk mellett szórakoztatóak is.

Danilevszkij könyve nemcsak annak az ügynek tesz szolgálatot, hogy még jobban megismerjük és megszeressük a szovjet népet és ennek a népnek előző nemzedékeit; hanem a magyar olvasótechnikai és történelmi tájékozottságát is jelentékenyen bővíti. A kiadvállalat a tartalomhoz méltó, igen szép kiállításban és gazdag képanyaggal jelentette meg a művet, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom tiszteletére tett felajánlásban, november 7-re. E. J.

Németh Béla:

Bugát Pál a természettudomány magyar úttörője

(Nagy tudósok)

Művelt Nép Könyvkiadó

A Művelt Nép Könyvkiadó „Nagy Tudósok” sorozatának ez az új kötete Bugát Pált, a nagy magyar orvost, nyelvészt, a Természettudományi Társulat megalapítóját mutatja be.

Végigkíséri a gyöngyösi iparosfiút küzdelmes, harcokkal, kudarcokkal, de szép eredményekkel is teli életén. A pesti egyetemen sok nyomorúság, nélkülözés közepette végzte orvosi tanulmányait. Tudása, rátermettsége méltóvá tette volna, hogy már 1823-ban katedrát kapjon az orvosi karon, de az akkori kultúrpolitika hatalmasai — főképp haladó, reformer politikai magatartása miatt — elűtötték ettől az állástól és később is csak a kevésbé fontos, sebészeket, felcsereket képző tanszékre nevezték ki. El akarja fogadni a kazanyi egyetem meghívását, ahol akkor olyan kiváló tanártársai lettek volna, mint *Lobacsevszkij*, a nagy matematikus, *Butlerov* és *Zinyin* világszerte ismert nevű kémikusok, — azonban nem engedik ki. A pesti egyetemen folytatja sokirányú tevékenységét.

A Természettudományi Társulatot — a természettudományokkal foglalkozó magyar tudósok kisszámú gárdáját megszervezve — 1841 májusában alapította meg. Ő lett a társulat első elnöke. Ilyen irányú működése nemcsak azért jelentős, mert felismerte a természettudományok népszerűsítésének fontosságát — hanem azért is, mert mindig hangoztatta, milyen fontos a természettudományok eredményeinek gyakorlati alkalmazása, gazdasági szempontból.

1848-ban szívvel-lélekkel a szabadságharc ügye mellé állott. Az általa szerkesztett „*Orvosi Tár*” című folyóiratban ekkor írta le ezt a szép mondatot: „*Elkövetkezendek az aranykalászi évek, midőn nem lesznek a pór véres verejtékén felhízott gazdagok.*” Kossuth a legmagasabb orvosi tisztségre, az országos főorvosi állásra nevezte ki. Debrecenbe is követte Kossuthot. A forradalom összeomlása után megfosztották katedrájától, a világtól elvonulva, kis budai házában élt haláláig, 1865-ig. (kl)

LENGYEL KÖLTŐK ANTOLÓGIÁJA

Szépirodalmi Könyvkiadó

A bolgár és román versantológia után most a lengyel antológiát adja a magyar olvasók kezébe a Szépirodalmi Könyvkiadó. A kötetben megtalálhatjuk a nép ajkáról keletkező daloktól az új lengyel költészet darabjaiig mindazokat a jelentős verseket, amelyek talán ízelítőt adnak a nagy lengyel költészetből. Ezek a versek bizonyítékai annak is, hogy az igazi költészet a népért küzdő, a nép vágyait, hangulatát kifejező költészet. A kötet elején találhatjuk *Adam Mickiewicz*, a legnagyobb lengyel költő legszebb versei fordítását. Mickiewicz kapcsolatban volt a dekabrista lengyel forradalmárokkal, egész élete harc a feudalizmust fenntartani akaró népelnyomók ellen. Nemcsak hazájának nagy harcosa, hanem részt vesz az európai népeknek a zsarnokság elleni küzdelmében is. Kétízben tevékeny szervezője szabadságharcos légióknak. *Figyelemmel kíséri a mi 48-as hősi szabadságharcunkat és 1849-ben, amikor Miczkiewicz Párisban Tribune de Peuples címen napilapot indít, jelenik meg lapjában a magyar szabadságharcosokhoz intézett szózata.*

Juliusz Slovaski a forradalom költőjeként indult. Az *Óda a szabadsághoz* című verse a varsói forradalmi utca költőjévé avatja. Ő is, mint a lengyel költészet többi addigi nagyja, igazi megértésre a századvégi szocialista mozgalmakban talált és művei széles körben való megismerése csak a népi Lengyelországban volt lehetséges.

A kötetnek terjedelemben mintegy a felét erről az új országátalakulásról szóló versek adják. Az új költők éneke más már, akkor énekelnek a szocializmus felépítéséért vívott hősi harcról, amikor *Bromiewski* szavával: „*Sírba süllyedt az úri Lengyelország, s fölkel a porba tiprott szolgánép.*“

„*Ha megzendül az új Varsó szava,
Egész ország indul utána bátran, —
Főváros és falu, gyár és tanya
Mind egybeforr e szép, szabad
[hazában.]*“

Az előbb idézett költő a mai Lengyelország legnagyobb élő költője, ő, aki a fasiszmus országa tiprása idején ellenállásra buzdította népét — most a nép harcáról, örömről énekel.

„*A lengyel költészet megújhódása, forradalmi fejlődése összefügg a hősi szovjet hadsereggel, a szabadság és haladás hordozóibanak nagy győzelmével*“ — mondja *Matuszewsky*.

A szocializmus építése s a békéért való harc nagy hatással volt az olyan költőkre is, akik a háború előtt az üres formalizmus képviselői voltak. *Sztanislaw Pietak* parasztköltő, vagy *Jaroszlaw Iwaszkiewicz* például ma tevékeny harcosa az újért való küzdelemnek. Helyet kannak a kötetben az új lírikus nemzedék kiváló képviselői is. Néhány név: *Roman Bratny, Andrzej Braun, Jerzy Miller* és még sokan mások. Ezeknek a költőknek versei híven tükrözik azt, hogy a lengyel költészet a szocialista realista fejlődés útjára lépett. *Verseik büszkén zengenek a Párt által vezetett országokról, újjáépülő városaikról, az egyre szépülő Varsóról. De benne lángol a gyűlölet is verseikben, amelyet az imperialista kalandorok ellen éreznek.*

Az új lengyel költészet népi gyökerekből táplálkozó költészet, harcos békeköltészet; ezek a harcos versek az antológia legszebb darabjai közé tartoznak. A kötet *Matuszewsky* előszavával, *Kovács Endre* magyarító jegyzeteivel jelent meg. A kötetet tartalmazó versek fordításában sok kitűnő műfordító vett részt.

T. L.

Frü: Emlékeim

Művelt Nép könyvkiadó

Az 1848-as év a cseh nemzet történelmében is új korszak kezdetét jelzi. A februári párizsi forradalom, mely megdöntötte a királyságot és Franciaországot ismét köztársasággá tette, kihatott egész Európára. Különösen az osztrák monarchia elnyomott népei figyeltek fel rá. Ezt mutatták az olaszországi, a badeni és a bajor forradalmi mozgalmak, de különösen nagy feltűnést keltett Csehországban Kossuth Lajos március 3-i beszéde, mely a teljes közteherviselés bevezetése és az úrbébi viszonyok eltörlése mellett a független nemzeti kormány felállítását követelte. A külföldi forradalmi mozgalmak hírére már március hónapban megjelennek Prága utcáin az első röpiratok és felszólítják a cseh népet, hogy ne menjen harcolni Olaszország ellen, mely „felkelt az osztrák kormány jogtalanságai ellen”.

Márciustól júniusig hatalmas társadalmi változások mentek végbe Prágában. A császár a katonai párt és annak vezére, Windischgraetz segítségével a forradalom ellen tört. Prága népe szembeszáll az önkénnyel, a katonák és a munkások együtt építenek barikádot.

A júniusi felkelés napjaiban valósággal parancsnoki szerepre emelkedett egy fiatal, tizenkilenc éves prágai diák, Josef Vaclav Frü. Az ő gondolata volt, hogy Windischgraetz tüzéivel és gyalogosaival szemben tömöríteni kell a prágai munkásokat és diákokat. E terv azonban nem sikerült. Erre Frü maga veszi kezébe a parancsnokságot a diákosztagok felett.

A magyar olvasó e könyvben — Frü „Emlékeim” című művének válogatott kiadásában — részletes előadásban értesül a prágai forradalom eseményeiről. E történelmi forrásszámba menő munka fényt vet a cseh nép 1848-as forradalmi lelkesezésére, mellyel szembeszállt a reakcióval, a császári önkényuralommal. Színesen és élvezetesen számol be Frü emlékirata a cseh baloldali lelkes helytállásáról, bemutatja az események szereplőit is.

E szereplők közül — önkéntelenül is — elsősorban maga az emlékiratíró alakja bontakozik ki előttünk, mint az 1848-as izgalmas prágai napok igazi hőse, a plebejus forradalmár.

Költő és politikus volt, rendíthetetlen forradalmár, kinek életét nem egyszer s nem alaptalanul hasonlították drámához, regényhez, epikai költeményhez. Valóban, sok izgalmas esemény adódott életében. Fiatalkorában otthagya a szülői házat, a

kényelmes polgári otthon — forradalmi ideáljaitól hajtván — bejárja Európát, összeköttesbe kerül a párizsi lengyel emigránsokkal és ezzel egy életre eljegyzi magát a forradalom ügyével.

1848 júniusában azután igazi forradalmi költőhöz méltóan áll a tömeg élére, a prágai barikádokra. Kabátjáról a kokárda eltépvén, szemébe por és füst tapad, arcukoromtól fekete, puskája csöve forró. Harcol, osztogatja a vezényszavakat. Ő a forradalmi ellenállás utolsó bástyájának parancsnoka, katonáinak soraiban a diákok mellett feltűnnek rongyos ruhájukban a kartongyári munkások is. Frü fogatja el az egyik barikádon Thun Leó grófot, a Cseh Királyság helytartóját, az udvar hű emberét. Elfogatja s nem is szándékozik kiadni őt mindaddig, míg rajta keresztül ki nem kényszeríti a nemzet szabadságát. A cseh burzsoázia azonban megalkuszik, Frünek és társainak menekülniök kell Prágából.

Októberben Bécsben van s tanúja a bécsi nép hősi felkelésének, majd a forradalmi mozgalmak leverése után Prágában új szervezkedésbe kezd, hogy egy Bakunin által Drezdából irányított nemzetközi akció részeként bekapcsolja a cseh nép fokozódó forradalmiságát a nemzetközi forradalmi mozgalmakba. A szervezkedést leplezik, Früet a többi vezetővel együtt súlyos börtönbüntetésre ítélik. Három esztendőt tölt a komáromi kazamatában, ahol sok magyar szabadságharcossal együtt raboskodik. Visszatérése után tovább folytatja politikai és irodalmi működését a Habsburg-reakció ellen. 1859-ben újból tartóztatják és Erdélybe internálják. Innen önkéntes emigrációba vonul és hűz esztendeig él nyugaton, tovább szervezve és harcolva a Habsburgok ellen.

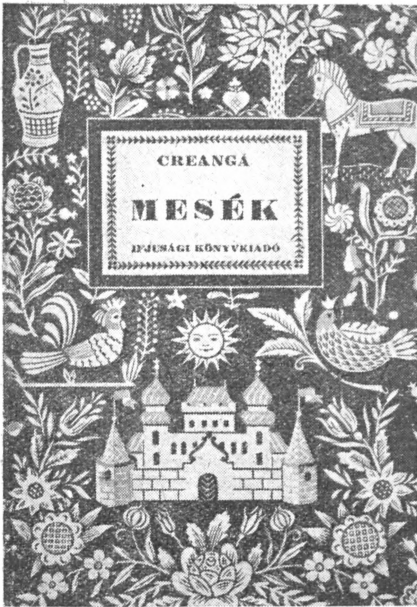
Számunkra — nemzetközi jelentőségén túl — az is rokonszenvenessé teszi Frü alakját, hogy az ő demokratikus forradalmi állásfoglalására már 1848-ban is, de később is felül tudott emelkedni a polgári nacionalizmus korlátain. Teljesen hiányoznak belőle a cseh burzsoá politikusok első ítéletei a magyar nép nagy szabadságharcával szemben, emlékirataiban is a legnagyobb elismeréssel ír a magyar szabadságharcról és nagy hódolója a szabadságharc dicső vezetőjének, Kossuth Lajosnak.

Frü önéletrajzában első magyar kiadásához járul a magyar és cseh nép közös haladó hagyományainak népszerűsítéséhez és a két nép közötti barátság elmélyítéséhez

M. L.

Ion Creangă: Mesék

Ifjúsági Könyvkiadó

A felszabadulás óta eltelt néhány év alatt, de főleg az utolsó két esztendőben, a magyar könyvkiadás szép és nemes feladatot teljesített, amikor megjelenítette a népi demokratikus országok irodalmának igen sok jeles művét. Ezzel komoly mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a velünk közös fejlődésen átmenő szomszédnépeket jobban megismerjük és megbecsüljük s így is irtsuk az emberek tudatában még fellelhető sovíniszta mérget. Nagy eredményekről számolhatunk be a román irodalom megismertetése terén is. Elég ha csak arra gondolunk, hogy olyan román klasszikusok munkái, mint amilyenek *Balcescu*, *Eminescu*, *Caragiale* művei az utóbbi időkben jelentek meg magyar nyelven. Néhány hónappal ezelőtt hagyta el a sajtót a 19. század legnagyobb román prózaírójának *Ion Creangă*-nak (1837—1889) egyik munkája, *Ionica gyermekkor*, mely a szerző visszaemlékezéseit tartalmazza s most jelent meg az Ifjúsági Könyvkiadó kiadásában egy válogatás meséiből, melyek a kiváló író talán leg-szebb alkotásai.

Creangă a népből származott, a népnek írt s a nép ügyéért harcolt. Meséiben felhasználja a gazdag román népmesék

anyagát, melyet sajátos, egyéni módon dolgoz fel. Meséiben feltalálhatók mindazok az elemek, melyek a népmeséket általában jellemzik, de világuk realitásabb s alakjaik élőbbek. A nagy román író lényegében a 19. század végi moldvai parasztéletet, annak figuráit testesíti meg ezekben az írásokban. Még az olyan tipikus népmese-alakok, mint például az óriások vagy a különleges, természetfeletti erővel rendelkező hősök is a román paraszt jellemvonásaival vannak felruházva. A paraszt tehát a hőse ennek a világnak és az elnyomott, kizsákmányolt parasztság szemlélete található meg a mesékben. Éppen ezért sok mesében, így például *Az ersény és a két krajcár* címűben, megtaláljuk a kizsákmányoló bojári, nagybirtokos osztály, kemény, gúnyos kritikáját. De az író nem elégszik meg csak a kritikával, népi hősei győznek a mesékben; becsületességük, jóságuk szövetségeseket szerez nekik; okosságukkal olyan eszközöket találnak, melyek lehetővé teszik, hogy túljárjanak a hatalmasok, a gonoszok, a nép ellenségeinek eszén. A meséknek ez a tanulsága mély optimizmust lehel s bizonyítja azt, hogy szerzőjük hisz népe igazában. Creangának ez a magatartása egyébként nemcsak írásából, hanem tetteiből is kiderül: harca a feudális-kapitalista Románia ellen üldözést, mellőzést váltott ki vele szemben.

Műveinek és elsősorban meséinek formája teljes mértékben megfelel a tartalomnak s ugyanazt a népi jelleget viseli magán. Creangă kiválóan ismeri a moldvai nép nyelvét s azt minden színével és ízével, egyéni módon alkalmazza. Nyelvének gazdagsága csaknem egyedülálló s éppen ezért meséinek lefordítása komoly problémát jelent. Az Ifjúsági Könyvkiadó kötete igyekszik megbirkózni a nagy román klasszikus műveinek kiválogatásával és lefordításával kapcsolatos nehézségekkel. A válogatás általában jól sikerült, bár indokolatlan, hogy belekerült Creangának egy novellája is, mely egyáltalában nem tartozik a meseműfajba és bizonyos történeti magyarázó jegyzeteket is megkívánt volna. A kötet fordítója, Miklós Gyula becsületes munkát végzett: fordítása általában hűséges, pontos; sajnos azonban a legtöbb esetben képtelen volt visszaadni Creangă nyelvének népi ízt, fordulatosságát, képszerűségét s főleg humorát. Egészében véve, a kötet hibái ellenére is jó szolgálatot tesz.

Köpeczi Béla

A Komszomol a szovjet hatalomért vívott harcban

(Részletek Gubarjov: *Pioniroknak a Komszomolról c. kötetből*)

A történelem örökre megőrzi a szovjet hatalomért bátran küzdő ifjú hősök ezreinek nevét.

Még 1918 első felében az Októberi Forradalom által széttűzött orosz kizsákmányoló osztályok egyesültek Anglia, Franciaország, Amerika, Japán imperialista hatalmaival és hosszú, véres polgárháborút indítottak az általuk gyűlölt fiatal Szovjetköztársaság ellen.

„Veszélyben a szocialista hazánk!” — jelentette ki a szovjet kormány. Az egész ország haditáborrá változott. Az ifjak és lányok ezrei mentek a nagy Lenin felhívására, apjukkal és bátyjukkal a frontra.

... 1919 tavasza. Moszkva. Éjjel tizenkét órakor hirtelen egy legény fut be a komszomolbizottságból a komszomol-tanfolyamok hallgatóinak otthonába. „Holnap tanfolyam-gyűlés! Lenin jön hozzánk!” — kiáltja az izgalomtól elakadó hangon.

Persze aznap éjjel nem húnnya le senki a szemét. Reggelig csak Iljicsről beszéltek. Könyv akkor még nem volt Leninről. Szájról-szájra jártak az elbeszélések hősi életéről.

A főváros iskoláinak diákjai is eljöttek másnap a gyűlésre. Mindenki azon igyekezett, hogy minél közelebb jusson az emelvényhez.

— Megérkezett! Megérkezett! — hallatszott hirtelen a boldog kiáltás.

Mind lefelé törtek, hogy fogadják Iljicset. A lépcső gyengén volt megvilágítva. A legelső fordulóban majdnem fellöktek egy felfelé igyekvő férfit. Szerencsére még idejében megállították őket.

— Lassabban, lassabban, hová szaladtok! Fellökitek Vlagyimir Iljicset!

Mind megálltak, mintha gyökeret vert volna a lábuk, aztán lelkesen kiáltották: „Éljen Lenin! Üdvözlét Iljicsnek, a Donyec-medence ifjúságától! Üdvözlét az uraliaktól! Lenin!! hurrá! Üdvözlét a diákoktól!”

Lenin felment a színpadra, üdvözölte az elnökség tagjait, aztán fellépett az emelvényre. Zsebéből elővette óráját, kihúzott valami papirlapokat, végignézte és gondosan szétteregette őket maga előtt. Aztán gyengéd atyai pillantást vetett hallgatóira. Az ünneplés egyre fokozódott.

Iljics felemelte a kezét, de a zaj és a tapsvihár tovább erősödött a teremben. Akkor Iljics az órájára mutatott. Megértették ezt a mozdulatát: kevés az ideje és siet.

A teremben csend lett. Vlagyimir Iljics beszélt a nemzetközi és a belső helyzetről. A komszomolisták meg csüggték minden szaván, le nem vették a szemüket róla.

Lenin nem titkolta el az ország előtt álló nehézségeket.

— A Szovjetköztársaság veszélyben van — mondotta.

Vlagyimir Iljics felhívta az ifjúságot, jelentkezzenek önként a Vörös Hadseregbe.

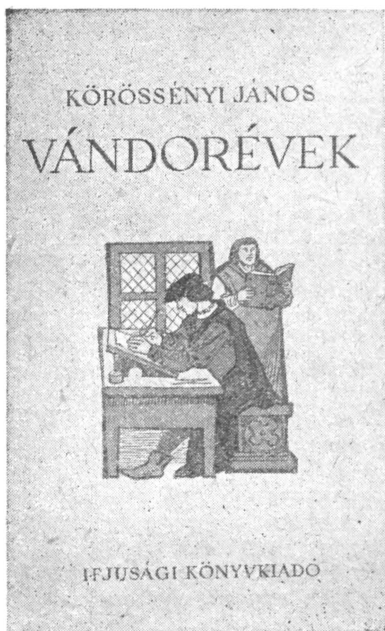
— Amikor majd győzünk, — fejezte be beszédét Vlagyimir Iljics — országunkban még több tanintézet nyílik meg. Amikor visszatérnek a front-ról, Önök foglalják el elsőnek helyüket a padban. Önökkel együtt az egész nép el fogja sajátítani a kultúrát, hogy gyorsabban építhessük újjá a népgazdaságot és építhessük a kommunizmust.

Lenin beszéde megrázta az ifjakat. Az elnökség asztalát elborították a cédulák, melyekben a frontra küldésüket kérték.

„Ha a forradalom azt parancsolja, hogy haljunk meg — meghalunk, mert ezt kívánja a közös ügy” — mondták a komszomolisták. Ők mentek a legveszélyesebb és legdöntőbb frontszakaszokra.

Körössényi János Vándorévek

Ifjúsági Könyvkiadó

Mátyásnak uralkodása elején igen nagy nehézségekkel kellett megbirkóznia. III. Frigyes és a török kíséretei ellen **csakis** a feudális anarchia letörésével és a központosított monarchia megteremtésével védekezhetett. Erős kézzel teremtett rendet az országban, a rabló oligarchák, a jobbágyszipolyozó főurak csakhamar megtanulhatták, hogy az új király nem könnyű-kedvűkre való játékszer, akit bármikor felhasználhatnak egyéni érdekeik, belvillongásaik érdekében.

MÁTYÁS KORÁBAN indult meg a szegényebb rétegek, a köznemesek és jobbágyok fainak felkarolása és bejutása az állami hivatalokba. Ezek az emberek hűséges segítői lettek Mátyásnak, biztos számíthatott rájuk és a népből jött új tehetségek, akik elsajátították a humanista műveltséget, új szint hoztak az udvar életébe is.

Körössényi regénye ebbe a korba vezeti az olvasót. A könyv bevezető jelenetében megismerkedünk a kis Kárai Gergelyvel, aki megmenti Hag Ferenc, Mátyás zsoldosvezérének életét a rabló Laki Thuz ellen, Hag magával viszi Gergőt a királyi várba. A tehetséges, jól rajzoló fiú bekerül az

udvari könyvfestőműhelybe. Csakhamar elsajátítja a mesterség minden csinját-binját, a legszebb iniciálékát ő festi a vaskos könyvek lapjaira.

A céh szokásainak, a könyvfestőműhely belső életének ábrázolása során Körössényi számára bő alkalom adódik, hogy részleteiben is megmutassa azt a küzdelmet, amelyet a feltörő népi elemek vívnak a régi főurak és azok szolgálatában álló céhmesterek ellen.

A MÁTYÁSROL SZÓLÓ SOK SZÁZHAGYOMÁNY, anekdóta hangulatát eleveníti fel a szerző abban a jelenetben, amikor Mátyás álruhában elvegyül a vásári sokadalomban és megtudja Kárai Gergelytől és társaitól, hogy Koromi atyamester magának tulajdonította a fiú egyik igen szép munkáját.

A hazug mesterek büntetése természetesen nem marad el, Kárai Gergőt pedig a király Olaszországba küldi tanulni. Újja azonban nem megy minden zökkenő nélkül. A csapatnak, amellyel együtt megy, meg kell vívnia Cselebi béggel, aki délről becsupott az országba rabolni, pusztítani. A Hag Ferenc vezette csapat újját állja a rablóknak és egyetlen véres, hatalmas összecsapásban a hollós vitézek összeroppantják a szpáhik és janicsárok hadát, magát Cselebit fej nélkül „küldik haza” két janicsár hívívő kíséretében.

A KISZABADITOTT RABOK, az elhurcolt jobbágyok reggelre már nekiállnak az új élet építésének és ezen a pezsdülő, munkával és reménységgel teli reggelen Gergely egy öreg jobbágy szavaiban, keserűségében és kiábrándultságában találkozik a nép mérhetetlen szenvedéseivel. Intés ez számára. Bárhová vesse az élete, nem szakadha el tápláló nyjától — a néptől. A jobbágy elkeseredve akar kaszát, szekercét, tüzet vetni a főurak házára, Gergely azonban tudja, hogy Mátyás uralkodása lépést jelent előre a haladás útján. Ő — a könyvfestőlegény — a nyomtatott könyv megjelenésében látja a változást, a nép öntudatának erősödésétől, ismereteinek szélesedésétől várja a fordulat, a szabadság eljöttét...

Gergely nem tudja szeme elől elúszni utazása és további élete folyamán a szegény jobbágy elkinzott arcát. Feltűnik az a jüzenzei karnevál díszes, ragyogó forgatagában is. Látja és érzi a zenén és vígságon keresztül is a nép nyomorát és szenvedését.

—i—s—

A kitűnő szovjet író ifjúsági regénye a Nagy Honvédő Háború idején játszódik le egy uralvidéki gyárban. A történet 1941-ben a németek kezdeti sikereinek időszakában kezdődik. Kosztya Malisov, a regény fiatal hőse menekülés közben egy ifjúmunkás társasághoz szegődik, amely éppen az Uralba utazik, hogy jó munkájával elősegítse a szovjet katonák önfeláldozó honvédelmi harcait. A kis Kosztya kíváncsian várja, hová sodorja őt a háború szele. Megérkezésükkor adódik is egy kis kellemetlenség, mert iratai elvesztek útközben. Barátja — Misa — segítségével azonban sikerül elérnie, hogy fölvegyék a gyárba, bár még nem töltötte be 14-ik életévét. Különös fiú ez a kis Kosztya Malisov, akit társai apró termete miatt „Pöttöm“-nek becéznek. A háború előtt az Ural aranytermő vidékén élt bátyjával. Mikor aztán bátyját fegyverbe szólította a szovjet haza védelmének szent kötelessége, a kisfiú teljesen egyedül maradt és nekivágott a világnak. Kalandozás közben került össze a többi hazátlan fiatallal. Új helyén először nagyon jól érzi magát, hiszen úgy érzi beteljesülnek vágyai: esztergályos lehet. Csakhogy hamarosan lelohad lelkesedése, a dolog nem olyan egyszerű, ahogyan azt kamaszfejjel elképzelte. Egyelőre szó sincs arról, hogy esztergályosmesterséget tanuljon, meg kell elégednie a gyári segédmunkával. A fiúcska nagyon lehúti a dolgok ilyen alakulása. Különösen akkor keseredik el, amikor a nagyobbak kicsúfolják a munkáját. Az esztergályos tanulólányok csipkelődését meg egyáltalán nem bírja elviselni. Nem látja munkája értelmét, felébred benne a vágó a Tajga után. Elkeseredését kihasználja lakótársa, Szeva és igyekszik őt szökésre bírni. Kosztya mégsem szökik el, mert elkeseredése ellenére szereti üzemét, amely otthont adott neki a nagy háború vérvizatarában. Amikor a testvérüzem néhány ifjúmunkást segítségül hív, Kosztya örömmel indul útnak. Örömet fokozza, hogy itt viszont láthatja barátját, Misát, aki már

hosszabb ideje ebben az üzemben dolgozik. A testvérüzemben csupa kedvező esemény következik be Kosztya életében. Kiderül, hogy ő tud a legügyesebben szeget verni. Brigádot szervez, átadja munkamódszerét és brigádjával hatalmas eredményeket ér el. Csak az az egy aggasztja, hogy ismét vissza kell térnie régi üzemébe, el kell válni barátjától. Az üzemvezető azonban fölfigyel rá és át akarja őt kérni a fióközem számára. Ekkor váratlan fordulat következik be a fiúcska életében. Értesül arról, hogy, ha visszatér régi helyére, gép mellé teszik, ipari szakmunkás válik belőle. Döntenie kell és Kosztya a visszatérés mellett dönt, bármennyire is nehezeze esik az elválás. Új munkája nagy örömet okoz neki, csak az búsítja, hogy ő a négytagú esztergabrigád leggyengébb tagja. A brigádban különben is rossz szellem uralkodik, napirenden vannak a veszekedések. Régi pajtasai újra szökésre próbálják csábítani, de Kosztya ellenáll a kísértésnek, marad. Lassan sikerül megjavítani munkateljesítményét, de most sincs megelégedve munkájával. Pajtasai elhatározzák, hogy a gépet nagyobb forgássebességre állítják. Kosztya is belemegy a dologba abban a reményben, hogy így sikerül teljesítményét emelni. Ekkor következik be a baj: a gép eltörik. Ez a szomorú esemény komoly nevelőhatással van a fiúra, de a brigád veszekedő, fölényes tagjaira is. Végetvetnek a torzsalkodásnak, s elhatározzák, hogy egymást kölcsönösen segítve, komolyabban, elmélyülten fognak dolgozni. Belátják, hogy a Honvédő Háború sikeréért a gép mellett ugyanúgy küzdhetnek, mint a frontokon, és az egyre jobb eredményekért való küzdelem legalább annyi férfias bátorságot és kitartást követel, mint az aranykutatás a Tajgán. A megújított brigád egyre nagyobb eredményeket ér el, a jó példa magával ragadja a többi fiatal is.

A mindvégig érdekes, sőt izgalmas regény főérdeme, hogy a munka szeretetére, megbecsülésére és szocialista segítségnyújtásra nevel. V. J.

Az Állami Könyvterjesztő Vállalat szakiskolájának munkájáról

KULTÚRFORRADALMUNK GYŐZELMÉERT folyó harcunkban komoly, szép feladatok várnak az Állami Könyvterjesztő Vállalatra. A könyvet el kell juttatnunk üzemekbe, falvakba; meg kell szeretetnünk a gyár és a föld dolgozóival az olvasást. Irányítani, nevelni, a művelődés útján továbbvezetni dolgozó népünket — ez a feladatunk. Nyilvánvaló, hogy ezt a feladatot csak a könyvszakmában járatos, politikailag képzett, irodalmi kérdésekben tájékozott könyvterjesztők képesek ellátni.

Több mint kétezer terjesztőnk dolgozik az üzemekben, de még többre van szükség. Mintegy százhatvan a boltjaink száma, de boltálózatunkat tovább kell fejlesztenünk. Mennyiségileg növelni a könyvterjesztők számát — ez egyik legfontosabb feladatunk. De még fontosabb feladat az, hogy a régi, az új és a leendő könyvterjesztők egyaránt megfeleljenek a magas követelményeknek. Olyan „minőségi munkát végző” könyvterjesztőket kell nevelnünk, — először a legnagyobb üzemek, később minden üzem számára. — mint Horváth Ferenc elvtárs a Ganz Waggonban. Olyan könyvterjesztőt, aki az üzem gazdasági nehézségei, vagy politikai kérdései megoldására és alátámasztására mindig megtalálja és sikeresen terjeszti a megfelelő könyvet. *Könyvterjesztőket — a könyv propagandistáit kell nevelnünk akik üzemből, boltból, Budapestben és vidéken egyaránt segítik, irányítják a dolgozók kulturális fejlődését.* A könyv, a szocialista kultúra olyan harcosait kell nevelnünk, akik bátran állnak helyt és sikeresen harcolnak kultúrforradalmunk előretolt állásaiban — vidéki könyvesboltjainkban.

EZEK A FELADATOK. *Megoldásuk érdekében az Állami Könyvterjesztő egy kéthónapos bennlakásos szakiskolát, egy 6 hónapos, heti kétszeri foglalkozást jelentő esti iskolát szervezett. A szakmai oktatás harmadik formája az a továbbképző tanfolyam, amelyen egyéni tanulás formájában, kéthavonkénti konferenciával részt vesznek összes szakiskolát végzett dolgozóink. Így készítjük elő dolgozóinkat fontos munkájuk eddigénél jobb, minőségi elvégzésére.*

Dolgozóink nagyrésze, különösen a vidéki káderek, munkás- és parasztszarmazásúak; a multban nem volt lehetőségük arra, hogy képezzék magukat, a kapitalista társadalom elzárta előlük még az olvasás lehetőségét is.

Az Állami Könyvterjesztő, hogy dolgozóink megfelelő segítséget nyújthasson munkájukhoz, s lehetőséget adjon a kérdéseknek ahhoz, hogy jó szakemberekké váljanak, kéthónapos bennlakásos szakiskolát hozott létre. A bennlakásos szakiskolán a jelenleg folyó tanfolyammal együtt 143 hallgató kapott oktatást. A hallgatók nagyjából vidéki dolgozókból áll! A jelenleg folyó tanfolyam vállalatunk fennállása óta a negyedik. Hallgatóinak száma 52. Hathónapos esti szakiskolánk első tanfolyama ez a jelenlegi. Hallgatóinak száma 63. Ügyszintén most indult először a továbbképző tanfolyam, amelyen 110 dolgozó vesz részt. Az eddigi tapasztalatok szerint sikerült elérnünk az iskolán, hogy a hallgatók megsértsék: milyen nagy jelentősége van a dolgozók nevelésében a könyvnek. A hallgatók előtt világossá vált, hogy feladatuk a kultúra terjesztése, munkájuk politikai munka, népnevelő munka és hogy milyen fontos szerepük van a kultúrforradalom vérrehatásában.

A hallgatók felismerték a szocialista kereskedelem hatalmas szerepét és ezen túl: a szocialista könyvterjesztés szép feladatát.

Különös gondot fordítottunk arra, hogy a hallgatók felismerjék, hogy milyen nagy jelentősége van a marxista irodalom és az oktatási anyag helyes terjesztésének. Felhívjuk a hallgatók figyelmét arra is, hogy 5 éves tervünk megoldásánál milyen fontossággal bír a szakirodalom terjesztése.

Az iskolai oktatással sikerült elérnünk, hogy a hallgatók felismerték, milyen hatalmas kincs az emberiség kulturális öröksége. Súlyt fektettünk arra, hogy a hallgatók megszeressék a magyar irodalom klasszikus hagyományait, hogy különös gondot fordítsanak a mai magyar irodalom terjesztésére.

A hallgatók megtanulták, hogy nem elégséges a szovjet irodalom felületes megismerése, világossá vált előttük, hogy a szocialista irodalom kiváló nevelőeszköz, segít abban, hogy egyre különb embereké váljunk.

A SZAKISKOLÁK HALLGATÓI megismerkedtek a burzsoa ideológiák főbb vonásaival, azokkal a módszerekkel, ahogyan ezeket a káros ideológiákat megkísérli az ellenség becsempészni irodalmunkba, dolgozóink tudatába. Előadásokat hallgattak a burzsoa irodalom jellegéről, pusztulásra ítéeltségéről. Az előadások nő-

velik éleslátásukat, képessé teszi őket arra, hogy — amint ezt a boltgyakorlatok bizonyítják — felismerjék az ártalmas könyveket. A szakiskolán az oktatás kiterjed ezeknek az ártalmas könyveknek konkrét megismertetésére.

Sikerült a hallgatókban felébreszteni az érdeklődést a napi politikai és nemzetközi kérdések iránt. Komoly eredményeket értünk el a hallgatók nevelésében, magatartásában, a munkához való viszony kérdésében is. Megtanulták itt az iskolán, hogy fontos feladatukat, a kultúra terjesztését öntudatosan és tervszerűen végezzék.

Az iskola oktatási módszere eredményes és célravezető. Amikor az oktatás a könyvterjesztő szervezési feladatairól folyik, akkor a legjobb szervezőkhöz, amikor az üzemi terjesztésről, akkor egy üzembe látogatunk ki. *Igy az elméleti oktatás rögtön a legjobb könyvterjesztők gyakorlati munkájának megismerésével és egyben gazdag személyes tapasztalatokkal párosul.*

A hallgatók 80%, mielőtt az iskolára került, egyáltalán nem olvasott könyvet. Itt az iskolán sikerült felébresztenünk az érdeklődést az olvasás iránt. Megtanulták a hallgatók a helyes és tervszerű olvasást.

A TANFOLYAMOK IDŐTARTAMA alatt a hallgatók többször kimentek budapesti üzletekbe gyakorlati munkára. Ezek a gyakorlati tanulások egyúttal igen jó tapasztalatcserének is bizonyultak. A budapesti üzletvezetők sokat foglalkoztak a hozzájuk gyakorlati munkára beosztott szakiskolásokkal és ezzel eredményesebbé tették az iskola munkáját.

AZ ISKOLA KOLLEKTIVAJANAK ereje nagyon sok segítséget ad ahhoz, hogy a hallgatók felismerjék hibáikat és igyekez-

zenek azokat kijavítani. Ma már leszűrhetjük tapasztalatképpen azt, hogy azok a hallgatók, akik az iskolán lelkiismeretesen tanultak, igyekeztek hibáikon változtatni és jó magatartásukkal példát mutatni, azok visszamenve a munkahelyükre is igen jó munkát végeznek. Eddigi munkájuk és a könyvnapok eredménye is megmutatja azt, hogy az iskola valóban adott segítséget dolgozóinknak szakmai fejlődésükhöz, gyakorlati munkájukhoz. A tanfolyamok elvégzése után nagyon sok hallgatót emelt ki a Vállalatvezetőség fontos és felelősségteljes munkára. Egyesek az ellenőrzési osztályra kerültek, mások instruktorok, megyei irányítók és üzletvezetők lettek. Két elvtársat szemináriumvezetőnek emeltünk ki a bennlakásos szakiskolára. Általánosságban és többségben az iskola volt hallgatói beváltották a hozzájuk fűzött reményeket és jól megállták a helyüket. Jól dolgoznak, igen megjavították munkájukat: *Balogh Mária, Kiss Borbála, Berkovits Imre, Szeredi Mária és Hornyák Margit* jó munkájukért a belkereskedelmi minisztertől pénzjutalomban részesültek. *Fejes* elvtárs megyei irányító lett. *Fegyvári* elvtárs erősen megjavította a munkát Kalocsán. A budapesti dolgozók közül meg kell említeni *Papp Margit* elvtársat, aki az iskola elvégzése óta igen jól dolgozik. *Csizmadia Ilona* üzletvezető lett. Nagyon jó munkát végez *Simon Lajos* elvtárs, aki-ben egyébként az iskolán ébredt fel a tanulási vágy és beiratkozott a dolgozók iskolájába és tovább tanul.

Vállalatunk szakoktatása mindent elkövet, hogy megjavítsa az oktatási munkát és ezen keresztül képessé tegye vállalatunk dolgozóit arra, hogy valóban elvtársi segítséget tudjanak nyújtani dolgozó népünknek. = D =

A földművesszövetkezeti boltok könyvtelelősei a könyv útjáról

PAL IMRE elvtárs, a püspökladányi MESZÓV járási instruktor az alábbiakban számol be a járás területén a földművesszövetkezeti boltok könyvforgalmáról:

Júliusban 1060.— Ft, augusztusban 2820.— Ft, szeptemberben 10.798.— Ft.

Ezek a számok azt bizonyítják, hogy a püspökladányi járás szövetkezeti könyvfelelősei jó, kommunista felvilágosító munkát végeztek és megértették, hogy a haladó szellemű könyv, a szocialista irodalom propagálása a falu kultúrájának emelkedését, tehát a termelékenyebb munkát, a nekilendülő versenyt, a szocializmus építését, a békéért vívott küzdelmet segíti.

BERG LASZLÓ, beregböszörményi könyvfelelős leveléből az alábbi hasznos tapasztalatot vonhatjuk le:

Az úttörőpajtások a könyvterjesztés leg-hasznosabb aktiváinak bizonyultak. Megszervezték a „diákkönyvtár” mozgalmat, melynek célja: az ifjú olvasók nem csak megszeretik a könyvet, hanem már most megvetik könyvtárak alapját. A mozgalmat Mogyorósi Béla iskolai igazgató támogatja. Pünkösdi Árpád elvtárs, beregböszörményi párttitkár nap mint nap ellenőrzi a könyvterjesztést. A párttitkár elvtárs szavait

„dézve: „a szocialista könyvek terjesztése Pártunk célkitűzését segíti elő.”

VAS MARIA, pusztaszabolcsi népművelési ügyvezető minden vasárnap kiállítás rendez a földművesszövetkezeti bolt könyveiből. A kiállításokon MNDSZ asszonyok és DISZ fiatalok ismertetik az egyes könyveket, és segítenek a falusi dolgozóknak a legmegfelelőbb, leghasznosabb olvasmányok kiválogatásában.

DROGI SANDOR elvtárs, békésszentandrásai könyvfelelős az alábbiakat írja:

„A könyvek nagyrésztét dolgozó parasztok vásárolják. Jellemző Novák Györgyné, dolgozó parasztasszony esete. „Ő is férje is csak a felszabadulás után tanult meg írni, olvasni. Azóta nem csak lelkes látogatója a boltnak, hanem állandó vevő is: havonta négy-öt könyvet vásárol. Legkedvesebb olvasmányai: Solohov: Új barázdát szánt az eke, Makarenko — Igor és társai, Marenko — Szülők könyve.”

„Babák Tamás ugyancsak dolgozó paraszt, szintén állandó látogatója a boltnak. Előbb csak a szépirodalmi könyvek érdekelték. A szépirodalmi olvasmányok azonban felkeltették érdeklődését a további tanulmányok iránt is. Legutóbb Sztálin —

Az agrárkérdésről című könyvét és a Párt-történetet vásárolta meg.”

„Külön ki kell emelni, hogy az iskolás gyermekek között sikerült megszerveznünk az olvasómozgalmat. Természetesen a tanítók és a szülők támogatásával. Ez az olvasómozgalom nemcsak azt jelenti, hogy a gyermekek fokozottan érdeklődnek az olvasás iránt, hanem jelenti azt is, hogy állandó és hathatós propagandát fo'ly'a'nak a művelődés, az olvasás szolgálatában szüleik, hozzátartozóik, rokonságuk között.”

Befejezésül közöljük ARKI ANDRAS elvtárs, a tápiógyörgyei pártszervezet titkára szavait. Arki elvtárs, aki a tápiógyörgyei földművesszövetkezeti boltban dolgozik, résztvett a helybeli SZÖVOSz iskolának a falusi könyvterjesztés kérdéseiről rendezett ankétján. Az ankét után ezt mondta:

„Ugy érzem magam, mint aki a legnagyobb harc közepén a fegyverraktárban ül és nem osztja szét a fegyvert a harcosok között. Sokat tanultam az előadásokból és amit tanultam felhasználom a falusi osztályharcban. A fegyverraktár fegyverei, a szövetkezeti bolt könyvei ezután nem porosodnak a polcon. Odajuttatom őket, ahol a legnagyobb szükség van rájuk — dolgozóink kezébe!”

W. F.

Az Irodalmi Ujság bírálata a „Könyvbarát“-ról

Zelk Zoltán az Irodalmi Ujságban megbírálta Komjáthy István Hunyadi János című elbeszélő költeményét és Zengő Hortobágy című verses könyvét. Zelk Zoltán kritikája során kitért a „Könyvbarát” munkájára is s megállapította, hogy folyóiratunk Komjáthy írásait érdemen felül méltatta s úgy értékelte a Hunyadi János című elbeszélő költeményt, hogy ez könnyen félrevezethette az olvasót: ilyen magasztaló megállapítások ugyanis csak egy klasszikus-vertű remekművel kapcsolatosan indokoltak.

Zelk Zoltán bírálata helytálló és igen hasznos szerkesztőségi munkánk szempontjából. Igaz ugyan, hogy a Komjáthyról írott ismertetést — lévén a „Hunyadi János” ifjúsági elbeszélés — feltehetően jó kezekbe adtuk, hiszen a méltatást egy igen gyakorlott ifjúsági íróval írtattuk meg, igaz az is, hogy hatalmas kövntermésünk minden egyes darabját a szerkesztő maga nem olvashatja el, mindezek ellenére Zelk Zoltán bírálata teljesen helyénvaló. Ilyen magasztaló értékelés után a könyvet igenis el kellett volna olvasnunk, mert sem kirívóan éles bírálatot, sem kimagaslóan dicsérő értékelést nem közölhetünk megfelelő ellenőrzés nélkül. Erre az éberségre kultúrforradalmunk minden megnyilatkozásánál feltétlenül szükség van. Hiszen ha az ellenőrzést nem mulasztottuk volna el, nyilván nekünk is szembe tűnt volna az elbeszélőköltemény értéke és az általunk publikált bírálat közötti ellentét. Mint már az imént mondtuk: Zelk kritikája igen hasznos további munkánk szempontjából. A jövőben több gondot fordítunk a cikkek, tanulmányok, méltatások ellenőrzésére, hogy olvasóink valóban megbízható tudósítást kapjanak a készülő és már megjelent könyvekről. Az alaposabb ellenőrzés hasznosabbá teszi majd folyóiratunkat, mind a szocialista könyvterjesztés, mind a könyvtárak dolgozói számára. Ily módon méltóbbak leszünk arra a bizalomra, mellyel a könyv, a szocialista irodalom, a szocialista kultúra propagandistái a „Könyvbarát” lapjait forgatják.

Gál György Sándor

A KÖNYVTÁROS MUNKÁJA

Minden könyvtáros végezze el a hatnapos tanfolyamot!

Falusi könyvtáraink az utóbbi két évben rohamosan megszorodtak és ma már 2648 népkönyvtárunk van. Ezekben a könyvtárakban nagy szerepük van népkönyvtárosainknak.

Könyvtárosaink munkája elszakíthatatlan kapcsolatban áll a dolgozók nevelésének feladataival. Falusi népkönyvtárosaink juttatják el a dolgozókhoz a könyvet, a békeharc egyik erős fegyverét. Könyvtárosaink feladata, hogy az általuk vezetett könyvtárak minél jobban kihasználhatók legyenek. A könyveken keresztül adnak segítséget a falu dolgozóinak átnevelésében. Segítik őket a klerikális reakció és a kulákok elleni harcban. Népkönyvtárosainknak tudniuk kell, hogy milyen könyvek vannak az általuk vezetett könyvtárakban. Ismerniük kell a könyvtár kezelési szabályait és azt, hogy az olvasókkal hogyan foglalkozzanak.

A könyvtárosok ezt a feladatot csak úgy tudják valóban elvégezni, ha ők maguk is szeretik a könyvet, rendszeresen olvasnak és türelmesen foglalkoznak az olvasókkal. Csak az a könyvtáros töltheti be igazán hivatását, aki örömmel végzi ezt a munkát és állandóan képezi is magát.

A decemberben induló megyei hatnapos iskolák nagy segítséget fognak adni népkönyvtárosainknak ebben a munkában. Az iskolán megtanulják, hogyan kell rendben tartani a könyvtárat, vezetni a nyilvántartást és a kölcsönzést. Megtanulják azt is, hogyan foglalkozzanak az olvasókkal, hogyan végezzék népnevelő munkájukat. A hatnapos iskolán résztvesznek a jelenlegi könyvtárosok, de olyanok is, akik szeretik a könyvet és szívesen olvasnak s az iskola elvégzése után lesznek a könyvtár vezetésével vagy a vezető helyettesítésével megbízva.

Könyvtárosaink is fel tudják mérni milyen fontos feladat vár rájuk, amikor a könyvtár vezetésével megbíz-

ták őket. Népkönyvtárosaink úgy fogják tudni a rájuk bízott feladatokat elvégezni, ha az iskola után olyan örömmel és szeretettel végzik munkájukat, mint ahogy azt Nádja, a Szovjetunió egyik könyvtárosa végezte, akiről a Könyvbarát előző számában olvashattunk egy elbeszélést is. Olvasóit mindig szeretettel fogadja a könyvtárban, elbeszélget velük és beszélgetés közben elmondják az olvasók problémáikat. Ilyenkor igyekszik olyan könyvet adni olvasójának, amely segítséget nyújt problémája megoldásában.

Minden lehetőség megvan arra, hogy falusi könyvtárosaink tovább képezzék magukat, ma már minden iskola a dolgozóké. Népkönyvtárosaink nemcsak a hatnapos iskolán képezhetik magukat, ma már nívóra áll előttük minden magasabb iskola, sőt a főiskola kapuja is, ahol mint könyvtárosok tanulhatnak tovább és magasabb képzettséget szerezhhetnek.

A népkönyvtárosok munkájában nem kis részüknek kell lenni a körzeti könyvtárosoknak. Az ő feladatuk számontartani, kik azok, akik a könyvtárosiskolát elvégezték. Nekik kell harcolni azért, hogy az iskolát végzetteket a könyvtár vezetésével megbízzák.

Az iskola szervezésénél hívják fel a helyi tanácsok figyelmét, hogy olyan hallgatókat javasoljanak az iskolára, akik annak elvégzése után örömmel fogják végezni ezt a munkát. Ha a körzeti könyvtárosok a népművelési osztályok segítségével jól megszervezik ezt az iskolát és olyan hallgatók vesznek ezen részt, akik szeretik a könyvet és ezen keresztül végzik ezt a szép feladatot, akkor a könyvtármunkát, az olvasó-mozgalmat előbbre fogják vinni. Akkor a könyvtár valóban be fogja tölteni hivatását, és komoly segítséget fog nyújtani a dolgozóknak, a szocializmus építésében végzett nagy munkájukban.

Kecskés Lajosné

Több segítséget a bányászkönyvtáraknak!

ÖTÉVES TERVÜNK sikeres végrehajtásához egyre több szénre van szüksége az országnak. Ezért a tatabányai bányászok a közelmúltban azal a felhívással fordultak az ország dolgozóihoz, hogy minél többen jelentkezzenek bányászni, hogy ezzel a széntermelés gyorsütemű növelését, a szénbányászati terv maradéktalan végrehajtását biztosítani lehessen. Több mint 6.000-en tettek eddig eleget ennek a felhívásnak és a minisztertanácsi határozatnak. Az új munkások többsége faluról jött, hiszen a szocialista inar hatalmas vonzóerőt gyakorol a falura.

Az iparba került új dolgozó azonban egyik napról a másikra nem tudja megszokni az új környezetet, az új életmódot, a számára szokatlan munkafegyelmet. Fontos feladat, hogy a dolgozókat ezeken a kezdeti nehézségeken átsegítsük, megszeretessük velük az új munkát és ezáltal biztosítsuk a bányák állandó munkásállományát.

RÉVAI ELVTÁRS kongresszusi beszédében azt mondta: „Mit jelent a kultúrforradalom? Jelenti azt, hogy a tanulatlan munkások százazreiből kell szakmunkásokat nevelnünk, jelent tíz- meg tízezer új, magasan kvalifikált szakembert. Jelenti azt, hogy emelnünk kell dolgozóink általános műveltségét...”

A kultúrforradalom tényezői közül ki kell emelnünk a könyvtármunkát. A szocialista könyv és a haladó irodalom mozgósítja a dolgozókat a feladatok megoldására, a munkafegyelem megszilárdítására. A Bányász Szakszervezet kultúrosztályának, ill. a bányák üzemi bizottságának egyik legközvetlenebb feladata tehát a bányáipar új dolgozóihoz eljuttatni a könyvet. Ezt a feladatot megkönnyíti az, hogy az új dolgozóknak többsége legényszállásokon van elhelyezve és itt tölti el szabad idejét is. Az üzemi központi könyvtára, vagy ha ilyen nincs, a községben lévő népkönyvtár helyezzen ki a létszámnak megfelelően 40—50 könyvet egy-egy szállásra. Így oldották már meg a könyvellátás kérdését Tatabányán, ahol minden szál-

lason a létszámnak megfelelő nagyságú könyvtár áll a bányászok rendelkezésére. A hiba azonban az, hogy a könyvek egy-egy szálláson megrekednek, nem cserélik őket, pedig a dolgozók maguk sürgetik a szállások közötti könyvcserét. A pécskőnyéki bányász-szállásokon is mindenütt ott van a könyvtár. Amikor a szállásokon kint jártunk, a legtöbb ágy mellett két-három könyvet is találtunk.

A KÖNYVTÁROSOK FELADATA, hogy jól válogassák meg a szállásokkönyvtárak összetételét. *Ne legyen a könyvtár túlhalmozva ideológiai könyvekkel, de a szépirodalmi könyvek mellett legyen meg minden olyan politikai mű, amelyre a dolgozóknak mindig szükségünk van.* Pl. *Vasas II. bányatelepen az R. U. 2-es szálláson az elvtársak jogosan tették szövé, hogy Rákosi elvtárs művei hiányoznak a könyvtárból.* Ezen a szálláson egyébként a szocialista tulajdon iránti megbecsülés szép példáját láttuk abban, hogy a könyveket szépen bekötve veszik kézbe a dolgozók. Tanulhatnak ebből mindazoknak az üzemeknek a dolgozói, de könyvtárosai is, akik nem vigyáznak a könyvekre.

AZ OLVASÁS SZERETETE megnyilvánul még abban is, hogy pl. a pilisi bányáknál a könyvtár hiányában is olvasnak. Legjobb esetben azonban a „Baleset elhárítás“-t, de nagyon gyakran pl. Bokor Malvin: Befalazott ajtó c. könyvét és ehhez hasonló fércműveket látunk a dolgozók kezében. *Komoly felelősség terheli ezeken a helyeken a szakszervezetet, mert pl. Pilsen is van központi könyvtár és abból még sem juttatnak le a szállásokra könyvet.* Értsék meg végre kultúrfelelőseink, könyvtárosaink, hogy ahol nem szervezzük meg a szocialista kultúra eljuttatását a dolgozókhöz, ott az ellenség gondoskodik arról, hogy az olvasni kívánó dolgozók az ő céljaiknak megfelelő műveket olvassák. Pótolni kell tehát az eddig mulasztottakat. Új szállások

nyíltak a közelmúltban és mind ezeknek, mind pedig a könyvtárakkal el nem látott régi szállásoknak sürgősen el kell juttatni a könyvtárat. **38 szálláshely nemrégén kapott 100 kötetes könyvtárat. Legyen gondjuk az üzemi bizottságoknak, hogy ezek ne porosodjanak, hanem a dolgozók kezébe kerüljenek.**

Üzemi könyvtárosaink legyenek öntevékenyek, építsenek ki aktív hálózatot. Az elolvasott könyvekből rendezzenek közös megbeszéléseket vagy a központi könyvtárban havonként ankétot. Biztosítsák, hogy ezeken a szállások dolgozói is résztvegyenek. Jól megy pl. az olvasómozgalmi munka Szorospatakon, vagy a kuri-

tyáni bányatelepen, aminek eredménye az, hogy havonta 10—15 dolgozóval emelik az olvasók létszámát, megszerettetik a dolgozókkal a könyvet és azoknak íróit.

Gondoljanak könyvtárosaink arra, amikor a bányász-szállások könyvvél való ellátását intézik, hogy ezzel nagy részt rajtuk is múlik, hogy az új dolgozók megszeressék a bányát és véglegesen azt válasszák hivatásuknak. Mert az új bányászok részvételével könnyebben tudjuk teljesíteni ötéves tervünket és ezáltal biztosítani tudjuk népszakaságunk további fejlődését és a béke megvédését.

Kondor Istvánné

A „Könyvtárosok kézikönyve” megjelenéséhez

Az üzemi könyvtármozgalom újból komoly lépéssel haladt előre. A Szakszervezetek Országos Tanácsa kiadta a „Könyvtárosok kézikönyve” című brosúrát, hogy az üzemi könyvtárosoknak ezzel is segítséget nyújtsunk munkájukhoz.

Mit tartalmaz a „Könyvtárosok kézikönyve”?

Első részben közli a SZOT Elnökségének a könyvtármunkáról szóló június 6-i határozatát, mely határozatot minden könyvtárosnak ismernie kell, mert munkáját csak így tudja eredményesen végezni.

Az Elnökség határozata megmutatja az üzemi könyvtármozgalom eredményeit, hiányosságait, ugyanakkor 9 pontban meghatározza a feladatokat is.

A kézikönyv másik része „Üzemi (hivatali) és kultúrthon könyvtárak szervezésének és működésének szabályzata”, amit a könyvtárosok igen régen kérnek. Ez a szervezési szabályzat világosan meghatározza az üzemi könyvtárak feladatát, szervezését, fenntartását, tevékenységét, vezetését és ellenőrzését. Megjelöli, hol kell és hol lehet könyvtárakat létrehozni.

Meghatározza, hogy a kultúrkeret hány százalékát kell könyvtárfejlesztésre fordítani, ugyanakkor azt is, hogy a könyvtár költségvetésében milyen tételek szerepelhetnek.

Meghatározza, mi a feladata a függetlenített könyvtárosoknak, mi a feladata a társadalmi munkában dolgozó könyvtárosoknak. Meghatározza, milyen legyen a könyvtárak összetétele s feladatul adja az üzemi bizottságoknak, hogy segítsék és ellenőrizzék az üzemükben lévő könyvtárakat.

A kézikönyv harmadik része „Utmutató az egységes nyilvántartás bevezetéséhez”. Ez a munka az egyike azoknak a munkáknak, amit legsürgősebben el kell végezni az üzemi könyvtárosoknak.

Eddig a könyvtárosok nem sok segítséget kaptak a könyvtárak nyilvántartására (adminisztrációjára) vonatkozólag.

A könyvtárosok rátermettségére, találékonyságára volt bízva, hogy milyen nyilvántartást vezet a könyvtárban. Ennek következménye, hogy ahány könyvtár működik, annyi fajta nyilvántartás (adminisztráció) van. Az összes üzemi könyvtárak közül kb. 50—60 könyvtár van, amelynek nyilvántartása (adminisztrációja) valamennyire egyforma.

Van ahol csak egy füzetbe írják, hogy ki vitt ki könyvet, de van olyan könyvtár is, ahol agyon bürokratizálják a nyilvántartást, ahol a könyvtárosok munkája csak nyilvántartási teendőkből merül ki.

Ezeknek a hibáknak a kijavítása érdekében szükség volt arra, hogy az üzemi könyvtárak részére az egész ország területén egységes nyilvántartást vezessünk be. Minden üzemi könyvtáros megkapja a „Könyvtárosok kézikönyvét”, mely ismereti az új nyilvántartást (adminisztrációt), közli a kartonok alakját és méretét, melynek alapján az új nyilvántartást 1951. december 31-ig be kell vezetni minden üzemi könyvtárba.

A nyilvántartásokat, a szükséges nyomtatványokat (kartonokat) a Nyomtatványellátó Vállalatnál lehet beszerezni. A budapesti üzemek könyvtárosai Csáki-utca 27. alatt vásárolhatják meg, a vidéki üzemek könyvtárai a megye székhelyükön lévő

Nyomatványellátó Vállalat fiókjainál rendelhetik meg utánvétellel. Ehhez a megrendeléshez minden üzemi könyvtár megrendelő lapot fog kapni szakszervezeti központjától, amelyen fel lesznek sorolva a kartonok, s csak meg kell jegyezni, hogy melyik kartonból mennyire van szükségük, s be kell küldeni a megye székhelyén lévő Nyomatványellátó fiókjához.

Azok a könyvtárosok, akik valamely ok miatt nem kapják meg a „Könyvtárosok kézikönyvét”, azok saját szakszervezetük Kultúr-Nevelési osztályától kérjék.

A vasas és a textiles üzemek egyrésztben már lényegében ugyanaz a nyilvántartás folyik, mint a most bevezetésre kerülő új nyilvántartás, csak a kartonok alakjában vannak kisebb változások. Itt az a feladat, hogy a meglévő kartonokat felhasználjuk, s csak akkor vezetjük be az újakat, ha ezek elfogytak.

Ez természetesen csak azokra a könyvtárakra vonatkozik, ahol több ezer darab karton van és a kartonok kisebb javítással felhasználhatók. Azokban a könyvtárakban, ahol kevesebb mennyiségű és különböző fajta nyilvántartási kartonok vannak, ott az új nyilvántartást kell bevezetni.

Sok könyvtáros ragaszkodik az ő régi nyilvántartásához. Hivatkozik arra, hogy ez megfelelő, és ha új kartonokat vezet be, akkor a régi kartonok kárba vesznek, pedig most takarékoskodni kell, stb. Ez helytelen felfogása a takarékoságnak, mert nem lehet összehasonlítani azt az összeget, amit a helytelen nyilvántartás okoz a könyvek elveszésével, azzal a kis összeggel, amit a feleslegessé váló nyilvántartási kartonok ára jelent.

Az üzemekben lévő műhelykönyvtárak,

bányáknál akna és szálláshely könyvtárak, építkezéseknél vándor könyvszekrények, állami és erdőgazdaságokban lévő üzemegek könyvtárai, a gépállomásokon most létrehozandó brigádkönyvtáraknál az útmutatóban megjelölt kartonok közül csak a következő nyilvántartást kell vezetni:

Törzslappal egyesített személyi lap.

Könyvkártya.

Olvasójegy.

Ezekben a könyvtárakban ez a három karton csak akkor elégséges, ha könyvanyagukat valamely központi könyvtártól kapják, ahol a könyvek be vannak leltározva. *Ennek hiányában ezeknél a könyvtáraknál is kell leltári naplót vezetni.*

A többi könyvtárban az útmutatóban közölt nyilvántartást teljes egészében be kell vezetni.

A kézikönyvvel együtt megkapják a könyvtárosok a kölcsönzés szabályait plakáton is. Ezt úgy helyezték el a könyvtárban, hogy jól látható legyen. Egyes könyvtáraknál jó kezdeményezés indult, keretet készítenek a plakátnak s így biztosítják a plakát tartósságát.

„A könyvtárosok kézikönyve” segítséget nyújt minden könyvtárosnak a munkájához. Használják fel a könyvtárosok ezt a segítséget, hogy „ezt az intenzív szerény, csendes, lassú, de annál fontosabb munkát” mint ahogy Révai elvtárs jellemezte a könyvtármunkát, minél nagyobb eredménnyel végezhessék.

Nyíri Zoltán

a SzOT Kultúr-Nevelési Osztályának munkatársa

Értesítjük az üzemi (hivatali) és kultúrotthon könyvtárosokat,

hogy a szabályzatban közzétett könyvtárügyi kartotékokat a budapesti üzemek könyvtárosaiban személyesen vásárolhatják meg az ÁPISZ 82 sz. nyomtatványboltjában Budapest. Csáki-utca 27. sz. alatt, kárpénzfizetés ellenében.

A vidéki üzemek könyvtárosaiban részére saját szakszervezetük kultúrnevelési osztálya megrendelő-lapot és útmutatót fog küldeni s azon megrendelik a megyeszékhelyükön lévő nyomtatványellátó vállalat fiókjában, utánvétellel.

Egy üzemi kultúrpalota könyvtárliókjáról

A harkovi szállítóberendezések gyára kultúrpalotájának könyvtári dolgozói sokat töprengtek azon, hogyan szervezzék be könyvtári olvasókká a város peremlein lakó dolgozókat. Ezek a munkások vonattal érkeznek és távoznak munkahelyükről, mindig sietnek, tehát ritkán fordulnak meg a kultúrpalotában és így aztán nem igen veszik igénybe a könyvtár szolgálatait.

Úgy határoztunk, hogy az üzem udvarán szervezzük meg a könyvkölcsönzést számukra. Kezdeményezésünket támogatta az üzem párt- és szakszervezete. Az elmúlt év nyarán a bejárat közelében asztalt és két padot állítottunk fel, ahova szombatoként 2—5 óra között kiraktuk a könyveket. Az első nap összesen 25 ember vett ki könyvet. Az olvasók száma szeptemberre már elérte a 400 főt. A könyveken kívül folyóiratokat és hírlapokat is kiraktunk. Az asztal körüli padokon — sőt egyszerűen a fűre heveredve — olvasták a váltásukra váró munkások az újságokat, ill. folyóiratokat.

Az olvasók beiratkozásakor és a könyvcserénél a könyvtáros érdeklődött olvasmányaik felől, megkérdezte mit szeretnének elolvasni, járnak-e politikai körökbe, foglalkoznak-e szakmai képzésükkel. A könyvtáros mindenféleképpen igyekszik kielégíteni a munkások kéréseit. Az olvasók konkrét könyvigényléseit feljegyzi és a következő látogatáskor a kért könyvet elhozza számukra.

Még jóval az ősz beállta előtt nyugtalanul érdeklődtek az olvasók, hogyan és hol fogják őket kiszolgálni ősszel és télen. Néhány olvasó cikket

írt az üzemi újságba. A munkások kérték az üzemi bizottságot, hogy gondoskodjék a könyvtár téli munkájának biztosításáról.

A gyárban egy külön szobát bocsátottak rendelkezésünkre az üzemi bizottság helyiségei mellett. Ugyanekkor könyvszekrényt is kaptunk. Ilymódon megnyílt a lehetősége annak, hogy a kultúrpalota könyvtárának fiókkönyvtárát megnyithassuk az üzemem belül.

A fiókkönyvtár könyvállományát rendszeresen cseréljük és mindenkor feltöltjük a társadalom-politikai, népszerű-tudományos, műszaki és szépirodalmi könyvújdonosságokkal. A könyvtár-fiókban Birjukova elvtársnő, tapasztalt könyvtáros igen sok erőfeszítést és figyelmet szentel a munka menetének.

Az üzem műhelyeiben hirdetemnyeken tettük közzé a könyvtár nyitvatartásának napjait és óráit, valamint a könyvkölcsönzés feltételeit. A jó könyvek összeválogatása, valamint Birjukova elvtársnő figyelmes munkája rövid idő alatt igen népszerűvé tette a könyvtárat a város peremén lakó munkások és tisztviselők körében. Ma már 550 olvasója van a fiókkönyvtárnak. Ezek az olvasók egy félév leforgása alatt kb. 3000 könyvet kölcsönöztek ki.

Igen sok olvasó már nem elégszik meg a fiókkönyvtár könyvállományával. Ezeket a könyvtáros a kultúrpalota könyvtárába irányítja. Ilymódon a központi könyvtár számára is igen sok olyan olvasót szereztünk, akik a peremvárosban laknak.

(Megjelent a Bibliotekarj 1951. évi 7. számában.)

A műveltségre szükségünk van, mint a levegőre

Kalinin

Hogyan szervezzük meg az olvasókonferenciákat?

A könyv a könyvtárosok fegyvere s minden attól függ, hogy hogy forgatják ezt a fegyvert. Ha jól használjuk, megsemmisíthetjük vele az ellenség állásait, de ha hagyjuk berozsdásodni — azaz porosodni, akkor az ellenség ügyét szolgáljuk. Hisz minden porosodó könyvtári könyvet száz meg száz olvasó elől vonunk el. Az olvasás csak néhány éve hozzáférhető minden dolgozó számára. Mint ahogy Kendl János elvtárs írta szeptemberi számunkban közölt levelében: „Sok dolgozó még nem ismerte fel, hogy a könyv mennyi örömet és segítséget jelent”, azzal sincsenek tisztában sokan — még egyes tanácstagok és vállalatvezetők se —, hogy a könyv a termelés fokozása terén is milyen nagy segítséget jelenthet. Ezt a segítséget bizonyítja Hódi Klára levele Klárafalváról: „A Deszk környékén dolgozó 7 cséplőgépnél az úttörő aktívák jelölvasásait örömmel fogadták. Panfjorov: „Aratás” c. regényének felolvasása után a női cséplőbrigádok versenyekre hívták ki egymást”.

Sok-sok levelet lehetne itt felsorakoztatni, amelyek mind arról tanúskodnak, hogy az olvasás szebbé, gazdagabbá tette a dolgozók életét. Szabó Istvánné diósgyőri brigádvezető brigádjá Umara Maho-

metet választotta példaképül a „Távol Moszkvától” c. regényből, mert az ő munkája lelkesítette a brigád tagjait többtermelésre.

Minden könyvtárosnak éreznie kell a felelősséget, hogy az ő munkájuktól is függ üzemük, községük termelésének növekedése, a dolgozók jólétének emelkedése. Révai elvtárs az Országos Népművelési Ertekezleten nyomatékosan felhívta a figyelmet az eddig egy kissé elhanyagolt könyvtári munkára. S az a tény, hogy Pártunk vezetői ilyen fontosnak tartják és így megbecsülik munkánkat, fokozott munkára kell hogy indítsanak.

Bár a könyvtárosi munkát egyforma erővel és lelkesedéssel kell végezni egész évben, kétségtelen, hogy a téli idény a legalkalmasabb arra, hogy az eddig nem olvasó dolgozókat is bevonjuk az olvasómozgalomba. Ennek a munkának legátfogóbb s éppen ezért legeredményesebb formája az olvasókonferenciák, könyvismertetések rendezése. Ez nem csupán az ismertetésből áll, hanem hosszú, szívós előkészítő munkából, melyet a könyvtáros vezetésével a legjobb olvasókból álló aktívahálózat kell hogy végezzen.

Az olvasókonferenciák tárgya

A Népművelési Ertekezleten Nemes elvtárs mondotta: „Az olvasókonferenciákkal, könyvismertetésekkel kapcsolatban javasoljuk, hogy változatosabb legyen és tárgyaljanak meg néha több könyvet is egy-egy témakörből. Elkerülendő azonban az a helyenként jelentkező veszély, hogy az egy könyvről szóló ismertetést most már lebecsüljék, mint „aiacsonyabbrendűt”, mint „leszükítettet” és azt irányozzák elő, hogy a rendezett könyvismertetőket többségét legalább 2—3 azonos témájú könyvről kell tartani.

Tehát a könyvismertetések tárgya lehet akár egy kiemelkedő irodalmi alkotás, mint pl. Fagyevjev: „Ifjú Gárda”, Szimonov: „Nappalok és éjszákák”, Nyikolajeva; „Aratás”, Popov: „Acél és salak” c. regénye,

vagy Veres Péter „Próbátétel” c. könyve. De megtárgyalhatják ezek az olvasókonferenciák egy-egy témakör legjobb könyveit, 2—3 könyv ismertetésével a konferencia középpontjában. Ilyen témakörök lehetnek: „A Nagy Honvédő Háború a szovjet szépirodalomban”, „Az igazi hazafiság példaképei, a szovjet emberek”, „Példaképünk a szovjet ifjúság a Sztálin-díjas regényekben”, „Magyar írók az élenjáró szovjet mezőgazdaságról”, „A Sztálin-békedíjjal kitüntetett írók magyar nyelven megjelent művei”, stb.

Az első feladat tehát a téma megválasztása, de ez még csak kezdete annak a sok és nagy munkának, mely megelőzi az olvasókonferenciát.

Az olvasókonferencia előkészítése

Először is gondoskodni kell arról, hogy a szükséges könyvek kellő példányszámban álljanak az olvasók rendelkezésére. A körzeti könyvtárak szervezzék meg, hogy az ismertetendő könyv minél több példányát megkapja az olvasókonferenciára készülő község könyvtára.

A konferencia sikere teljes mértékben az előre elkészített terv alapján végrehajtott előkészítő munkától függ. Ebben a munkában helyet kell hogy kapjon a könyvkiállítás éppúgy, mint a plakátok, albumok összeállítása, faliújságok szerkesztése, felolvasások tartása, egyéni beszélgetések a

kölcsönzés során éppúgy, mint háziagitáció keretében, kiegészítő irodalom ajánlása és megbeszélések a témával komolyabban foglalkozó olvasókkal, akik legjobb hozzászói lesznek a könyvismertetésnek.

Mundezt csak aktívák segítségével tudja elvégezni a könyvtáros, s minél több aktív dolgozik, annál több olvasóval kerülhet személyes kapcsolatba a könyvtár, tehát annál biztosabb a siker.

Példaként nézzük meg a volokalamszki körzeti könyvtár munkatervét, melyet Fagyjev: „Ifjú Gárda” c. regényének ismertetésére rendezett olvasókönferencia előkészítéséhez állítottak össze:

1. *Előadás előkészítése „A Sztálini korszak embereinek erkölcsi arculata” (A Komszomol harca a hazúért, Krasznodon hóseiei). Ezt a munkát a Komszomol helyi bizottsága készíti elő.*
2. *A művészi rész előkészítése, (szavakat, felolvasás, karének). Ezt a munkát a könyvtár és a helyi iskola közösen készítik elő.*
3. *A regényből vett szemelvények felolvasása*
Ennek megszervezéséről a könyvtár gondoskodik.
4. *Beszélgetések az „Ifjú Gárdáról” a kölcsönzöben. A könyvtár dolgozói és a jelettebb aktívák végzik.*
5. *Azonak az olvasóknak számbavétele, akik már olvasták a regényt és további széleskörű propaganda kifejítése a többi olvasók között. Ezt szintén a könyvtár végzi aktívái segítségével.*
6. *Fagyjev alkotásáról és az Ifjú Gárdával kapcsolatban megjelent irodalom ajánlása azok között az olvasók között, akik olvasták a regényt*

Krasznodon hóseiről szóló történelmi irodalom ajánlása. Ezt a munkát a könyvtár végzi, a jegyzék anyagának összeállításába helyes bevonni a helyi irodalom-, illetve történelemszakos tanárokat.

7. *Az olvasók hozzászólásainak előkészítése. Megbeszélés azokkal az olvasókkal, akik fel akarnak szólalni. Ezt a könyvtár és a helyi Komszomol bizottsága közösen végzik.*
8. *Az „Ifjú Gárda” propagálását szolgáló szemléltető anyagok — ajánló irodalmi jegyzékek, illusztrált plakátok, könyvkiállítások — előkészítése. Megfelelő aktívák segítségével a könyvtár végzi.*

A „Magyar írók az élenjáró szovjet mezőgazdaságról” gyűjtőcím alatt ismertetni lehet Gergely Sándornak még a Nagy Honvédő Háború alatt írt „Új falu” c. könyvétől kezdve Veres Péter, Szabó Pál, Sándor András szovjetuniói útnaplójáig minden idevágó munkát. Meg lehet emlíkezni ugyanakkor a „Jegorov ko.hozelnök Magyarországon” c. broszúráról is.

Ezzel az olvasókönferenciával kapcsolatban ki lehet mutatni mindazokat a szovjet regényeket, amelyek kolhoz témát dolgoznak fel, a „Mezőgazdasági kiskönyvtár” egyes számain s legesősorban Lenin és Sztálin agrárkérdéssel foglalkozó műveit. Azokban a faivakban, ahol Szovjetunióban járt parasztok is lagnak, vagy ahol megfordultak a szovjet küldöttek, külön kell foglalkozni azokkal a dolgozó parasztoikkal, akik közvetlenül tanultak a szovjet elvtársaktól, hogy felszólalásukban személyes tapasztalatuk emondásával is alátámasszák a magyar írók élményeit.

Az olvasókönferencia lefolyása

Az olvasókönferenciát rendszerint a konferencia jelentőségéről és leadatairól szóló rövid bevezető szavakkal nyitják meg.

Ezután következik maga az előadás, melyet jól megválasztott részletek olvasásával lehet színessé tenni. Ezek a felolvasások arra is alkalmasak, hogy felkeltik azoknak az érdeklődését is a téma iránt, akik eddig nem olvasták még el az ismertetett könyveket.

Az olvasókönferencia igen fontos része az olvasók felszólalása. A felszólalások teszik kerek egészé az előadást

Helyes, ha a könyvismertető után kölcsönzést tartunk, amelyen főleg a szóbanforgó művet vagy a vele rokontárgyú könyveket ajánlják a konferencia résztvevőinek.

A könyvtáros feladata, hogy az olvasó-

könferencia után fenntartsa azt az érdeklődést, amit a könyvismertetéssel sikerült elérni, sőt jó propaganda munkával még fokozhatja is azt. A könyvtárosnak figyelemmel kell kísérni azokat, akik kiténtek jó hozzászólásukkal s be kell vonni a könyvtár aktíváinak a sorába, de nagy gondot kell arra is fordítani, hogy a konferencia minden résztvevőjét rendszeres olvasóvá tegyék a könyvtárnak.

Ne felejtsük el egy percre se Révai elvtársnak a szavait, hogy a könyvtári munkának nincenek azonnal látható, kézzelfogható eredményei, tehát rendkívüli türelemmel, szívósan, nagy szeretettel kell végezni munkánkat, hogy a dolgozók életet szebbé, gazdagabbá tehessük és hogy hozzájárulhassunk a kultúrforradalom győzelméhez, a szocializmus minél előbbi felépítéséhez.

T. B.

A könyvek kölcsönzésének módja

Az egységes könyvtári technika elterjedésének egyik fő akadálya volt eddig, hogy különösen a kisebb üzemi könyvtáraink nem rendelkeztek megfelelő könyvtári nyomtatványokkal. Ezért aztán füzetbe írták a kölcsönzést, ami látszatra igen egyszerű, a valóságban azonban lassú, nehézkes, sok hibának, tévedésnek alapja és sokszor oda vezet, hogy a könyvtáros nem tudja, hogy kinek milyen könyvet adott ki, és ezzel maga segíti elő a könyvek elveszését.

A könyvtárak munkájának legfőbb akadálya, az egységes nyomtatványok hiánya, megszünt. Az egységes könyvtári nyomtatványok rövidesen kereskedelmi forgalomba kerülnek. A Szaktanács egyébként minden üzemi könyvtárba eljuttatja az egységes könyvtári nyomtatványok megrendeléséhez szükséges levelezőlapokat. A városi könyvtárak nyomtatványbeszerzés ügyében felvilágosításért forduljanak a Népkönyvtári Központhoz (Bp. V. József Nádor-tér 10).

A legtöbb üzemi népkönyvtáros azért húzódozik a kartonokon való szabályos kölcsönzéstől, mert túlbonyolultnak tartja. Pedig a nagyobb forgalmú könyvtárak, ahol a kölcsönzés szabályszerűen folyik, egyértelműen arról győznek meg, hogy ha nem kartonrendszeren végeznek a kölcsönzést, nem is tudnák olvasóikat ellátni, belevesznének az örökös keresgélésbe.

Mielőtt a kölcsönzés módjával részletesebben foglalkoznánk, nézzük meg, mit kell nyilvántartania egy jó könyvtárosnak:

1. Hány beiratkozott olvasója van és kik azok?
2. Egy bizonyos könyv kinél van és mikor jár le a könyv kölcsönzésének ideje?
3. Az egyes könyveket hány olvasó olvasta el és kik olvasták?
4. Egy olvasó hány és milyen könyvet olvasott?

A könyvtáros a fenti négy pontra kielégítő választ csak akkor adhat, ha kölcsönzési rendszere jó. Füzetekbe írt bejegyzések alapján a fenti kérdésekre csak igen hosszadalmas keresgélés után lehet válaszolni. A legtöbb esetben azonban teljesen elveszti áttekinthetőségét, különösen, ha nagyobb a könyvtár forgalma. Emiatt azután könyvtárstatisztikát nem tud összeállítani, jelentést sem tud készíteni.

Az egységes kölcsönzési rendszer nem azt jelenti, hogy a 30—40 olvasóval és pár száz könyvvel rendelkező kis könyvtárak ugyanúgy kölcsönözzenek mint a nagy, 20—30 000-es kötettségű és ezren felüli olvasóval rendelkező nagy üzemi vagy városi könyvtárak. Az egységes kezelés az azonos kartonok használatát jelenti, továbbá azt, hogy a fejlődő könyvtárak a legprimitívebb formáról minden különösebb nehézség nélkül áttérhetnek a legnagyobb igényeket kielégítő kölcsönzési módra.

Milyen kartonokra van szükség?

A kölcsönzés zavartalan lebonyolításához szükség van az alábbi kartonokra:

1. KÖNYVKÁRTYA. A könyvkártya a könyv szerzőjét, címét és leltári számát tartalmazza. A könyvkártyát a könyvekben tartjuk. Ha a könyvbe tasak van ragasztva, abban, ha nincs az első fedőlap alatt.

Debrecen					
Gyűjtsd a faluban					
A fenti könyvet kölcsönvéltem:					
V. sz.	Könyv címe	Év			

MI A KÖNYVKARTYA FELADATA? A könyvkártyáról állapítható meg, hogy a könyvet mikor, hányan és kik kölcsönözték. Minden kölcsönzési óra megkezdése előtt első teendő a lejárat napjának megállapítása. Ha van kis keletbélyegzőnk, azt a lejárat napjára beállítjuk. A lejáratidő általában 3 hét (tehát ha pl. a kölcsönzés napja november 4., akkor a lejárat napja november 25.). A könyvkártya első rovatába a lejárat napja, a harmadik rovatába az olvasó sorszáma kerül. A középső, legszelesebb rovatba az olvasó beírja a nevét, ezzel elismeri, hogy a könyvet kölcsönvette.

2. OLVASÓJEGY. Mindenkinnek, aki a könyvtár tagja lesz, olvasójegyet adunk. Az olvasójegyre ráírjuk az olvasó törzsszámát és legfontosabb személyi adatait. Két rovat van rajta: a lejárat napja és a visszaadás elismerése. Annyi bejegyzést alkalmazunk, ahány könyvet kivisz az olvasó. A visszaadást kézzel írogatjuk el.

A kölcsönzés szabályai:	OLVASÓJEGY																																
<p>Könyvet csak olvasójeggyel lehet kölcsönözni. Az olvasójegyet gondosan őnzük meg, mert ha elvesztése esetén visszaadásért tartanék a kölcsönös olvasó terheli. Egyszerre csak egy szepiadalmi és egy szemeltesztő művet lehet kölcsönözni. A kölcsönzés három hétre szól. A kölcsönzés napját a könyvtáros az olvasójegyre mindig rajguzza. A könyv visszaadását kézzel írogatjuk el. Ha a könyvet közben más nem kérte, a kölcsönzését két évvel lehet hosszabbítani. Ami a könyvet nem adja vissza a megadott határidőig, kesedelmi díjat fizet. A kölcsönző feletlős a könyv állapotáért és tisztaságáért. Ha a könyvet megrongolja vagy bepiszkolja kártérítést kell fizetnie. Ami kesedelmes díjjal vagy kártérítéssel továbbra is könyvet nem kaphat.</p>	<p style="text-align: right;">Az olvasó száma: 79</p> <p>Neve: Kovács Péter</p> <p>Foglalkozása: T. S. L. tag</p> <p>Lakása: Tata Dózsa pusztája</p> <p>Kelet: 1951 május 7</p> <p style="text-align: center;">Pap Ilona</p> <p style="text-align: center;">A könyvtár vezetője</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>A lejárat napja</th> <th>Visszaadás elismerése</th> <th></th> <th></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>v 7</td> <td>Pap</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>v 28</td> <td>Pap</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>v 28</td> <td>Pap</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>v 10</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>v 10</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	A lejárat napja	Visszaadás elismerése			v 7	Pap			v 28	Pap			v 28	Pap			v 10				v 10											
A lejárat napja	Visszaadás elismerése																																
v 7	Pap																																
v 28	Pap																																
v 28	Pap																																
v 10																																	
v 10																																	

3. TÖRZSLAP. Ezen tartjuk számon az olvasókat. A törzslapokat az olvasók beiratkozásának sorrendjében megszámozzuk. Ez a szám a már említett törzsszám. Ez kerül az olvasójegyre is.

<p>Az olvasó neve: Kovács Péter</p> <p>Foglalkozása: T. S. L. tag</p> <p>Lakása: Tata Dózsa pusztája</p> <p>Születési helye, éve: Tata 1923</p> <p>Munkahelye: Dózsa T. S. L.</p> <p>Jótálló neve:</p> <p>Foglalkozása: ...</p> <p>Lakása: .....</p>	<p>79</p> <p>KORA</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; text-align: center;">18 év alatti</td> <td style="width: 50%; text-align: center;">18 év feletti</td> </tr> </table> <p>Foglalkozása</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 25%; text-align: center;">munkát</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">dolgozó paraszt</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">értelmség</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">egyéb</td> </tr> </table> <p>KÉPZETTSÉGE</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 25%; text-align: center;">elemi isk.</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">8 oszt. ill. uk.</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">kéziparkob</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">főiskola</td> </tr> </table>	18 év alatti	18 év feletti	munkát	dolgozó paraszt	értelmség	egyéb	elemi isk.	8 oszt. ill. uk.	kéziparkob	főiskola
18 év alatti	18 év feletti										
munkát	dolgozó paraszt	értelmség	egyéb								
elemi isk.	8 oszt. ill. uk.	kéziparkob	főiskola								

4. Még egy igen fontos nyomtatványt használunk: ez a személyi lap. Erre szintén ráírjuk az olvasó nevét és törzsszámát. A személyi lapra kerül rá, hogy egy olvasó mit olvas.

79

Név: Kovács Pál
 Foglalkozás: F. S. G. tag Születési év: 1923

Lejárt napja	Olvasott mű szerzője és címe		
1951 V 7	Sándor: Kisradás a pusztáról		
V 28	Debreceni Fenyék a faluban		
V 28	Mr. Kolcsary A vallás helyekesei		
VI 10	Mónica Válogatott elbeszélései		
VI 10	Disanti Tilóch area is alarca		

Mielőtt a kölcsönzés lebonyolítását leírnám, felhívom a könyvtárosok figyelmét egy igen fontos dologra.

A nyomda a törzslapot és a személyi lapot kétféle alakban készíti:

1. Úgy, hogy a törzslap és a személyi lap egy nyomtatványon szerepel.
2. Külön készít törzslapot és személyi lapot.

A kisebb könyvtárak ugyanis olyan kölcsönzési módot használnak, melynél a *törzslap és a személyi lap együtt van*. Az ilyen egybenyomott kartont kettéhajtjuk és ekkor a felhajtott keskenyebb rész (a törzslap) tasakot képez. (Ebbe helyezük majd el a kölcsönzéskor a könyvkártyákat.)

Hogyan kölcsönöznek az egész kis könyvtárak?

A kölcsönzés zavartalan lebonyolításához szükség van egy 6 cm belső mélységű, 13 cm belső szélességű és 30–35 cm hosszú fadobozra. Ebbe helyezük a törzsszámok növekvő sorrendjében az összehajtott törzslapot és személyi lapot.

A kölcsönzés lebonyolítása igen egyszerű. Kivesszük a kiválasztott könyv kártyáját és ráírjuk a lejárt napját az olvasójegyre és a könyvkártyákra. A könyvkártyára még az olvasó sorszáma és aláírása kerül. A könyvkártyákat a kölcsönző óra végéig *gyűjtjük*. A kölcsönzési óra végén az összegyűjtött könyvkártyák megszámlálása után a kivitt könyvek számát bejegyezzük a munkanaplóba. (A Könyvbarát 2. számában ismertettük.) Utána a könyvkártyákra írt törzsszámok segítségével egyenként kivesszük a dobozból a személyi lapokat, átmásoljuk a könyvkártyáról a kivitt könyv címét, majd a könyvkártyát a felhajtott tasak részbe helyezük és helyére tesszük.

Ha az olvasó könyvet hoz vissza, az eljárás még egyszerűbb: az olvasójegy megfelelő rovatában aláírásunkkal elismerjük a könyv visszaadását, az *olvasó törzsszáma alapján* kivesszük a személyi lap tasakjából a könyvkártyát és visszatesszük a *könyvbe*

Hogyan kölcsönöznek a nagyobb könyvtárak?

Az előbb ismertetett kölcsönzési mód igen egyszerű, de egy nagy hiányossága van. Nem hívja fel a figyelmet a kölcsönzési idő lejártára. A könyvtárosnak hetenként át kell néznie az összes könyvkártyát, hogy a késcdelmes olvasókat a könyvek visszaadására felszólíthassa. Nagyobb könyvtárak részére ez a kölcsönzési mód már nem

kielégítő. A nagyobb könyvtárak így kölcsönöznek: a törzslappal egybenyomott személyi lapot a könyv kölcsönzésekor *rögtön kiemeljük* a dobozból és a könyvkártyával együtt félretesszük. A könyvtári óra végén ugyanúgy rávezetjük az olvasott könyvet a személyi lapra és behelyezzük a könyvkártyát a tasakba. Utána ezeket a lapokat a törzsszámok szerint összerakjuk és a doboz leghátsó részébe helyezzük. Az így berakott személyi lapok a lejáratú napok sorrendjében kerülnek egymás mögé. Hogy össze ne keveredjenek, erős dobozkartonból választólapot rakunk közéjük. A választólapok egy cm-rel magasabbak, mint a személyi lapok és felső szélükre rá van írva a lejárat napja. Legjobb 31 db-ot előre elkészíteni és felső szélükre 1-től 31-ig a hó naptári napját ráírni.

Mikor az olvasó visszahozza a könyvet, olvasójegyéről megnézzük a lejáratot és ennek segítségével megkeressük a személyi lapot. (A lejárat napja mutatja, hogy melyik csoportban van a személyi lap, az olvasó törzsszáma pedig megkönnyíti a keresést az egyforma lejáratú személyi lapok között.) Ahogy a lejárat napja felé közeledünk, úgy fogynak a személyi lapok. A lejárat napjáig megmaradt személyi lapok jelzik, hogy kik nem hozták vissza a könyveket. Ezeket az olvasókat felszólítjuk, személyi lapjukat pedig a doboz elején gyűjtjük. A lejárat szerinti rendezés tehát igen előnyös és nem is igényel lényegesen több munkát.

Az egész nagyforgalmú könyvtárak (5—10 000 kölcsönzés havonta) olyan nyomtatványokat használnak, ahol a törzslap és a személyi lap külön van. Ezek külön tartják a törzslapokat, a személyi lapokat és a könyvkártyákat.

A *törzslapokat* betűrendben helyezik el és ezek az olvasók nyilvántartásául szolgálnak. (Ha pl. egy olvasó elveszti olvasójegyt és nem tudja megmondani törzsszámát, ebből a külön nyilvántartásból állapítja meg a könyvtáros a törzsszámot.)

A *személyi lapokat* ugyanígy kell kezelni és a lejárat szerint rendezni, mint az előbbi esetben.

A *könyvkártyákat* külön dobozban, a könyvek szerzőinek betűrendjében helyezi el. Az így rendezett könyvkártyák segítségével mindig megállapíthatja a könyvtáros, hogy mely könyvek vannak az olvasóknál, nem kell a raktárban keresgélni. Ez a kezelési mód lassúbb, mint az, ahol a könyvkártyák a törzslappal egybenyomott személyi lap felhajtott részében vannak. Ennél a kölcsönzési módnál ugyanis a könyvek visszahozásakor külön elő kell keresni a könyvkártyákat és külön a személyi lapokat.

Mint látjuk, a leírt háromféle kölcsönzési mód egymásból fejlődik. Ha pl. a második módról az utóára leírt kölcsönzési módra akarunk áttérni, csak le kell vágni a törzslaprészt a személyi lapról és külön kell rendeznünk.

Azon olvasók törzs- és személyi lapját, akik több mint fél év óta nem vittek ki könyvet, kivesszük a nyilvántartásból és félretesszük. Saját magunkat csapjuk be és rossz képet adunk a könyvtárról, ha ezeket is, mint rendes olvasókat tartjuk számon. Ha ugyanis a beírt olvasók száma nagy, de ezekből kevés az igazi olvasó, akkor a könyvforgalom igen kicsi lesz az olvasók számához képest. Ez pedig lanyha, rossz könyvtári munkát jelez.

Amint már említettem, kartonok segítségével végzett kölcsönzés sokkal gyorsabb, tökéletesebb, mint a füzetben vezetett. Áttekinthetőbb és könnyebben ellenőrizhető. De csak egy esetben! Csak akkor, ha a kartonokat pontosan kezeljük, és a legnagyobb rendben tartjuk! Az összekevert kartonok között ember legyen, aki kiigazodik! Nagyon sok népkönyvtárunk használja ugyan a kartonokat, de még annyira nem futotta erejéből, hogy azoknak megfelelő dobozt készíthessen. A doboz pár forintba kerül és a könyvtár fenntartója elkészítteti. Ha pedig véletlenül nem volna rá fedezet, a leleményes könyvtáros mindig megtalálja a módját, hogy társadalmi úton készíttesse el a nyilvántartáshoz szükséges dobozokat.

Törekedjék minden könyvtáros tökéletesre fejleszteni a kölcsönzés módiát, mert ennek eredménye az olvasók gyorsabb és tökéletesebb kiszolgálása. A jó és gyors kiszolgálás pedig vonzza az olvasókat, míg a nehézkes és lassú, elriasztja. *Ha tehát jóforgalmú könyvtárat akarunk, ha azt akarjuk, hogy minél több ember művelődjék és minél többen vegyék kezükbe a fejlődést elősegítő, a szocializmust építő könyveket, akkor ehhez pontos és jó kezeléssel is hozzá kell járulnunk.*

Sallai István

„Szeressétek a könyvet, a tudás forrását“

Gorkij

A szovjet könyvtárosi tapasztalatok propagálásáról

(Megjegyzések a Könyvtártudományi Beszámolóról és az OKK-hét jegyzékeiről)

Pártunk II. Kongresszusa és az ennek határozatait népművelési vonalon kiértékelő Országos Népművelési Értekezlet ráirányította a figyelmet kultúrforradalmunk problémáira és ezen belül a könyvtárügyre. Ezeknek a jelentős eseményeknek legfontosabb tanulságát a könyvtáros számára, a következőkben lehetne összefoglalni: a könyvtárosban teljes mértékben tudatosulnia kell, hogy munkája nemcsak technikai feladatok megoldásából áll, hanem elsősorban az a hivatása, hogy a szocializmus eszméinek harcos propagandistája, népünk tanítója és mindennapi munkájának segítője legyen. *Annak, hogy ez a felismerés gyakorlatiá válgjék a könyvtárosi munkában, egyik alapvető feltétele a Szovjetunió könyvtárügyi tapasztalatainak alapos ismerete és felhasználása; a szovjet könyvtárosok munkamódszereinek megismerése, akik munkájukat úgy fogják fel, hogy méltán tekintik őket a szocialista kultúra élenjáró harcosainak Eddig még távolról sem tettünk eleget abban az irányban, hogy a magyar könyvtárosokat megismertessük a világ legélenjáróbb kultúrájának könyvtárügyi tapasztalataival.*

Igen jó szolgálatot tesz ezen a téren az Országos Könyvtári Központ által kiadott Könyvtártudományi Beszámoló, amely jelentős részében közöl kivonatokat a Szovjetunió és a népi demokratikus országok könyvtárügyi folyóiratainak cikkeiből. Néhány javaslatot azonban szeretnék felvetni, amelyek hozzájárulnának a Könyvtártudományi Beszámoló munkájának eredményesebbé tételéhez.

javaslatok a Könyvtártudományi Beszámolóval kapcsolatban

1. *A szovjet könyvtárügy legapróbb kérdéseinek ismerete is nagyértékű a számunkra. Ezért a Bibliotekarj és a Szovjetszkuja Bibliografija c. folyóiratokat teljes egészében kellene kivonatolni*

2. *A kivonatok tizedes osztályozás szerinti csoportosítása szétforgácsolja az anyagot. Pl. a dokumentáció, bibliográfia, bibliográfiai szemlék, stb. más-más decimális szám alatt szerepelnek, holott a Szovjetunió gyakorlatában mindez a könyvtári munkának egyajta, egységes (és igen jelentős!) részét teszi ki. A jor-mális csoportosítás helyett a tartalmat kellene szem előtt tartani! A szakrend szerinti csoportosítás hibás abból a szempontból is, hogy nem segíti a könyvtárosokat a cikkek értékelésében. Pl. „A bolsevik pártszerűségéri és a gyakorlatlaltal való kapcsolatért a bibliográfiára vonatkozó elméleti munkákhan” és a „V. I. Lenin korai műveinek kiadása és terjesztése” c. kivonatok közé beékelődik egy nyugati lapból vett cikk-kivonat: „Sikfjlm mikromásolat, mint a dokumentáció eszköze.”(1)*

Helyes volna az anyagot a következő módon csoportosítani: először a szovjet könyvtárügyi kivonatok (ezen belül esetleg megfelelő tematikus csoportosítás), azután a népi demokratikus országok anyaga és végül — az eddiginél sokkal nagyobb rostálással — a kapitalista lapokból vett kivonatok.

A mi munkánkhoz, akik a szocialista könyvtárügy felépítésén dolgozunk, semmi féle segítséget nem nyújthat egy olyan cikk, amely pl. az angol könyvtáros feladatairól szól. A könyvtári munka nem technikai szakkérdés. Lényege és munkamódszerei az adott társadalomból fakadnak. *Abból a gyökeres különbségből pedig, amely a kapitalis'a és a szocialista társadalomban a tudomány és a kultúra társadalmi szerepe közt jennáll, következik a könyvtári munka céljának és feladatainak alapvető különbözősége is. Ez a szempont még nem tudatosult kellőképpen könyvtárügyünk vezető szervének munkájában. Erre mutatnak azok a súlyos politikai hibák, amelyek az OKK másik kiadványában, o Hetijegyzékben előfordulnak.*

A Hetijegyzék hibái

A Hetijegyzék nem lehet egyszerűen csak jegyzék, a szónak abban az értelmében, hogy különböző könyvtártani cikkeket egymásutánban közöl. *A jegyzéknek ki kellene emelnie és a figyelmet ráirányítania a számunkra legfontosabb cikkekre. Ez pedig, nem kétséges, hogy az élenjáró szovjet könyvtárügy kérdéseivel foglalkozó anyag. A Hetijegyzéknek vannak érdemei ezen a téren. Közli a szovjet és népi demokratikus*

cikkeket. Azonban majdnem ilyen mértékben hozza a különböző amerikai, angol, nyugatnémet, svájci, stb. — egyszóval kapitalista országok, könyvtártani folyóiratainak anyagát.

A Hetijegyzéket olyan eszköznek kellene felfogni, amely — a *könyvtárosok legszélesebb rétegéhez eljut. a va.* — a szocializmus országának és a szocializmust építő országoknak a könyvtárügyi tapasztalatairól ad tájékoztatást. (Hogy így a könyvtárosok a napi munkájukhoz szükséges anyagot lefordíttassák, elolvassák, stb. és akárcsak a jegyzéket rendszeresen forgatva, megismerjék ezeket a kérdéseket.) Azonban úgy tűnik, hogy a Hetijegyzék szerkesztői nem tűzték ki világosan maguk elé ezt a célt! Ha valóban így, a *gyakorlat, a szocialista könyvtárügy elöbrevitele szempontjából* fogjuk fel a Hetijegyzék rendeltetését, akkor nehezen képzeletű el az anyag olyanajta összeállítása, mint ahogyan az eddig történt.

Pl. A „*Bücherei und Bildung*” c. nyugat-német könyvtártani folyóirat cikkei — amelyekre szép számmal hívja fel a jegyzék a figyelmet — legjobb esetben is csak végnélküli, üres elmetuttatásokat közölnek. Mellesleg az efféle cikkekből is tájékozható olyanfajta gyakorlati szempontok, mint pl. hogy az aktualitás ma már minden könyvtárat kötelez és ezért nem elég csak a régi vallásos könyveket beszerezni, hanem az újakkal is el kell látni az olvasót. („Das aktuelle Buch in der öffentlichen Bücherei.”) És ez az enyhébb eset! Mert előfordul az a túrhetetlen dolog is, hogy a látszólag kizárólag szakmai kérdésekre foglalkozó cikkek megadásával, akarva-akaratlanul, imperialista propagandát terjesztünk népi demokráciánk könyvtárügyi szerveinek kadványában. Pl. a „Die Aufgabe der Büchereien in der Erwachsenenbildung” c. megadott cikkében, arról olvashatunk, hogy „a bolsevizmus elieni harcot szel’emi síkon” kell folytatniok. Ugyanilyen súlyos hiba látszik abban, hogy a Hetijegyzék gazdagon hozza az UNESCO könyvtárügyi tevékenységével foglalkozó cikkeket, amelyek mint „Az emberiség nevelésének nagy célját szolgáló” intézményt állítják be azt az UNESCO-t, amely a gyakorlatban nem egyéb, mint imperialista propaganda-szervezet.

A Hetijegyzéknek emellett szakmai szempontból is vannak hiányosságai. Bár címében „könyvtártani bibliográfia és repertórium”, profílja mégsem világos. Jelentős számban szerepelnek minden számban a legkülönbözőbb külpolitikai, történelmi, stb. cikkek, amelyben néha elvész a könyvtártani anyag. Ugyanilyen szemponttalanság érezhető a beérkezett folyóiratok jegyzékében, amelyek között szintén sok a nem könyvtártani tárgykörfű.

Javaslatok a hibák kiküszöbölésére

Mindezeknek a hibáknak a kiküszöbölésére a következőket javaslom:

Olvasszuk egybe a Könyvtártudományi Beszámolót és a Hetijegyzéket. Ezt az új egységes szakmai tájékoztatót pedig tegyük azzá, aminek lennie kell: jegyverre az élenjáró szovjet módszerek elsajátításáért vovott harcban!

A szovjet cikkeket lehetőleg teljes számban kivonatoljuk. Ugy szintén a népi demokratikus lapok legfontosabb cikkeit. A kapitalista országok könyvtártani cikkanyagából az, ami érdekes, helyet kaphatna a Könyvtárügyi Szemlében (hírek, vagy egyéb rovat formájában) — a Könyvtártudományi Beszámolóban nincs szükség rájuk.

Az új Könyvtártudományi Beszámoló új jellegéből következnie az, hogy az eddiginél *sokkal szélesebb könyvtárosrétegek* kezébe kell szervezeten és rendszeresen, minél rövidebb időn belül eljuttatni!

Ennek a munkának párosulnia kell a legfontosabb cikkek tervszerű és gyors lefordításával és azok széleskörű propagálásával. Ezen a téren is még nagy hiányosságok vannak.

Ha kellőképpen tudatosul bennünk, hogy minden szovjet tapasztalat, amelyet a magyar könyvtárosok kezébe juttatunk, egy erős téglát jelent az új, szocialista kultúra magyarországi épületében — minőségileg jobba tehetjük a könyvtári munkát és ezzel jelentősen hozzájárulhatunk népünk kulturális felemelkedéséhez.

Erdős Erzsébet

**„Éberségre a kulturális fronton éppúgy szükség van,
mint a politikában és a gazdaságban“**

Révai

Beszélgetés a könyvtárban

— Szóval nem jössz fel?

— Nem.

— Ez az utolsó szavad?

— Igen.

Durcásan szaladt fel a lépcsőn, ismét azzal a keserű gondolattal, hogy Pétert nem lehet megváltoztatni soha.

— Nagy problémám van, Gábor elvtárs! Segíts megoldani.

A fiatal, sovány, szemüveges fiú előbújt a könyvek közül, s mosolygó arccal jött a lány elé.

— Ismered Pétert, Gábor elvtárs. Már megint haraggal válunk el. Nem vagyok képes felcsalni a könyvtárba, pedig ma valóságos kis agitátor voltam.

— Bizonyára rosszul agitáltál, Mária — szölt Gábor komolyan, s gyors mozdulattal kutatni kezdett a könyvek között s közben háromszor is elmormolta magában: rosszul, rosszul, rosszul...

Pillanatok alatt piroskötéses könyvecskét húzott elő, s nevetve csapott rá a tenyerével. — Ezt olvasd el, Mária! Kalinin elvtárs könyve. Arról szól, hogyan kell meggyőződen agitálni. Meglátod, hogy mennyivel könnyebb lesz Pétert meggyőzni. Igaz, hogy Kalinin elvtárs nem arról ír, hogy hogyan kell egy menyasszonynak rászoktatni a völegényét az olvasásra, de, hogy hogyan értesük meg az emberekkel, problémáinkat, arról sokai beszél. Aztán ez lényegében ugyanaz. Igaz-e Mária?

A könyvtár látogatói érdeklődéssel fordultak a beszélgetők felé. Antal Ernőné megállt az Aratás című könyv lapozgatása közben, s nevetve szölt:

— Ha láttátok volna, az én férjem hogy mérgelődött, mikor egyre-másra cipeltem haza a könyveket. Nagyon szeretem a könyveket. S a felszabadulás előtt nem volt rá módom, hogy vegyek. Eleinte úgy vittem haza őket, hogy csak „kölcsönvettem”. Azán mikor már hetekig ott hevertek, gyanakodva kérdezte meg a férjem: „Miert nem adod már vissza azokat a könyveket, nem illik ilyen soká kölcsönkérni valamit.” Azóta ő is könyvvel jön haza elsején s nagyon büszke a közös könyvtárunkra.

Idősebb, őszülőhajú férfi állt az ablak mellett, s szeretettel szorongatta Hatvány József „Eötvös Lóránd” című kis könyvét. Antalné szavaira felcsillantak a szemei s úgy ragyogott fel az arca, mintha valami öröm érte volna. — Most avatták a lányomat orvosra. Az első fizetéséből vettünk egy gyönyörű könyvszekrényt. Mert mi is nagyon szerjük a könyveket, de nem volt hová tenni, hát hol a szekrény tetején tartogatjuk, hol meg az ágy alatt. Még a könny is kicsordult a szememből, mikor behozták. Szép, barna, fényes, ilyen nagy, üvegajtós. Hát csak leültünk a Judittal

vele szemben és néztük, néztük. Aztán sosem felejttem el, mikor felugrott Judit és azt mondta: Apám, ezentúl szórakozni is fogunk. Vettem operabérletet. Eljárunk az operába.

— Ha-haj, Opera! — széles mosollyal, szinte élvezettel rácsálta ezt a szót az öreg Benedek bácsi.

— En sose jártam Operába. Dolgoz'am a kórház mosodájában régen is, mint ahogy most. Csak hát mégis máskép. Akkor Judit meg az anyja is tiharitani járt, most meg hát orvos lett belőle. En nem is tudom, fog-e tetszeni, de hát csak elmegyek. Szeretem a zenét, aztán Judit azt mondta, hogy először megnézzük a könnyű operákat, aztán majd sor kerül a nehezebbekre.

Fiatal, széparcú ápolónő lépett a szobába. Fekete hajával, sárgásbarna bőrével kínai lányra hasonlított. Formás, alacsony kislány volt, pici lábakkal és keskeny, pici kezekkel, amelyben aláírásokkal teli fvet szorongatott.

— Hová csalsz már megint bennünket, te kis kínai?

— Moziba, elvtársak. Szombaton 7-kor. A „Kina lányá”-hoz — s úgy nevetett, hogy mosávalragadta az embereket.

— Megnézzük, Kati. Ott leszünk. Add csak ide azt az ívet. Kínáról még úgy sem láttam soha filmet.

Csak Benedek bácsi nem írta alá. Neki már be van táblázva a szombatja. Operába megy.

Ahogy gyűltek az aláírások, úgy ragyogott egyre jobban Kati arca. Mire az utolsó nevet is lekanvarították, már be sem tudta csukni a száját. Csak nevetett, nevetett boldogan s úgy, ahogy iött, pillanatok alatt egy szökelléssel tínt el az aító mögött.

A beszélgetés fonala megszakadt. Benedek bácsi hóna alá vette a könyvet és megindult lefelé a lépcsőn. Mária soká nézegette Kalinin elvtárs könyvét, aztán, mikor becsukta maga mögött az ajtót, a fiatal könyvtárosfiú utánaszaladt s zavartan mondta:

— Aztán gyere majd el Mária és mondd el, hogy milyen eredményt értél el. Tudod, ez azért is fontos, hogy a könyvtáros is tanuljon. Mi mindig olyan könyveket akarunk az emberek kezébe adni, ami választ ad problémájukra, segít nekik megoldani azt. Tudod...

— Eljövök, Gábor elvtárs! S meglásd, elhozom Pétert is.

Tele bizalommal indult le a lépcsőn. Kalinin elvtárs könyve, a könyvtári óra gazdag élményei erőt adtak neki, hogy úgy érezte, hegyeket tudna elmozdítani. Leszaladt a lépcsőn, s ment egycenesen a Rákóczi-út felé, ahol Péter lakott.

Kalász Irén

Olvasóink írják

NÉHÁNY SZÓ A NEMZETI BIBLIOGRÁFIÁRÓL

A Magyar Nemzeti Bibliográfia rendkívül fontos kiadvány. Teljes képet ad minden megjelent könyvről, brosúráról, de két nagy hibája van: Az egyik, hogy a könyvek megjelenését és adataikat csak hosszú hónapok múlva a megjelenés után regisztrálja. A másik hiba, hogy ez a kiadvány rendkívül kis példányszámban, méreg drágán lát napvilágot.

Felvetődik a kérdés, hogy kinek a részére készíti a Széchényi Könyvtár nagy fáradtsággal és odaadással ezt a kiadványt? Talán csak néhány száz intézmény számára? Miért nem gondol az üzemi könyvtárak ezreire és a könyvekért rajongók tízezeire?

Eddig is már sokszor volt arról szó, hogy ez így nincs jól, de szavak helyett már intézkedésekre volna szükség. A Széchényi Könyvtár vezetősége és felettes szervei intézkedjenek, hogy ez a lassúság és szűkmarkúság a Magyar Nemzeti Bibliográfia körül végérvényesen megszűnjék.

„A könyvtáros munkája” rovat szerk. bizottsága

„A Fejér megyei Bodmér községben a helyi elnök és titkár nemtörődőmsége folytán kb. 200 db. könyv több, mint félévszázad óta zártan porosodott, mert ígéretesük ellenére nem szereztek szerényt a könyveknek” — írja Györgypál József.

„Taktakenéz községnek szép könyvei vannak, amik az államnak sok száz forintjába kerültek. De ebből a könyvtárból vajjon mit látnak, tanulnak azok, akiknek az állam szánta? — Semmit sem láttak eddig, mert a könyvtár a Tanácsházán bezárva porosodik. A könyvszekrény aljába pedig aktákat tettek. „Papír — papír” — gondolta valamiféle bürokrata a taktakenézi tanácsházán. S mert a tanácselnök sem figyelt fel arra, hogy a falu könyvtára akkor működik jól, ha minél többen látják, minél többen kölesönöznek ki a könyvtárból könyvet, így adódott, hogy a könyvtár irattárba került. Reméljük, hogy a Tanács hamarosan megfelelő helyet és rátermett könyvtárost is biztosít a könyvtárnak” — írja Gaschler Rezső.

Nagy Lajos, a berettyóújfalusi körzeti könyvtár vezetője írja: „A népkönyvtárosok jó példát vehetnek Takács Albert népkönyvtárosról, aki munkáját előre kidolgozott munkaterv alapján végzi. S ezt végre is hajtja. Ugyancsak kitűnik jó munkájával Juhász Sándor kismarjai népkönyvtáros is.

De nem lehet ugyanezt elmondani Bihar-keresztes, Hajdúszovát, Bedő, Körösszakál, Darvas, Hencida, Hajdúbagos könyvtáro-

sairól. Hajdúszovátot pl. a könyvtár a DISZ-helyiség előszobájában van elhelyezve, a könyvtárban állandóan rendtelenség van, az előszoba ajtaján a zár nem jó s a tanács nem törődik vele, nem csináltatja meg.

Ugyanez tapasztalható Hajdúbagoson a Kultúrotthonban is. A könyvtáros hanyag, munkáját lelkiismeretlenül végzi, a könyvtári órákat nem tartja meg rendszeren, egyéni agitációt nem folytat s még a könyvek megőrzésére sem fordít kellő gondot. Ez nem is csoda, hisz maga a népművelési ügyvezető sem tulajdonít fontosságot a könyvtár-mozgalomnak.

„En még csak két hónapja vagyok a népkönyvtár tagja és ezalatt a két hónap alatt elolvastam tíz könyvet. Legjobban tetszett a Magyar Népmese gyűjteményből a Fehér Ló Fia című elbeszélés. Ebből megtanultam, hogy dolgozó- és tanulóársaimat nem szabad lenéznem. A népkönyvtárban csak az a baj, hogy kevés olyan könyvet találok, melyeket mi is olvashatunk és megértünk. Én arra kérem a „Könyvbarát”-ot, hogy legyen azon, hogy minél több könyvünk legyen nekünk, pajtásoknak is a könyvtárban” — írja Török Béla szigetvári úttörő.

„Amikor elbeszélgetek az elvtársakkal, gyakran akadnak olyan esetek, amikre példának fel lehet hozni egyes könyvekben történt eseményeket. Ilyenkor rávilágítok én is az elvtársaknak, hogy a szovjet könyvek mennyire az életből vannak merítve. És a könyvekben megirt személyek és események sokszor mennyire hasonlóan saját problémáinkhoz, néhol még saját magunkhoz is. A szovjet regényekből megkülönböztetően milyen sokat tanulhatnak. Így pl. az „Egy igaz ember”-ben Mereszjev kapitány akaratereje, bátorsága megmutatta, hogy milyen az igazi hazafi.

A békeagitációban igen jó segítséget je lentenek a könyvek, csak jól kell ismerni őket. Eppen ezért a békebizottsági tagoknak élen kell járni az olvasásban is” — írja Föder Miklós békebizottsági titkár.

Könyvtáros levelezők!

Leveliteket „Könyvbarát” megjelöléssel az Országos Könyvtári Központba (Budapest, V., Guszev-utca 1.) küldjétek be!

A Téli Könyvvásár előtt megrendezésre kerülő központi ankétok

A Sztálin-úti Kultúrközpontban (VI., Sztálin-út 45.) megrendezésre kerülő ankétok:

November 29. 1/26 óra:

VERES PÉTER: *Pályamunkások*

RIDEG SÁNDOR: *Sámson*

SÁNDOR KÁLMÁN: *Szegyenfa* című könyveit ismerteti:

Keszi Imre

Közreműködik: Ascher Oszkár
Csengeri Judit

December 6. 1/26 óra:

ENCZI ENDRE: *Földalatti aratás*

ÖRKÉNY ISTVÁN: *Házastársak*

SZEBERÉNYI LEHEL: *A hegyek elmozdulnak* című könyveit ismerteti: Aczél Tamás.

Közreműködik: Basa György
Forgács László

December 11. 1/26 óra:

Magyar klasszikusokat ismerteti:

Szabolcsi Miklós

Közreműködik: Ascher Oszkár
Palotai Erzsi

December 13. 1/26 óra:

Az év legsikeresebb szovjet könyveit ismerteti: Hegedüs Géza.

Közreműködik: Gács László
Réthi Katalin

A Váci-úti Kultúrközpontban (XIII., Váci-út 100) megrendezésre kerülő ankétok:

November 28. 1/26 óra:

Haladó hagyományaink

Előadó: Köpeczi Béla

Közreműködik: Donáti Anna

December 5. 1/26 óra:

PETŐFI SÁNDOR: *János vitéz*

GÁRDONYI GÉZA: *Egri csillagok* című könyvét ismerteti: Gergely Márta

Közreműködik: Csatai Ibolya
Lengyel Vilmos

December 13. 1/26 óra:

KUCZKA PÉTER: *Mese a fekete varázslóról*

URBÁN ERNŐ: *Ezüstkard*

MADARÁSZ EMIL: *Tabojdok* című könyvét ismerteti: Szüdi György

Közreműködik: Demiány Éva

A KÖNYVBARÁT MINDEN OLVA-SÓJÁT EZÚTON HÍVJA MEG AZ ANKÉTOKRA

az Állami Könyvterjesztő Vállalat és a Magyar Írók Szövetsége